DACIA

Rio de Janeiro
Decembrie 1957

Tribună de luptă românească

30

de ani de la întemeierea
Miscării Legionare
1927 — 1957

PRO PATRIA SEMPER

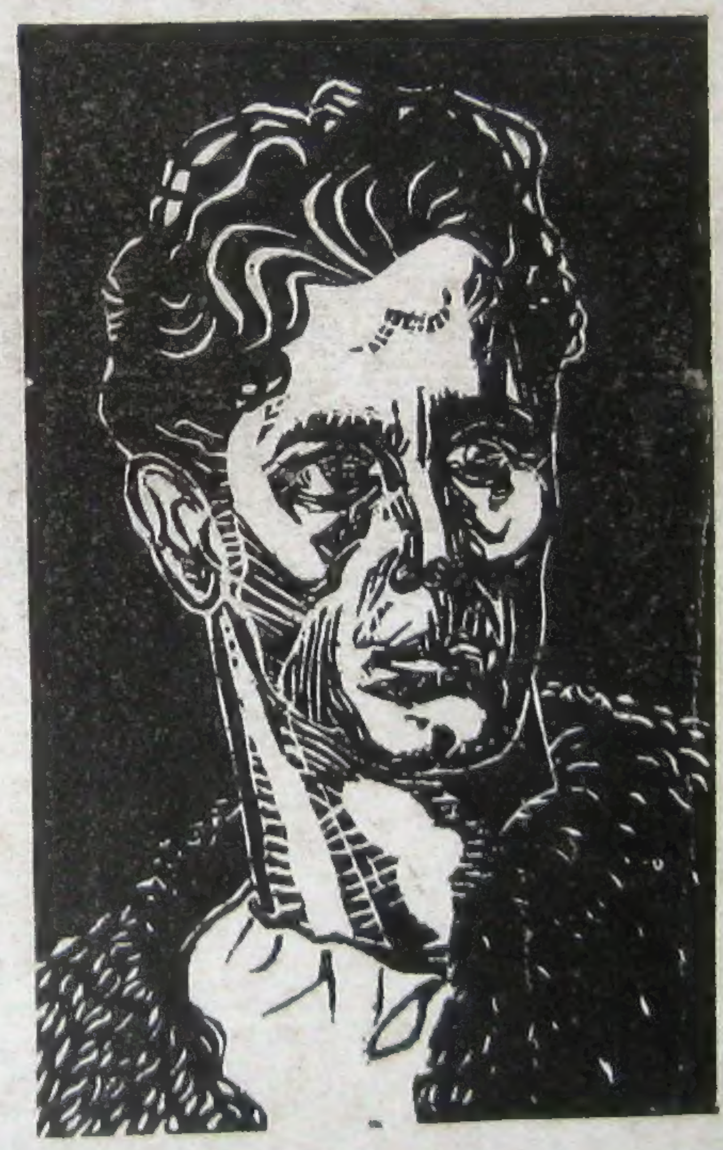

Anul XII
Număr festiv

Rio de Janeiro
Decembrie 1957

DACIA

Tribună de luptă românească

INCHINARE:

— Comemorărei a 30 ani de la înfiintarea
Miscării Legionare.
1927 - 1957

— Comemorărei a 12 ani de la aparitia
«Daciei»
1945 - 1957

Corespondenta:
Caixa Postal 236, Niteroi, Brasil

Cuprinsul:

HORIA SIMA — Neam si Legiune
GRIGORE MANOILESCU — Gânduri pentru legionarii de mâine
MARCEL PREOTESCU — Prahova, un simbol legionar
OVIDIU GĂINĂ — Legiunea între legendă si realitate
FILON VERCA — Un drum spre casă
NIC. IANCU — Mărturii asupra evenimentelor din Ianuarie 1941
GENERAL PLATON CHIRNOAGĂ — Legionarii si războiul national contra Uniunii Sovietice
DR. CONSTANTIN SASSU — Valoarea epocală a fenomenului legionar
I. P. OANĂ — Rarăul, o conceptie din spiritualitatea legionară
NICOLAE GHEORGHIU — Ică Tănase
N. TEBAN — La 6 Septembrie 1940
SANDU MARIN — Lagărul din Vaslui la 21-22 Septembrie 1939
MARIN BĂRBULESCU — Momente dintr'o prigoană
CHIRILĂ CIUNTU — In propagandă prin Bucovina
DIONISIE GHERMANI — F. D. C. Bucuresti. Vara 1940
ING. DUMITRU MIHAESCU — Frânturi din lupta legionară
DUMITRU LEONTIES — Legionarul Aurelian Mândrilă
ING. NICOLAE ROSCA — Inchisoarea Suceava
I. G. DIMITRIU — Prof. Mihail Tase
OVIDIU TARLEA — 3 Septembrie 1940
I. G. DIMITRIU — Prof. Ion Copuzeanu
GRIGORE ARBORE — Comemorarea «Daciei»

ASA SE NASC LEGENDELE...

CRUCEA DE LA MAJADAHONDA

"Drapelul sus si rândurile strânse!"

«încordarea de viată la care s'au ridicat ei — dacă ne depăseste pe noi, vorba noastră, gândul nostru si depăseste toată istoria românească — apoi depăseste prin acelasi salt tot sufletul de az al lumii.»

(Victor Puiu Gârcineanu — Răscumpărarea — 1937)

Horia Sima

NEAM SI LEGIUNE.

NUMAI legionarii cari au trăit vremurile de înfiripare ale Legiunii si numai cei cari, în tot acest răstimp, dela întemeiere si până astăzi, nu s'au clintit depe pozitia adevărului, pot cuprinde cu ochii mintii măretia destinului legionar. Cei străini de miscare sau cei înstrăinati de ea nu vor vedea în istoria Legiunii decât un sir de izbucniri si convulsiuni, urmate de lungi ani de suferintă. Tabloul succeselor politice obtinute de aceste energii în mars nu e reconfortant: o victorie electorală în 1937, anulată după câteva zile; o semi-guvernare în 1940; un guvern în exil în 1944-1945. Lumea care s'a alăturat nouă pentrucă considera iminentă o lungă perioadă de guvernare legionară, a suferit deceptii crude. Perspectivele de realizare ale miscării au fost sdrobite cu regularitate sub rotile unei noi prigoane.

Judecat strict rational, acest gen de luptă care depe culmile triumfului apropiat te coboară în abisuri de suferintă, pare aventuros si lipsit de sens. Spiritele realiste, adică oamenii care se orientează exclusiv în functie de conjunctura în care trăiesc, au dreptul să fie alarmati si să protesteze. Ei se asteptau la biruinta legionară, biruintă de atâtea ori promisă si oridecâteori se înăltà la orizont acest mesaj îmbucurător, deatâteaori peisagiul se schimba brusc, făcând loc unui nou capitol de sbucium si tristeti. Îndoielile băteau la poarta sufletului. Dorinta de a evada din această zonă de primejdii permanente în care naviga miscarea este umană. Eroismul, luat ca act singuratec, e o manifestare destul de răspândită a spiritului omenesc; eroismul de durată, consecventa în urmărirea unui ideal, se întâlneste mai rar. Această specie de eroism e rezultatul unei intense explorări lăuntrice. Numai legionarii care au ajuns la un anumit grad de iluminare interioară îsi pot da seama că există si o logică intrinsecă a evenimentelor, o istorie mai reală decât aceea care se desfăsoară în văzul tuturor, si care, prin natura ei, reclamă perpetuarea spiritului de sacrificiu.

Pentru a interpreta just istoria celor treizeci de ani de viată legionară, trebuie să-i descoperim impulsul fundamental. Ce-a determinat dela nastere cursul ei accidentat? Dece legionarii numai

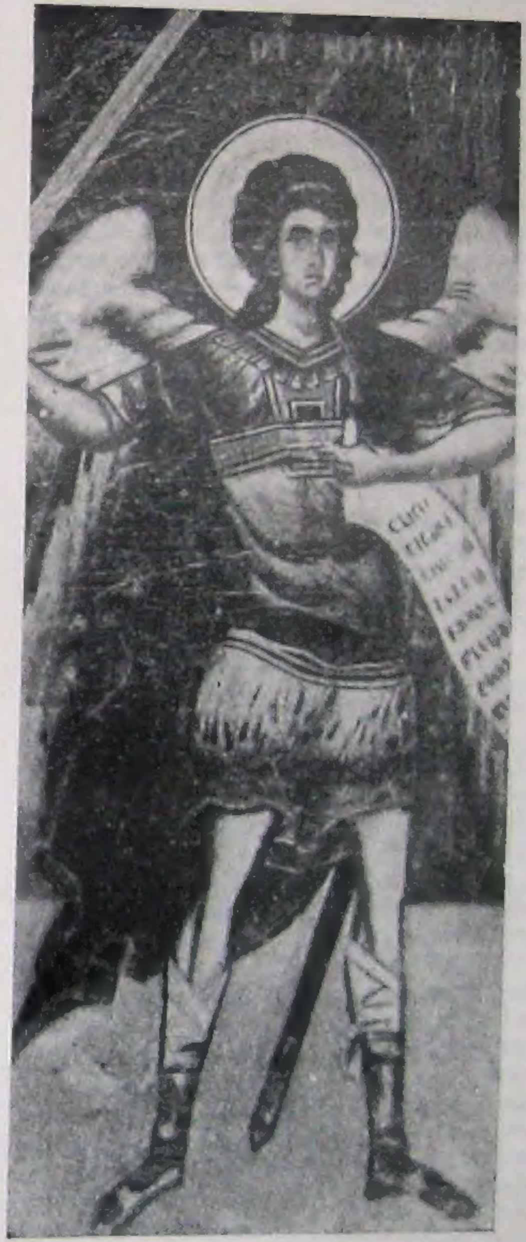

ARHANGHELUL MIHAIL

Patronul si ocrotitorul Legiunii

arareori au avut parte de bucurii si au purtat pe frunte aproape fără întrerupere cununa martiriului?

Miscarea legionară a luat nastere din frământările generatiei care a pătruns în universităti după întâiul război mondial. Dar, spre deosebire de alte organizatii politice, miscarea legionară a depăsit tendintele efemere ale unei epoci, clădindu-si existenta în permanentele neamului. Corneliu Zelea Codreanu, întemeietorul miscării, a pornit la mobilizarea tineretului în numele unei conceptii de viată, destinate să transforme individul care ajungea în posesiunea ei intr'o energie natională. Individul era initiat în arhitectura launtrică a neamului nostru, pentru a câstiga stabilitate internă si pentru a da un sens constructiv puterilor lui de creatie. Adeziunea individului la miscare se opera din interior, după ce si-a insusit datele fundamentale ale sufletului si istoriei românesti. Legiunea avea o îndoită viată: o activitate politică propriu zisă, în care se recunosteau semnele distinctive ale unui partid, si o preocupare educativ-spirituală, care servea de suport celei dintâi. Cuibul, unitatea de bază a organizatiei, în care isi făcea legionarul educatia, era icoana în mic a patriei. Rezultatul trecerii individului prin această scoală trebuia să fie câstigarea deprinderii de a cerceta fiinta neamului si de a intra în dialog cu el, pentru a-i întelege si urma aspiratiile.

Conceptia de viată legionară stabilea perspectiva justă de realizare a individului, succesiunea de planuri în care avea să se desfăsoare viata lui pentru a atinge plenitudinea de manifestare. «Individul în cadrul neamului; Neamul în cadrul si în slujba legilor Dumnezeirii», iată formula la care s'a oprit Căpitanul, pentru a defini esenta filosofiei legionare. Formula epuizează toate aspectele existentei si se aplică cu egal succes în societate si în viata sufletului omenesc. In istoria omenirii, turburările provin din faptul că unul sau altul din termenii relatiei individ — neam — Dumnezeu nu e pus în valoare sau chiar oprimat, împiedecat să se afirme, iar în viata lăuntrică a individului subplantarea personalitătii de diverse complexe sufletesti se datoreste aceloras cauze. Un individ care nu respectă această ierarhie de valori, care se pune pe sine în centrul existentei, sau care crede că se poate dispensa de unul din termenii superiori, Dumnezeu sau Neamul, se auto-mutilează, isi amputează propria lui fiintă de o serie de posibilităti creatoare. Armonia originară a sufletului omenesc e sfâsiată si efectele nefericite ale acestei desordini interne se pot urmări si în viata popoarelor.

Când se vorbeste de «destinul national», «destinul unui popor», expresiile nu sunt lipsite de sens. Neamurile ca si indivizii au personalitatea lor. Au caractere specifice, după care se disting unul de altul; în istorie, în cultură, ele se vor afirma conform acestor predispozitii. Neamurile se nasc cu o zestre spirituală. «Destinul unui popor» este trecerea din stadiul potential în stadiul de manifestare a originalitătii lui creatoare. Destinul national nu trebuie confundat cu un ideal oarecare si cu atât mai putin cu un obiectiv politic de mai putină importantă. Un ideal, când este bine ales, reprezintă o functiune tranzitorie a destinului, un moment de încorporare al lui. Destinul este proiectia inalterabilului national în istorie; este specificul reactiunii lui fată de eveniment; e modul său de comportare în istorie si în cultură. El reprezintă constanta istorică si culturală a unui popor si îl însoteste dela nastere până la disparitie.

Destinul unui neam decurge asadar din personalitatea lui. Dar nu trebuie să-i corupem intelesul confundându-l cu notiunile de fatalitate sau predestinare. El e creatie liberă. Singura «predestinare» a unui neam este să se realizeze conform geniului său particular, aducând o contributie proprie la cultura omenirii. Aici intervine munca individului. Responsabilitătile lui depăsesc sfera restrânsă a vietii lui personale si se extind asupra colectivitătii din care face parte. Individul este chemat să destelenească ogorul spiritual al unei natiuni. Mărirea sau pieirea popoarelor atârnă în primul rând de vrednicia lui.

Generatia de tineri care si-a strâns mai târziu rândurile în cadrul miscării legionare venea cu o notă distinctivă fată de celelalte partide. Tinerii acestia se atasaseră de fiinta interioară a neamului, îi simteau bătăile de inimă, îi recunosteau cadenta istorică si voiau să întruchipeze ceva din tainele si frumusetile lui. Noua generatie era pusă în alternativa să se piardă în meandrele politicianismului sau să-si creeze un instrument propriu de afirmare în politica tării, care să corespundă conceptiei ei de viată. In aceste momente de cumpănă, când nu se stia cari tendinte vor iesi biruitoare, a apărut Corneliu Codreanu. La semnalul lui s'au risipit toate nehotăririle si noua generatie a optat pentru politica destinului national.

După războiu se punea problema unei noi orientări în toate domeniile. Rupându-se de destinul neamului, vechea generatie n'a fost în stare să dea un nou impuls energiilor nationale, să elaboreze un nou ideal pe măsura necesitătilor schimbate ale vremii. Odată cu realizarea României Mari, părea că s'a oprit în loc istoria. Pregătirea zilei de mâine nu turbura constiinta oamenilor politici. «Să păstrăm ce avem», era tot ce se putea afla ca intelepciune politică dela vechea clasă conducătoare. Tinerilor li se recomanda să se bucure de roadele victoriei. Atâtea posibilităti li-se deschid. Fiecare să-si vadă de rosturile lui, pentrucă a trecut vremea idealurilor. Iar dacă îl atrage politica, să se aciueze pe lângă cei ce detin puterea. In definitiv, nu-i mai aproape de trup cămasa decât haina?

Miscarea legionară s'a ridicat contra acestei mentalităti statice în viata publică, contra imobilizării elanurilor creatoare ale natiunii. Imobilismul în politică e tot ce poate fi mai funest pentru viitorul unei natiuni. Odată cu întregirea României, nu s'au realizat toate aspiratiile poporului nostru. A cere unei natiuni să trăiască fără ideal, e o absurditate. Idealurile nu tin o vesnicie — e drept — dar functiunea idealului rămâne permanentă. S'a împlinit un ideal, idealul unitătii nationale; acum altul trebuie să-i ia locul. Constiinta natională nu poate fi suspendată în vid, nu poate fi împiedecată să gândească asupra viitorului. A transforma o generatie intr'o organizatie de acaparatori ai bunului public, nu e un ideal. E o lichidare a patrimoniului national.

Noul ideal nu putea fi scos din cărti sau împrumutat de peste hotare. El trebuia să se contureze din consultarea liniilor de fortă ale neamului. Destinul national trebuia solicitat să-si găsească o nouă aplicatie, o nouă întruchipare istorică, potrivită cu împrejurările schimbate în care ajunsese poporul român. Ceeace se cerea după răsboiu, era ca nationalismul extensiv, realizat în mare măsură, să fie urmat de un nationalism intensiv. După satisfacerea revendicărilor teritoriale ale poporului nostru, trebuia să se pună accentul pe consolidarea internă a tării; o umplere a acestui spatiu, o descătusare a energiilor nationale, împiedecate până acum să se afirme din cauza vicisitudinilor istorice. O creatie îmbelsugată în toate domeniile: economic, social, cultural. Massele populare trebuiau scoase din inertie, bucurându-se de o largă solicitudine din partea guvernantilor. Ridicarea nivelului de traiu al populatiei nu-i numai o chestiune de dreptate socială — cum predică curentele socialiste. Abia după ce multimile sunt salvate din mizerie si nestiintă, geniul unui neam se poate manifesta în toată plenitudinea. Baza de selectie a talentelor se amplifică. In loc de a reprezenta o pătură restrânsă din populatie, se lărgeste până la marginile unei natiuni.

Aceasta era directia ce voia să o imprime miscarea legionară statului. Chiar păstrarea hotarelor nu era posibilă fără de o profundă înnoire a vietii publice. Numai un popor maturizat politiceste si de înalt nivel creator e respectat în viata internatională. Vidul politic dintr'o tară atâtă pofta de cucerire a altor popoare. O Românie Mare «cu picioarele de lut» nici nu se putea cel putin apăra.

Politica externă în măsura mai mare chiar decât politica internă trebuia supravegheată de spiritul natiunii. In acest domeniu greselile sunt si mai putin îngăduite, pentrucă pot duce la pierderea independentei nationale. Fără îndoială, politica externă evoluiază cu lumea care se schimbă împrejur. Dar efortul de adaptare trebuie să se miste totusi pe o anumită constantă si anume, să nu piardă din vedere linia destinului national. Orice schimbare de politică externă trebuie să se facă cu garantiile necesare că acest destin nu va avea de suferit. In definitiv, rostul politicii externe este să ferească natiunea de alterarea eului său istoric. O politică externă nu se face pe bază de expedient. Ea este bună numai atunci când urmăreste să creeze natiunii conditiuni optime de desvoltare a puterilor ei creatoare.

Procesul de degenerescentă al vechii clase conducătoare era atât de înaintat încât nu a reactionat nici chiar atunci când a pierdut controlul puterii si o curtezană de origină străină ajunsese să împartă demnitătile statului si să hotărască de viata si de moartea natiunii noastre.

Miscarea legionară s'a luptat să ridice nivelul politic al tării. Problemele ce le aducea în desbaterea opiniei publice Intemeietorul Legiunii, primeneau atmosfera îmbâcsită a vietii publice. Manifestele lui, discursurile lui, limbajul ce-l tinea în orice prilej, vibrau de iubire de neam. Interese individuale, partide, stat, putere, politică externă — toate aceste notiuni încâlcite de politicieni — erau revalorizate de pe piedestalul natiunii eterne. Legiunea cerea ca politica tării să se pună de acord cu permanentele neamului.

Acest fel de a concepe responsabilitătile guvernării isbea în comoditătile de gândire si de traiu ale vechii clase conducătoare. Cum doctrina legionară exercita o mare atractie asupra tineretului, vechile partide se vedeau subplantate în existenta lor. Valul de popularitate stârnit de propaganda legionară ameninta să-i înlăture dela conducere. Conflictul era inevitabil. El nu putea fi evitat decât în două moduri: sau ca vechea clasă conducătoare, în fata «răsmeritei» tineretului să facă un efort de reexaminare a propriilor ei concepte politice sau ca noua generatie să renunte la cucerirea ei spirituală.

Făcând această confruntare de pozitii, pentru a stabili originile conflictului intre noi si lumea veche, nu vrem să afirmăm ca miscarea legionară ar detine un fel de monopol al patriotismului pur. Departe de noi aceste gânduri. Noi ne socotim continuatori ai tuturor acelor eroi si martiri ai neamului românesc care s'au identificat cu destinul lui. Ne simtim solidari cu marile fapte de arme din trecutul nostru, cu marii domnitori, cu marii revolutionari si oameni politici, cu vizionarii scrisului si gândirii românesti, cu generatia care ne-a dat Unirea, cu generatia care si-a vărsat sângele in războiul de intregire. Toate aceste pulsatii ale trecutului le-am absorbit in fiinta noastră, le-am cultivat si am voit să le perpetuăm. Noi nu ne-am rupt din făgasul neamului. Hiatus-ul vietii nationale s'a produs la conducătorii de după răsboiu. Cu exceptii onorabile, si lăsând deoparte pe oamenii de treabă, membri ai vechilor partide, care insă n'au jucat un rol decisiv in viata publică, profesionistii politicii românesti s'au instrainat de Eminescu si de sângele curs in transee.

Noi reluam prin propriul nostru efort vechile traditii, in timp ce conducerea politică impingea pe nesimtite tara in sfera unor interese străine de neam, uitându-si de cele mai elementare obligatii fată de el.

Ciocnirea era inevitabilă. Stat si Natiune deveniseră două entităti ostile. Statul fusese acaparat — in special dela venirea Regelui Carol al II pe tron — de o minoritate antinatională, care se folosea de forta lui de represiune pentru a innăbusi elanurile natiunii. Soarta legionarilor ar fi fost cu totul alta dacă s'ar fi arătat ceva mai nepăsători cu soarta neamului. Dacă Corneliu Codreanu ar fi acceptat să intre sub tutela carlistă in 1938, dacă in 1940 am fi fost de acord să strigăm :Trăiască Legiunea si Generalul», in loc de «Trăiască Legiunea si Căpitanul», sau dacă in timpul refugiului in Germania n'am fi văzut nici-o dificultate să ne numim «miscare national socialistă» in loc de miscare legionară, desigur că legionarii nu ar fi fost purtati ani după ani din inchisoare in inchisoare si dela loc de executie la loc de executie; dacă oportunismul ne-ar fi călăuzit activitatea noastră politică, nu ne-am fi angajat in intreprinderea plină de primejdii si fără perspectivă a guvernului dela Viena; iar, mai recent, dacă legionarii s'ar fi arătat mai permeabili propagandei comuniste, n'ar fi fost exclusi dela toate amnistiile, reducerile de pedepse si eliberările efectuate de actualul regim.

Valul de persecutii prin care a trecut miscarea si teribilele ei pierderi de vieti omenesti se datoreste onoarei de a reprezenta cu consecventă destinul national. A fost o luptă inegală, deoarece fortele destructive interne, oridecâteori au pornit la atac contra noastră, si-au asigurat concursul unei forte externe.

Dacă miscarea legionară nu ar fi avut un substrat sufletesc, de multă vreme ar fi inchinat steagul. Dar ca instrument al destinului national, trebuia să onoreze această pozitie. Capitularea miscării nu privea numai propria ei existentă, ci ar fi avut repercursiuni asupra totalitătii nationale. Odată cu disparitia Legiunii, s'ar fi intrerupt firul imanentelor istorice ale neamului nostru. Noi am fi fost bucurosi ca această sarcină uriasă să o impărtăsim cu celelalte partide, dar cum ele si-au intors fata dela natiune, au rămas singuri legionarii să străbată acest drum anevoios si să primească toate loviturile.

In politică, intr'o campanie militară, numai succesul hotărăste de valoarea unei actiuni. O actiune impecabil concepută, daca pe teren esuiază, nu poate fi bună. Mai trebuie să ne lămurim insă despre ce fel de succes este vorba. Succesul unui individ, succesul unei conspiratii, sau al unui partid?

Dacă succesul se răsfrânge numai asupra acestora, actiunile de mai sus nu pot fi clasificate intre actiunile politice. Politica are un singur inteles: ansamblul de mijloace cari promovează realizarea istorică si culturală a unei colectivitāti etnice. Politica se face de indivizi, de grupe, dar ca părti integrante ale natiunii. Un succes politic presupune asadar că natiunea a avut ceva de câstigat de pe urma lui. In Februarie 1938, biruinta clicii de conspiratori din jurul Regelui Carol a insemnat o gravă infrângere pentru natiune. Dacă plecăm dela această semnificatie, succesele politice se judecă după un alt criteriu: după gradul de reprezentare al destinului national, după aportul lor la inăltarea unui neam in istorie. Dar se mai poate intâmpla si altceva: nu un succes, nu o mare biruintă, ci o lovitură primită, o mare durere a natiunii să indeplinească aceeasi functiune. Tragerea lui Horia pe roată sau uciderea lui Tudor Vladimirescu, au actualizat destinul neamului in constiinta poporului român cu o intensitate incomparabil superioară unei victorii. Tocmai prin aceste pilde infricosetoare de statornicie in slujba neamului — aceste infrângeri aparente — destinul national s'a propagat in masa românească cu un dinamism nemai intâlnit până atunci.

Tot astfel repetatele prigoane pe care le-a suferit miscarea nu pot fi trecute printre infrângeri, dacă destinul national, surghiunit dela suprafata vietii politice românesti, surghiunit din stat, nu si-a mai găsit alt mijloc de expresie decât mucenicia noastră; pentru a ne usura soarta ar fi trebuit ca noi insine să dezertăm din frontul natiunii si să facem cauză comună cu prigonitorii ei.

Politica oportunistă, idolul vechii clase conducătoare, n'a mai functionat la 23 August 1944. Si ce n'au făcut autorii actului ca să functioneze! Un aliat trădat, o tară asvârlită dementei sovietice, satele golite de tineret, ca după o instructie sumară, să moară cu zecile de mii in muntii Tatrei. Si tot acest tribut sângeros impus din nou natiei, numai pentru a se putea continua o existentă politică parazitară. Pentru a ispăsi «crima» aliantei cu Germania, au găsit tapi ispăsitori tot pe legionarii care zăceau in fundul ocnelor sau erau trimesi pe front cu ordine de lichidare. N'au crutat nici pe Maresalul Antonescu, acela care le făcuse la 21 Ianuarie neasteptatul si nemeritatul serviciu să-i readucă la putere.

După atâtea dovezi de lealitate fată de comunism, formatiile politicianiste ale tării au crezut că au câstigat bunavointa noilor stăpâni si că furtuna din Răsărit va trece din nou peste capul lor, asa cum s'a petrecut si pe timpul când Nemtii dominau Europa. Deastădată insă tocmai acest joc usuratec al oportunismelor, pe care l-au practicat toată viata lor in detrimentul tării, le-a fost fatal. Ei n'au putut să vadă că la 23 August nu s'a operat o simplă schimbare de front, ca atunci când si-au căutat salvarea la Berlin, ci au impins tara in aria de bătaie a unei revolutii. Dacă ar fi fost oameni politici autentici, meseria lor, formatia lor intelectuală, i-ar fi impiedecat să facă această gresală grosolană. Cum ei nu erau oameni politici, nu puteau citi pe hartă avertismentele destinului national. In zilele când s'a revărsat puhoiul sovietic in România, tăranii au dat dovadă de mai mult simt politic decât ei. Si un alt destin, destinul implacabil al unei revolutii, i-a luat in primire, transformându-i in martiri fără voie.

Ce moment de neuitat, când puscăriasii perpetui ai statului român, legionarii, au primit in celulele lor transfigurate de suferintă, pe prigonitorii lor de ieri. Prigonitori de toate categoriile politice: prigonitori din vechi partide, carlisti, antonescieni. Au impărtit cu ei patul, hainele, mâncarea, suferintele si sperantele. Abia când au poposit indărătul gratiilor, au inteles ce-i tine pe acesti oameni, ce forta uriasă de rezistentă se degajează din comuniunea spirituală cu Neamul si cu Dumnezeu. Sub actiunea instrumentelor de tortură, chinuiti de foame, suferind de frig si umezeală, umiliti si batjocoriti, au făcut amara experientă că nu se poate clădi fericirea personală pe nefericirea neamului. După ce comunistii i-au despuiat de averi si onoruri, după ce le-au răpit libertatea si i-au supus la cazne grele, au descoperit insfârsit că inchisorile nu erau populate cu infractorii statului si că in intunerecul lor zăcea pus sub zăvor insusi sufletul neamului.

Ei insisi au fost siliti acum de evenimente să lupte in primele linii ale destinului national. După ce au căzut in mâinile comunistilor, nu le-a mai rămas alt titlu de afirmare in fata asupritorilor decât alipirea de neam si credinta in Acela care guvernează toate popoarele. Suferinta le era usurată, gândindu-se că chinurile lor nu sunt zadarnice, că prin celule si prin propriul lor suflet trece frontul natiunii, angajate intr'o luptă pe viată si pe moarte cu cutropitorii. Destinul unui popor, care, in vremuri de pace, părea o nebuloasă a gândirii, reală doar in mintea câtorva exaltati, acum, când toate valorile nationale erau supuse unui proces sistematic de falsificare, pentru intâia oară s'a revelat acestor constiinte cu o intensitate dureroasă.

Astăzi miscarea legionară nu mai e singură in reprezentarea destinului national. Functiunea ei in cadrul neamului nostru s'a generalizat. Imprejurările năprasnice prin care trece poporul român sub ocupatia sovietică a obligat imensa lui majoritate să se alipească strâns de fiinta lui, pentru a-i apăra integritatea spirituală.

Tragedia de astăzi a poporului român nu va fi zadarnică, dacă unitatea de destin, plămădită sub regimul tiraniei comuniste din sacrificii fără numar, va deveni, după eliberarea României, o achizitie durabilă a clasei conducătoare. Partidele de mâine trebuie să invete ceva din teribila lectie a istoriei: din programele lor de guvernare să nu lipsească politica destinului national.

Grigore Manoilescu

Gânduri pentru legionarii de mâine.

CAND va fi acel mâine nu stim... Poate intr'o lună, poate intr'un an, poate peste zece. Dar va veni odată acel mâine in care Românii vor putea să-si hotărască singuri soarta; poate pentru intâia dată in istorie, intr'adevăr liberi.

Prefacerile în fata cărora vom sta în toate domeniile vietii nationale vor fi atât de mari, atât de adânci, atât de hotărîtoare pentru rosturile neamului nostru intr'un lung răstimp, încât suntem indreptătiti să privim epoca ce va urma eliberării ca o nouă intemeiere a tării, ca o nouă rânduire a vietii neamului, o nouă «descălecare».

Dacă materialul din care se va ridica zidirea noii Românii va fi in mod necesar acela — bun sau rău — pe care ni l-a pregătit domnia politicianilor dintre cele două răsboaie si anii de robie comunistă, spiritul in care se va zidi România de mâine trebuie să fie cu totul nou. Un duh tânăr, creator, «indrăznet in cele bine chibzuite», trebuie să stăpânească viata natională de mâine.

Nu reintoarcere nostalgică la vre un trecut politic — oricare ar fi el — ci pregătirea voinica a viitorului neamului românesc in veacul care vine.

Nu reforme timide ale institutiilor de Stat de ieri sau de azi, ci institutii noi pe măsura nevoilor nationale de mâine.

Nu refacerea economică bazată pe compromisuri si cârpeli, ci creare metodică a bazelor de desvoltare ale unei economii nationale care să poată vietui si prospera in cadrul noilor conditii economice ale lumii.

Nu izolare externă, ci insotire cu toate popoarele din spatiul dunărean in spirit de confraternitate si respect reciproc.

In toate ramurile vietii nationale nu reintoarcere, reforme, refacere, reluare, restructurare, reorganizare, ci zidire nouă si temeinică pentru ziua de mâine.

***

Intr'un asemenea climat de innoire din temelii, care poate fi contributia legionarilor, care poate fi aportul spiritului legionar la zidirea României de mâine?

Legionarii au visat totdeauna o Românie **nouă**, curătită de păcatele trecutului, inviorată de un suflu tânăr, creator. In inceputurile ei Legiunea a fost silită insă să ducă o luptă cu teluri negative: să lupte impotriva comunismului, impotriva politicienilor conrupti cari stăpâneau tara, impotriva străinilor cari dominau viata economică. Dar chiar in acele timpuri străbătea ca o prefigurare a zilelor de mâine, gândul constructiv manifestat în taberile de muncă, în comertul legionar, în studiile gânditorilor politici si mai ales in grija pregătirii omului nou, capabil să facă fată nevoilor de mâine ale neamului.

Dacă a reusit in ceva, a fost tocmai in pregătirea omului nou. Nu a omului nou considerat individual — legionarii având si ei păcate, ca toti pământenii — **ci a omului încadrat în viata neamului.** In vremurile de luptă, legionarii au făcut dovada acelui spirit de sacrificiu constient, rar intâlnit în istorie. Au murit cu sutele, cu miile, in prigoana lui Carol II si a oamenilor lui, în răsboiu si în robia comunistă.

Indrăznind să infrunte teroarea rosie in fel si chip, fătis sau în taină, ei au contribuit hotăritor la formarea spiritului national, de răzvrătire dispretuitoare contra «fortei» stăpânitorilor de azi, răzvrătire măruntă, de fiecare zi, la fiecare om care caracterizează starea de spirit din tară, astăzi.

CORNELIU ZELEA CODREANU
Intemeietorul si Căpitanul in veci al Legiunii

Desigur acei care azi în România se socotesc legionari sunt mult deosebiti de acei de acum treizeci de ani. Legionarii din prima generatie, cei incadrati in Legiune inainte de 1937, au murit mai toti în lupta legionară, in războiu, in prigoana comunistă. Nu stim câti mai trăim dintr'acei vreo două sute, cari în fata sicriilor celor căzuti în Spania, am depus «jurământul Mota-Marin». Dintre putinii care am supravietuit, unii au murit sufleteste — mai ales aici în refugiu — isi reneagă trecutul, se rusinează că au fost legionari sau se pretind a fi legionari, atunci când nu mai sunt demult in suflet. Toti am îmbătrânit.

***

Ce n'a murit, ce n'a îmbătrânit, e spiritul legionar. El nu trăeste azi numai intr'acei ce se recunosc legionari, ci în intreaga generatie menită să zidească România de mâine.

Formele in care acest spirit se va manifesta mâine, după eliberarea tării, vor fi desigur total deosebite de cele ale inceputurilor; ca si in trecut ele vor fi impuse de nevoile Tării si Neamului in acel răstimp. Cum aceste nevoi vor fi cele de creatie rodnică in toate domeniile vietii nationale, efortul legionar in viitor va trebui să fie in primul rând constructiv.

Ce pot aduce legionarii mai mult decât ceilalti Români in acest domeniu, este spiritul lor traditional de sacrificiu, desprinderea de egoismul individual, de grup, de clasă sau de partid, pentru a-si folosi toată puterea de muncă numai si numai în folosul neamului.

Aceasta depăsire a egoismului individual, care a dus pe legionarii de ieri la acceptarea voluntară a mortii, trebue să se manifeste la legionarii de mâine intr'o formă de eroism poate si mai greu de făptuit, eroismul de durată al servirii exclusive a neamului si a tării in viata de toate zilele.

Generatia legionară care va activa in momentul liberării tării, trebuie să renunte la orice pofte, la orice ambitie de moment, nu numai pentru ea dar chiar pentru intregul neam, să se jertfească pentru a pregăti o temelie trainică României de mâine. Răspunderea ei in fata generatiilor de mâine e uriasă. Niciodată o generatie nu va putea să facă atâta, bine sau atâta rău, ca acea care va conduce România după eliberare. De vrednicia ei atârnă dacă neamul românesc isi va cuceri un loc de frunte in credintă, in stiintă, în artă si chiar in conducerea politică a omenirii de mâine sau va fi pentru ea doar o sarcină, o natiune «ne-desvoltată» cersind ajutoare ca să poată trăi.

Răspunderea e uriasă, dar ce minunată e misiunea istorică a legionarilor de mâine, acea de a duce la indeplinire indemnul profetic al lui Mota:

«Să faci, Căpitane, o tară ca soarele sfânt de pe cer!»

Grupul văcărestenilor

Marcel Preotescu

PRAHOVA, UN SIMBOL LEGIONAR.

PRAHOVA, mai mult de cât un nume, este un simbol care exprimă o bucată din pământul romanesc, cu munti, cu ape si cu oameni la un loc, cu lacrimi si zâmbete, cu flori si sânge, cu sufletele mortilor nostri locul de odihnă al visurilor noastre.

In Prahova, istoricul de mâine va găsi, cu mai mare usurintă poate de cât în alte părti, evidenta caracterului românesc, care a permis continuitatea, peste secole intunecate, Neamului nostru.

Trecutul, cu toată plenitudinea manifestărilor sale, ne indreptăteste să tragem această concluzie. Si incerc să evaluez aceste manifestări, prin ceva care subordonează existenta noastră unor necesitâti interioare si cari, la rândul lor, sunt produsul unei conceptii de viată.

Acest mod de a considera viata si lumea, care fac parte integrantă din insăsi structura Românului, isi evidentiază cu claritate profundul său sens, în Prahova.

Ori ce socoteli s'ar face, ele sunt dintru inceput gresite, dacă nu se tine seamă de acel coeficient, pe caré-l reprezintă sufletul românesc.

Si aceasta este speranta noastră. Căci ori cât de diabolici si bine pregătiti vor fi dusmanii nostri, nu ne vor intelege si deaceea nu ne vor putea distruge.

Privind in urmă, vedem în Prahova un tip de Român, in care sunt armonizate cu măestrie in jurul unui puternic sentiment de libertate, notele predominante ale provinciilor din Nordul, Sudul, Estul si Vestul Tării.

Prahoveanul e vesel, comunicativ, sprinten la minte, are o bogată imaginatie si e inzestrat cu spirit comercial. E dârz, perseverent, e larg la suflet, fără a fi risipitor si are un puternic sentiment de dreptate. Născut la poalele muntilor, inăltimile nu-l sfiesc, e indrăznet, iar odată cu câmpia care se întinde până pe malurile Dunării, orizontul i-e larg, incurajându-i dorinta de libertate care se manifestă puternic pe toate planurile vietii sale.

Până la cotropirea Tării de către comunisti, prahoveanul, fie că tăia piatra sau lemnul, fie că lucra pământul, era foarte rar simbrias. Producea si isi comercializa produsele singur, de cele mai multe ori limitat la bratele familiei sale.

Marea industrie, care l-a atras, cum era si normal, nu l-a desrădăcinat, nu l-a proletarizat. Fabrica n'a reusit să-l scoată complet de la ogor, vie, pomar, ori micul său atelier, nu numai sufleteste, dar si de fapt, în cea mai mare parte a anului.

Nici armata si nici slujbele publice nu aveau mari atractii pentru prahoveni. Marea majoritate a celor ce puteau studia alegeau profesiunil libere, implinindu-si serviciul militar la regimente, alături cu prieteni din sat.

In politică, era mereu în opozitie, chiar dacă partidul său era la putere si ploiestenii se scuzau de proastele administratii municipale, invocând faptul că, în majoritatea cazurilor, nici primarii, nici consilierii si nici functionarii superiori nu erau prahoveni.

Prahovenii n'aveau timp de pierdut . . .

Viata se desfăsura multumitor si numai când presiunea camarilei si a regelui Carol II, începuse a se face simtită, prahovenii la inceput mai mult din spirit de frondă de cât din convingere, si-au dat seama că si ei aveau ceva de spus.

Aceasta era atmosfera la inceputul campaniei electorale din 1937.

Dacă până atunci au rămas departe de frământările politice, abuzurile si fâradelegea guvernelor le-au dat de gândit.

HORIA SIMA
Seful Miscării Legionare

La inceputul campaniei, Organizatia Legionară de Prahova era slabă.

In afara Grupului Studentesc si Grupului F.d.C., putine erau elementele de valoare ale organizatiei judetene.

Partidele politice, cari nu voiau de cât votul prahoveanului, lăsându-l in voia Domnului restul timpului, ii erau mai dragi, căci voia Domnului era mare pentru Prahova. Când insă voia Domnului a fost inlocuită cu voia lui Carol II, Organizatia Legionară din slabă a devenit foarte puternică, iar în alegeri judetul, care in mod practic fusese până atunci impărtit intre liberali si tărănisti, acordă Miscării Legionare majoritatea voturilor.

Prigoana care a urmat, a scos in evidentă, mai mult de cât o stare de spirit, o conturare a prahoveanului asa cum până atunci nu avusese ocazia de a se manifesta.

Dându-si seama că regele nu glumeste, prahovenii l-au luat în serios.

Cu cât atacul era mai puternic, cu atât Organizatia se intărea mai mult. Opinia publică era de partea noastră, apăreau noi elemente si din ce in ce mai bune, iar, după condamnarea Căpitanului, marea majoritate a prahovenilor asteptau zi de zi inceputul unei revolutii pentru dărâmarea guvernului. Nimeni nu-si mai făcea nici o iluzie.

Cred că niciodată in trecut, prahovenii n'au adunat atâtea arme si explozibile ca in acea epocă. Dinamită, grenade, arme de toate felurile, — unele bune de muzeu, — ne soseau fără să facem nici un efort. Nu exista organizatie care să nu-si aibă depozitul bine ingrijit, ascuns in vreo pivnită, in casa sau fabrica vreunei persoane, pe care politia n'o putea bânui.

Cu tot aparatul statului politist a lui Carol II, cu jandarmii si sutele de agenti cari forfoteau pretutindeni, organizatia noastră nu a avut nimic de suferit până in toamna anului 1939.

Ori considerând mijloacele de cari politia dispunea si inversunarea cu care se ducea prigoana, putem trage concluzia că ar fi fost imposibilă nu numai mentinerea unei organizatii de rezistentă cu capacitatea de luptă a organizatiei prahovene, dar ar fi fost imposibilă insăsi supravietuirea Organizatiei fără sprijinul efectiv al prahovenilor indiferent de credintele politice anterioare.

Gh. Teodorescu, Miti Dumitrescu, Lucian Caramlău si Mihail Tase oameni exceptionali si adevărate călânze ale spiritului prahovean, impreună cu Cezar, Traian si Gabriel Popescu, Nelu Moldoveanu, Gigi Paraschivescu, Ovidiu Isaia, Jean Ionescu, Marin Stănciulescu, Ion Vasiliu, Nicu Comănescu, Gogu Stefănescu, Alecu Cojocaru, Dumiru Filip, Zosim Danielescu, Const. Stegărescu, Carol Căzănescu, Badea Popescu, Ion Ciupală, Gh. Cârciumaru, Victor Enăchescu, Mântălută, Ion Samoilă, si multi altii, n'au format, asa cum adversarii socoteau, un grup de «zăltati», formând «grup», numai după moarte. Ei veneau din toate cercurile sociale, cu formatii profesionale si intelectuale diferite, bine pregătiti pentru viată, dar dominati toti de o unică idee, acea a dreptătii, a libertătii si a demnitătii nationale.

Era problema care li se punea lor, problema care ni-se punea nouă tuturor (problemă care incă ni-se pune).

Epoca frondei, epoca de desinteres pentru bunul mers al treburilor Tării trecuse. Trecuse si epoca credintei în cinstea regală.

Nemultumirile se transformau in revoltă, care se accentua in măsura in care prahovenii isi dădeau seama, că metoda de guvernare a regelui nu era o simplă metodă de autoritate, cât o reinviere a celor mai abjecte metode levantine, unde coruptia, nepotismul, bunul plac, isi dădeau mâna, aruncând pe umerii Tarii un sirag de crime si silnicii.

Lege a incepuse să dispară incă de pe timpul când jandarmul o făcea si o executa din motive politice si la ordinul politicienlor. Dar acum nu mai exista nici lege, nici justitie. Regele si oligarhia călcând cu brutalitate legea, in momentul când aceasta nu le mai servea, trecând prin foc si sabie o generatie intreagă, au provocat revolta care era cu atât mai adâncă, cu cât fără de legile se acumulau.

Dacă până la uciderea Căpitanului, prahovenii au fost tinuti in frâu datorită temei posibilelor represalii impotriva celor din inchisori, din acel moment insă, revolta s'a transformat intr'o nestrămutată hotărire de dărâmare a Guvernului. Miti Dumitrescu a plecat in Germania, intorcându-se de acolo cu certitudinea mortii Căpitanului si socotelile personale incheiate. Drumul pe care il avea de urmat era violent. Dar nu avea altul. El stia că «violenta nu schimbă nimic în sine. Ea insă redesteaptă si readuce aminte». Actul lui Miti Dumitrescu si al echipei lui, n'a fost un act determinat nici de exaltare, nici de ură. A fost, după insăsi cuvintele lor,. . . «expresia unei dureroase necesitâti».

«Atâta dor am, să stiti voi si Neamul că am pecetluit cu sângele si sufletul nostru o credintă. Istoria va judeca dacă am gresit sau nu, insă nu va putea uita «pretul» acestei greseli, de va fi greselă» . . .

Atunci, Prahova si-a rupt cătusele aurite.

Demnitarii Tării, cărora nu le lipseau alte calităti pentru a fi intr'adevăr buni conducători, in afară de cinste, de onoare, de caractere, au fost avertizati. Nici furia sângeroasă cu care s'au asvârlit asupra Tării intregi in noapte de 22 Septembrie 1939 si după aceea, n'a potolit neinfricata hotărire a prahovenilor de a merge mai departe pe drumul care nu mai avea intoarcere.

Tineretul prahovean, în acele timpuri, nu-si punea problema unei simple supravietuiri, ci supravietuirii unor principii cari ii erau mai scumpe de cât propria-i viată.

. . . «Din dragoste adâncă fată de acest pământ, frământat de sângele atâtor martiri, din dragoste pentru Neamul acesta, vom încerca să rupem o frântură din trupul urias al viermelui conducător ce roade fiinta Neamului» . . .

Nu era vorba de un fanatism orb, împletit cu iluzia unei morti eroice, ci moarte, era privită ca o consecintă a luptei, care trebuia dusă chiar cu acest pret, dacă era nevoe.

Pretul fixat de rege era mare. Dar rezultatul la sfârsitul socotelilor compensa. Si prahovenii nu s'au sfiit să-l plătească.

Cu acest sentiment au intrat în luptă în 1937 si au continuat lupta în 1938 si 1939, până pe străzile Brasovului si Bucurestiului în 1940, si după aceia până astăzi. Esenta luptei nu s'a schimbat, chiar dacă întretimp a căpatat culori diverse. Si tot asa nici esenta spiritului prahovean nu s'a putut schimba.

Când în 1953 la procesul lui Icâ Tânase, judecătorul comunist îl întrebă pe Ion Samoilă, veteran al luptelor prahovene, ce voia să facă cu armele pe cari Militia le găsi se asupra lui, acesta îi răspunse surprins:

«Ce puteam sa fac cu ele? La icoană, nu voiam să le pun!»

Era exprimarea aceleiasi nestrămutate hotăriri de a lupta, de a continua lupta până în ultima clipă. Era rândul său să cadă. El o stia. Dar tot atât de bine stia, că altul îi prinde steagul si merge mai departe, jalonând un drum spre învierea neamului românesc.

E un exemplu, dintre mii, de sublimă perseverentă care merge până la jertfa supremă, dar nu poate ceda.

Această intransigentă nu are nimic de a face cu notiunile de perceptie ori întelegere, ci cu acele exigente interioare cari de undeva din fundul pământului merg prin om până la Dumnezeu . . .

. . . «Priviti cu încredore viitorul. Nu ultati că Neamul românesc are o misiune sădită în el de Dumnezeu si că există o linie de onoare a Neamului» . . .

iluzia unei morti eroice, ci moartea, era privită ca o

cari Militia le găsise asupra lui, acesta îi răspunse

Au fost ultimele cuvinte ale lui Miti Dumitrescu, adresate Prahovei.

Din acel moment el s'a despărtit de tot ceace omeneste îl putea lega de pămât.

A mers senin, întru întâmpinarea mortii, cu constiinta împăcată, privind viitorul.

Pentru el si pentru sutele si miile de prahoveni cari au căzut în lupte, în închisori sau prin fundurile Siberiei, «linia de onoare a Neamului» representa însăsi viata Neamului în istorie. Iar acesata se măsoară cu puterea de sacrificiu. Natiunile cari si-au câstigat un loc de cinste în lume, l-au câstigat numai prin idealismul, îndrăsneala, hotărirea si puterea de sacrificiu a fiilor lor.

Dumnezeu a vrut ca Intemeietorul Miscării Legionare să împlinească, într'un anumit moment al istoriei noastre, rolul de catalizator al virtutilor sufletului românesc.

Am dovedi putină întelegere, dacă am afirma că numai ideia Miscării Legionare represintă chintesenta virtutilor românesti.

Dar tot atât de putină întelegere am dovedi dacă n'am recunoaste, că în fond, Miscarea Legionară n'a fost de cât o transpunere în fapt a acestor virtuti, cu ajutorul «materialului» de care Tara noastră dispunea la acea epocă.

Nu ceva «mai nou», ci ceva «mai bun» căutau prahovenii si cu ei toată Tara. Dar acel ceva «mai bun», nu l'au găsit în altă parte. Nu era în altă parte.

***

De aici de departe, fiilor Prahovei de totdeauna, cu umilintă închin aceste rânduri, cari nu vor să fie de cât o pioasă aducere aminte.

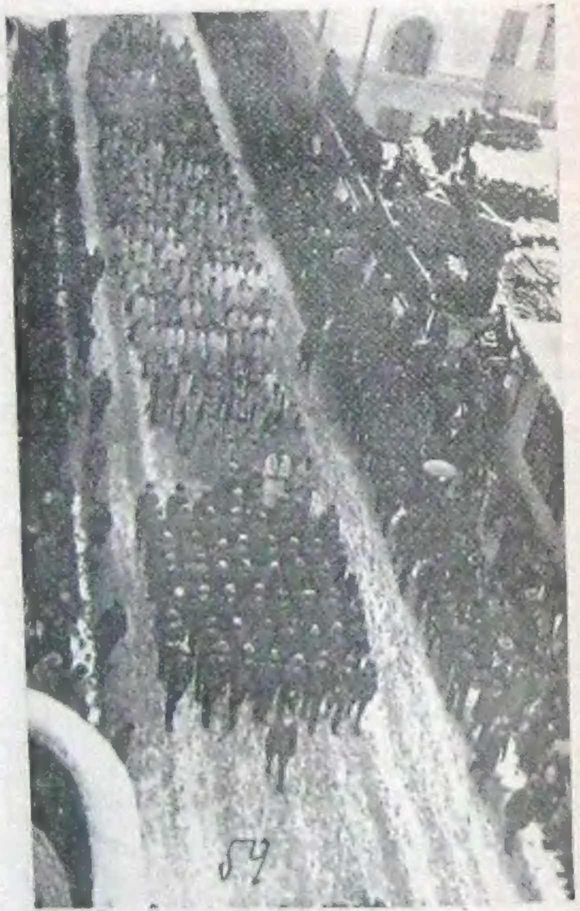

13 FEBRUARIE 1937
Eroii din Spania condusi spre Casa Verde

Ovidiu Găină

Legiunea între legendă si realitate.

LA treizeci de ani dela înfiintarea Legiunii «Arhanghelului Mihail» se impune o revizuire a itinerariului parcurs. Orice itinerariu pretinde o revedere a peisagiului. Chiar dacă e vorba de o revedere imaginară si simbolica, legionarul de azi, legionarul din surghiun, din munti, din temnită sau din Siberia retraeste maretiile momentelor trecute si se întreabă: INCOTRO?

De sigur, cititorii acestor linii — legionari încercati în lupte si amarul exilului — se vor întreba: Oare mai este necesară o revizuire a itinerariului parcurs devreme ce tot ce s'a făcut a fost desavârsit sub semnul inexorabilelor prevederi si profetii ale celor două culmi spirituale, Căpitanul si Mota? Nu încape nici o îndoială că chestiunea nu trebue pusă în felul acesta. Ar fi o gresală dacă am considera lungul sirag de sângerări si pierderi drept o logică si normală consecintă a unor preziceri. Noi Românii nu avem un destin aparte. Soarta noastră est strâns legată de istoria culturii crestine, iar destinul legionar este unit si împletit cu iremediabilul destin al neamului nostru.

Dumnezeu ne-a pus strajă la gurile Dunării si la malul Nistrului nu pentru a juca un simplu rol de gintă jertfită pentru apărarea culturii crestine (sau, cel putin, nu numai . . .) ci, în primul rând, pentru desăvârsirea noastră ca neam demn de a primi credentialele necesare mântuirii. Căci, în definitiv, la ce ne-ar ajuta o tară bogată, bine organizată, cu o industrie înfloritoare, un comert strălucitor, o cultură autentică si originală, dacă, în fond, ne-ar lipsi conditiile elementare pentru obtinerea mântuirii? Trebue să revizuim putin tezaurul nostru spiritual. Trebue să eliminăm tot ce străluceste si ne întunecă privirea obrigându-ne a întoarce ochii spre tinte lipsite de valoare intrinseca. Cu alte cuvinte, trebue să avem curajul de a rupe cu valorile importate si lipsite de continut. Trebue să ne întoarcem la vatră. La comorile sufletesti izvorite din elementele nostre ancestrale.

Oridecâteori se întâmplă un act de jertfă legionară constiinta noastră se cutremură. Cu o insistentă din ce în ce mai actuală apar rândurile lui Mota si se transformă, parcă în legi inevitabile. Cei mai buni, cei mai puri, cei mai pregătiti pentru a fi primiti la sânul Mântuitorului ne părăsesc. Sunt înjunghiati pe acelas altar pe care — ani de-arândul — a curs sangele unui neîntrerupt sirag de sacrificati.

Tenacitatea cu care se produc jertfele legionare si plăcerea pe care o simt adversarii de a le provoca (unindu-se si pactând fariseic numai când e vorba de a lovi în Legiune) a dovedit că atât legionarii cât si adversarii lor se află în mijlocul unui cerc de tragică fatalitate. E de necrezut, dar asa este. Timp de treizeci de ani legionarii au fost înjunghiati de către aceiasi adversari (nuantările subliniază identitatea). Timp de treizeci de ani Legiunea a constituit un motiv de sângeroase loviri din partea unor adversari care luptau pentru întronarea unor valori ce aparent reprezentau legalitatea, dar care, în fond, nu erau altceva decât niste vesminte amăgitoare ce învăleau niste simple concepte goale.

Revizuirea drumului parcurs ne umple de o tăcută si adâncă bucurie. Multumirea ce o simtim si care ne învălue întreaga fiinta este datorită convingerii formate că Miscarea Legionară reprezintă o pământească unealtă a dumnezeestilor mâni.

In general se spune că legenda si mitul nu sunt altceva decât o proiectie a unor fapte istorice pier-

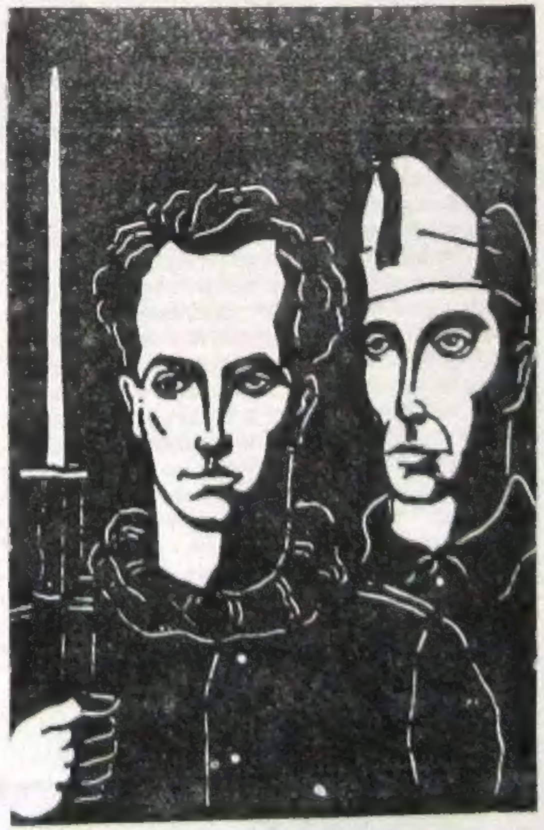

MOTA SI MARIN
Mărturisitorii credintei legionare

dute în întunerecul timpurilor si învăluite în poetica tunică a imaginatiei. In România se întâmplă invers. S'a născut legenda întâiu. Intâiu a luat nastere mitul. Iar după secole de plăcută rumegare a unei Miorite plină de poezie începe să se realizeze legenda.

Legenda Mioritei se realizează prin Legiune. Ciobanul moldovean, proprietarul fericit a unui imens patrimoniu, constient de avantajul obtinut in comparatie cu tovarăsii de păstorie, se trezeste deodată în fata unui fapt uluitor. Isi dă seama că posesiunea nepretuitelor valori sunt motiv de invidie si pizmă. In mod miselnic alti păstori vor să-i rapească tot ce are. Dar cum nepretuitele comori pe care le stăpâneste nu-i pot fi răpite decât odată cu răpirea vietii (patrimoniul spiritual cucerit în timpul vietii) se hotărăsc să-l despoaie de tot ce are. Moldovanul află de groaznica hotărire. Ar fugi. Si-ar putea salva parte din avut. Si-ar putea salva măcar viata. Dar acceptă destinul. Senin, linistit, isi ascultă sentinta si primeste să se facă părtas al sortii. Acceptă sacrificiul pentru consfintirea binelui.

Sacrificiul este mare. Dacă ciobanul moldovean ar fi aflat de sentintă intr'o alta situatie, dacă ar fi fost un om sărac, lipsit de orice mijloc, jertfa sa ar fi avut semnificatia gestului unui om desnădajduit care alege drumul cel mai scurt pentru terminarea unei existente lipsită de sens, si de miez. Cine renuntă la ceva lipsit de valoare, în realitate nu renuntă. Nu jertfeste. Nu simte durerea ruperii. Dar Moldoveanul este bogat. Are tot. Posedă tot. Patrimoniul pastorului moldovean nu poate fi comparat cu acela al rivalilor. Afară de aceasta mai posedă ceva nepretuit: tineretea.

Renuntă la tot. La tot ce ar putea visa un pământean. La tot ce aspiră muritorul. Si nu se plânge. Nu urlă. Nu se văicăreste. Stie că rivalii se vor face stăpânii bunurilor nemeritate. Stie că nu se va mai putea desfăta privindu-si averile si trăind din ele. Dar asta nu-l intereseazā. Se simte fericit deoarece va putea lua contact cu puterile care i-au prilejuit stăpânirea bunurilor.

Dar nu blestemă. Nu urăste. Nu atrage mânia proniei ceresti. Atitudinea sa este aceia a omului care nu poate uri. Nici măcar mâna care îi pregăteste lovitura de gratie nu o urăste. Nu vrea să-si păteze jertfa cu sclipirea sângeroasă a unei priviri pline de ură. Dimpotrivă. Se pregăteste parcă să poată muri cu ochii la cer. Spre Cel de Sus. Impăcat cu el, cu ucigasii si cu El. Senin, calm; iertător, păseste spre viata de apoi.

Legionarii au realizat Miorita. Legionarii continuă să realizeze legenda cutremurătoare care a constituit axa existentii noastre bimilenare.

Au fost cei mai idealisti. Sunt cei mai idealisti. Si-au irosit tineretele in tabere de muncă voluntară. Isi trăiau vacantele (pe care altii le foloseau cu scopul evident de a se bucura de avantagele tineretii) lucrând si zidind. Tot ce nu lucrau altii făceau ei. Asa se ridicau scolile, podurile, casele pentru săraci, mânăstirile si bisericile. (Mânăstirea înăltată la Buga a fost prima mânăstire zidită după cincizeci de ani! De atunci nu s'a mai zidit niciuna!).

Dar zidirea bisericilor la sate si orase era insotită si de o zidire interioară. Patrimoniul material era acompaniat de o uluitoare crestere si imbogătire a patrimoniului spiritului. Era o intrecere reciprocă. Pe măsură ce cresteau zidurile de piatră si ciment, se inaltau si cele sufletesti.

Spectaculara cheltuire de forte sufletesti si fizice a contribuit la formarea unui nou tip de român: Cel care jertfeste fără să ceară răsplată. Cel care dă tot fără să ceară nimic. Acesta a fost legionarul.

Intregul proces de deslăntuire a energiilor spiritului legionar a provocat «sfatul» rivalilor. Sfatul si hotărirea decapitării. Cel care avea tot trebuia să dea tot. Iar injunghierile au tinut lant. In mod sporadic se auzeau strigăte de furie sau gesturi de revoltă armată. Dar în comparatie cu enorma cantitate de morminte tăcute, sicriile ce refuzau să se închidă senin au fost putine. Strigătul lor s'a înnecat sub uriasa lespede a jertfei consimtite. Moldoveanul din legendă a găsit imitator perfect in cel real. Miorita mitică s'a identificat in mod desavârsit cu Legiunea reală.

Aceasta este Legiunea noastră. Marea si uriasa noastră Legiune. Mândra Gardă de Fier a Căpitanului care a repus o legendă pe făgasul realitătii. Care a transformat un mit în realitate si istorie.

Dar procesul continuă. Acceptarea senină a jertfei — in vederea supremului bun: mântuirea — continuă să găsească adepti, cu toată vitregiă destinului. Rândurile Legiunii se răresc. Anii trec. Fetii-Frumosi de odinoară se transformă, treptat, treptat, in bărbati maturi cu tâmple argintii. Si totusi ridică senini fruntea si-si duc tragicul jug cu demnitatea contemplativului. Căci esentele pe care le doresc ei nu au izul pământestilor dorinti. Parfumul jertfei voluntare il poate respira si pretui numai cine caută mântuirea. Numai fiinta care incearcă să se ridice pe deasupra contingentului zilnic. Numai cei ce cred intr'o viată vesnică a cărei atmosferă este pătrunsă de blândul glas a Celui care a adus alinare cu duhul depe Muntele Măslinilor.

Filon Verca

Um drum spre casă.

«AS pleca cu voi, locul meu este acolo, alături de cei ce suferă si mor. N'o pot face. Mă tin pe loc alte indatoriri, dar sufletul meu insoteste pe fiecare. Să trăiti sin să ne intâlnim acolo. Să refaceti organizatia», ne adresează Comandantul ultimele cuvinte, pornite din marea grijă pentru cei ce pleacă la luptă pentru o cauză sfântă tuturor. Ne-a strâns mâna pe rând, patruns de emotie. El gândea mai mult, decât ne putea spune — iiciteam în ochi si in suflet. Parcă vroia să ne strige: «strângeti tot poporul în jurul credintei noastre. Nu-l lăsati să piară în disperare. Totul încă nu e pierdut. Voi fiti ostasii ce salvează steagul, în jurul căruia toată suflarea românească si crestină să se regăsească în momente de grea cumpănă. Mentineti scânteia rezistentii în sufletele lor. Impărtăsiti soarta cu ei, ca dusmanul să nu va sparfă si să nu vă imprăstie».

Ce puteam noi, o mână de oameni, în fata colosului ce se prăvale peste lume, în proportii apocaliptice? Să intretinem vie flacăra românismului, să formăm o avangardă de lumină în intunerecul ce-a cuprins tara. Ne coplesea menirea. Eram atât de putini si de slabi, că multi ne-au petrecut cu ingăduintă si un zâmbet retinut de ironie.

Domnul Iasinschi si Corneliu Georgescu isi iau rămas bun dela noi în sala bărăcii Breitenfurth. Pentru Bădia Corneliu Georgescu, despărtirea e o încercare prea grea. Bătrânul luptător, care a trăit inceputurile miscării, ne privea ca pe niste copii ai lui. O parte din el se smulge si se întoarce în Poiana Sibiului, de unde chemarea Căpitanului, acum 20 de ani, l-a răscolit. Cuvântul lui sfârseste în lacrimi, sfâsiat de emotie. Un alt inceput, pentru multi fără intoarcere, îi mângâie amintirile. Vremile sunt mai aspre acum si el le simte. Din sufletul lui ne desprindem. Durerea lui e durere de părinte ce-si trimite copiii la luptă. Mi-a facut rău despărtirea de el. Am plâns cu el. Ce oare? Dorul de viată? In fiecare din noi tineretea isi cerea dreptul, niciunul n'a renuntat la ea. Dar, pentru a o mentine asa cum merita, ne inclestam cu moartea, ca să i-o smulgem. El o simtea mai mult ca noi. Viata lui a fost o vesnică inclestare. Nu ne descuraja atitudinea lui; trecutul lui era prea viu. A pus în noi nădejde, dragoste si teamă. Amintirile toate le regăsea în hotărirea noastră.

Decembrie isi incepe drumul lung de iarnă. Câteva zile doar, un camion opreste în curtea lagărului si prima echipă, a mea, se pregăteste să urce pentru plecare. Strângem mâini, ne îmbrătisam, ceremonial prea trist pentru unii si altii.

— Dumnezeu să v'ajute!, ne urează cei rămasi. In El era toata nădejdea, singura noastra nădejde. Ne strângem tăcuti unii intr'altii. Infrigurarea momentului ne luase graiul. Acum, ce-o fi să fie. N'am sărit niciodată cu parasuta. Imaginatia construieste febril tot felul de gânduri. S'o deschide? Nu n'o deschide? Dacă nu, când voiu înceta să mai simt ceva? Cum o fi sfârsitul?

Ajungem la Wiener Neustadt, de unde se face plecarea. Peste putin, cu parasuta în spinare, bine incinsi, urcăm treptele ce ne despart de pământ străin si avionul ia drumul spre casă.

Eram de mai bine de o oră în aer, când se anuntă că ne apropiem de front. Parasutele erau agătate de coarda orizontală din interiorul avionului, iar noi gata la orice surpriză. Priveam pe fereastră focuri de artificii schimbate de beligeranti. Deodată o ploaie de lumini urcă spre cer în directia noastră, nu prea departe. Trag capul înapoi si astept cu inima ghem desfăsurarea. Avionul ia înăltime în salturi verticale, aducându-mi stomacul la gură. Proiectile luminoase se spărgeau aproape, căutând tinta reperată. Numai fuga ne scapa.

Salturi, zig-zaguri continui. Asteptam ordinul de lansare. Din moment în moment un proiectil putea atinge motorul, pilotul si apoi doar săritura ne va mai scăpa intregi. Am scăpat ieftin si acum aburam lin, ca pe unde.

La două ore dela plecare, iată-ne deasupra locului de lansare, Teregova-Banat, asa cum l-am indicat. Ofiterul german îmi comunică pregătirea, pe care o transmit băietilor si toti intr'o suflare asteptam momentul. O comandă puternică. Toti ne sculăm în picioare, gata de salt. Nicu, primul, Ion după el, la mijloc eu, si încă trei în spate. Motorul isi imoaie sgomotul si primul dispare, înghitit de prăpastie. La intervale scurte, golul ne înghite pe toti.

Nu stiu cât să fi durat până ce o smucitură mă trezeste atârnat. Pluteam lin, balansat ca intr'-un hamac. Mă uit la ceas: 7,10. Sub mine, pete albe pe mare suprafată, semănate aproape. Sunt nouri, îmi zic, până la pământ mai am mult. Dar un murmur de apă trece pe sub mine. Fără să mai am timp să-mi dau seama, un soc puternic îmi loveste călcâiele si'n clipa următoare mă intinde la pământ, cât sunt de lung.

Aveam gânduri pioase de împlinit odată ajuns pe pământul părăsit acum trei ani, — ani lungi de dor si incercari — să-l sărut si să mă inchin. Pământul era acum sub mine, dar ceremonialul se transformă în ridicol si putin a lipsit să nu se încheie cu o dramă. Prea aspră a fost primirea. Nu mă mai asteptă, poate. Parasuta se umflă din nou odată ajuns la pamant si cu fortă mă târăste înainte. Prind cu mâinile pământul sa mă proptesc în el, dar îmi alunecă. Deodată mâna stângă mi se afundă si un fior de înghet îmi prinde tot corpul. Am nimerit pârâul ce susura acum câteva clipe. Dreapta se infundă si ea si mă trezesc proptit cu crestetul de malul opus. Trag piciorul stâng sub mine in sprijin si-l alunec încet în apă, celălalt la fel si ating fundul albiei. Nu era mai adânc de 70-80 de centimetri si lat tot pe atât. Bine înfipt în canal, cu pieptul proptit de mal, rezist parasutei umflate. Mi-aduc aminte că trebuie să mă desfac de ea, dar gândul că, scăpată de greutatea corpului, ar umfla-o vântul s'o poarte la întâmplare, mă face să mă înfig mai tare în mal, lăsând doar capul afară pentru aer. Astfel fixat, prind corzile si le trag cu toată puterea spre mine. După câteva minute, cu opriri si reluări, reusesc s'o apropiu de mine. Era mare cât un acoperis de casă si cu greu isbutesc s'o pui sub picioare, la fundul apei. Sigur acum că nu-mi va mai scăpa, o desleg de mine. Asez pe mal partea ce era legată de mine si scotând-o câte putin o fac grămadă, după aproape o jumătate de ceas dela cădere.

In febra emotiilor nu mi-am dat seama ca apa m'a patruns până la oase. Era Decembrie petele albe ce le văzusem erau nămetii ce alimentau pârâul cu apă. Insemn locul de cădere, — loc de adunare pentru toti ceilalti — si ascund la marginea pădurii — ce nu era decât la zece metri de mine, — parasuta transformată intr'un mic pachet. Nu m'am gândit apoi că cineva ar fi putut în acest timp să se apropie de mine si să mă someze. Revenit în fire, caut ceva ce mi-ar fi putut fi de folos în caz de nevoie, pistol ,grenadă. Un pistol rusesc era asezat în diagonală, asa am sărit cu el. Il desfac si-l iau in mâini. Scot magazia, încerc câteva manevrări si, multumit, îi lipesc din nou toba, gata de tras.

Astépt acum să vină ceilalti, asa cum s'a stabilit: adunare spre Vest si Est pe o axă de sbor spre centru, până mă intâlnesc pe mine. Să stau pe loc, înghet si m'or găsi rece; să misc, pierd locul. Insemn bine punctul de cădere, scot busola, fluerul între dinti si numărând pasii, o iau spre Est. Din când în când mă opresc, fluer, ascult, dar nimic. Picioarele mi-au înghetat în bocanci odată cu apa din ei si mentineau temperatura constantă pe lângă corp, adică... în jurul lui zero. Pentru a nu pierde directia după acul luminos, orientare sigură în noapte, cobor si urc, strabat stufisuri dese ce-mi taie calea si-mi sgârie obrazul, fără să ocolesc niciun obstacol, căci cea mai mică deviere, la intoarcere, nu m'ar mai aduce de unde am plecat. Mă opresc din când în când, răsuflu, fluer si ascult. Ceasul arată zece, mărsăluiesc deci de mai bine de două ore. S'a încălzit tot corpul în mers, până si apa din bocanci si din haine. In schimb, oboseala atârnă grea, ca apa de pe mine. O jumătate de oră încă tot înainte. La fluerul meu însă nimeni nu răspund. M'asez putin pe muschiul moale, la rădăcina unui brad, să-mi readun puterile si apoi o iau din nou de unde am venit. La intors a fost mai greu. Calea era mai lungă sau puterile m'au lăsat, că abia pela două după miezul noptii regăsesc locul părăsit de cu seara. De acum voi rămâne aci, cu fluerul în gură, să fluer până m'o prinde somnul.

Intr'un târziu, un suier anemic, fricos, sună pe aproape. Să fie de-ai nostri? Uit fluierul intre dinti si mă îndrept, călcând usor, spre locul de unde venea sunetul. Acum se aude mai tare, mai aproape, îmi pare chiar că deslusesc o úmbră. Cu «mandolina» pe brate, gata la orice surpriză, micsorez distanta ce mă desparte de el. Când colo ce să vezi? Un altul ca mine, cu arma în pozitie de tragere, scruta intunerecul. Ii măsor silueta. Era Nicu. Mă pitesc întins pe burtă si suflu din corn conventional. Imi răspunde de mai multe ori, s'apoi asteaptă.

— Mai frate, da frumos mai flueri, parc'ai fi la oi.

— Tu esti, bată-te norocul, explodează plin de bucurie. Ne-am îmbrătisat parcă ne-am fi regăsit după ani de zile.

— Unde sunt ceilalti?, îl întreb repede.

— Păi nu-s cu tine?

— Sunt singur ca si tine, după cum vezi

— Ion ar trebui să fie pe aproape, el a sărit imediat după mine.

— Ar trebui, precum si tu ar fi trebuit să mă găsesti de aseară, de când tot vă astept.

— Eu nu m'am miscat din locul ăsta. Abia am pus materialul la adăpost si m'o sleit. N'am mai putut să plec. Asteptam să se facă ziuă, să mă odihnesc s'apoi să vă caut.

— Unde-ai căzut tu?

— Aici.

— Cum? Chiar pe locul ăsta?

— Păi da

Era la cincizeci de metri de mine abia după sapte ore ne regăsim. De necrezut, eram doar, la o palmă de loc unul de altul! Eu n'am fluerat până nu m'am despărtit de parasută, iar când am început eu să fluer, el nu mai putea să m'audă fiind pe fundul apei

— Povestea mea e cam lungă, reia el. Am căzut cu materialul, aproape 80 de kilograme, dincoace de pârâu. Ca să-l ascund, trebui să trec pârâul unde pădurea era mai aproape. Cum pârâul nu era prea lat, mă gândeam că am să trec sacul dintr'o smucitură. Până să viu la pârâu, vreo zece metri l-am târât greu, si acolo, în loc să-l trec, l-am scăpat în apă. Până să-l scot, a trecut jumătate noaptea si acum cad din picioare de oboseală

Esti cam stropit pe haine, o leacă de foc n'ar strica. Ce zici?

— N'ar fi prea rău, răspunde el. Dar dacă ne trădează lumina? Nu era vorba de foc, dar gândul numai la căldură ne încălzea parcă oasele

Am rămas amândoi ca după potop, dar acum ce-a fost s'a dus. Nu mai căutam pe nimeni, nu mai aveam niciunul si nici altul putere să ne urnim. El, cel putin, nu se mai putea tine pe picioare. Alegem un brad să ne ascundem sub el, unul mai des. De câtva timp cădea o moină amestecată cu apă. Nu ne puteam aseza jos, căci apa [illegible] să-si [illegible]raie. La urmă hotărim să ne odihnim din picioare. Ne asezam spate'n spate, proptiti de trunchiul bradului. Ne lipim unul de altul si curând somnul ne duce în marea fără urme, unde adorm toate: frigul, apa, gândurile si poate ultimul frământ

Cândva, intr'un târziu, deschid ochii. Deasupra, o bucată de cer strecura lumină printre crengi. Eram singur, întins intr'o parte pe pământ si un dig îngust de nisip si frunze se formase dealungul corpului. Nicu nu mai era lângă mine. A plecat? Rotesc ochii si-l văd grămadă, nu departe de mine. Ne-am despărtit în somn, fiecare a căzut intr'o parte, si asa ne-au prins visurile.

Mai trăieste? Prima teamă, odată revenit din amortire. Incerc să misc întâi eu, dar corpul dela pământ nu răspunde. Misc mâinile cu greu, si ele de plumb, numai ochii mi-au rămas intregi. Nicu dormea cu obrazul jumătate lipit de pământ. Un dig de frunze cu noroiu se lipise de corp, ca un început de groapă. Eram neputincios, dar groaza-mi rascolea viata rătăcită încă prin vine. Ridic mâna, o îndrept spre frunte, o implint în păr si sgudui capul. Continui miscările si reusesc să degajez un picior prin frictionare. In câteva minute, scutur tot corpul, dar... rămâne tot întins. Strig, dar nu-mi răspunde. Mă duc până la el si-i pun mâna pe obraz. Era rece ca de mort. Il sgudui, strig. In disperare, atât mai puteam face.

Deodată pleoapele i-se deschid. L-a trezit strigătul meu. O rază a ochilor apare ca de dincolo de lume, amară, lină. Mă privea străin. Nedumerit, îl sgudui mai tare, îi strig în urechi. Intr'un târziu se desmeticeste.

— Unde-s ceilalti?

— Care ceilalti?

— Păi...

Nu s'au sculat încă... Cine stie unde or fi, răspund ca pentru mine.

Atât de cruntă a fost intoarcerea acasă si deacuma doar începe greul.

La inmormântarea eroilor de la Majadahonda

Nic. Iancu

Mărturii asupra evenimentelor din Ianuarie 1941.

REZISTENTA opusă de legionari fată de incercarea generalului Antonescu de a elimina cu forta pe reprezentantii Miscării Legionare dela conducerea tării — incercare ce a reusit cu concursul dat de armata germană — a fost botezată «rebeliune». Sau mai complect: rebeliunea legionară din 1941.

Insusi Antonescu a fost acela care i-a dat numele de rebeliune, iar această denumire tendentioasă a fost difuzată prin presă, radio si viu grai cu o persistentă adevărat diabolică, incât lumea si-a insusit-o cu timpul. Dar chiar si unii legionari, când vorbesc de evenimentele din Ianuarie 1941, pentru a se exprima cât mai scurt si pe intelesul celor cari nu le cunosc decât sub denumirea lansată de Antonescu, recurg la acelas cuvânt de «rebeliune», fapt care a fost interpretat de dusmanii nostri, mereu la pândă, ca un fel de recunoastere, de mea culpa.

Incadrarea actiunii legionare din 1941 in articolul de cod penal care defineste si pedepseste delictul de rebeliune este pur si simplu imposibilă. In fata aceleiasi imposibilitati juridice ne-am găsi dacă am vrea s-o incadrăm in «răzvrătire», infractiune mult mai gravă decât rebeliunea, clasificată de codul penal român drept crimă.

Ca unul care am trăit in mijlocul acelor evenimente, ce e drept nu in capitala tării, dar in unul din cele mai importante orase din provincie, simt nevoia de a impărtăsi atât camarazilor cari nu stiu decât din auzite de asa zisa, rebeliune, cât si celorlalti români, unilateral si fals informati, o seamă de lucruri menite a le spulbera eventuale nedumeriri.

Orasul Sibiu, unde m'am aflat in timpul desfăsurării evenimentelor despre care vreau să vorbesc, era, după cum bine stim, unul din cele mai puternice si importante centre militare din tară, astfel că — au declarat-o insăsi dusmanii nostri — numai datorită inaltei tinute de patriotism si intelepciune a legionarilor, s'a evitat baia de sânge ce fară indoială ar fi rezultat in urma ordinelor date de Antonescu. Nu negăm totusi că in mare măsură a fost si meritul generalului L., Comandantul Corpului VI Armată, bun român si constiu, in acele clipe critice, de marea răspundere ce purta.

Dar să lăsăm să vorbească faptele.

Cu câteva zile inainte de data la care urma să se producă lovitura de Stat a generalului Antonescu, prefectul judetului a fost chemat la Bucuresti, pentru a lua parte la o conferintă a prefectilor. Acelas truc a fost folosit fată de mine, care indeplineam functia de chestor al politiei: am primit ordin telegrafic de a mă prezenta la Inspectoratul regional din Alba Iulia, pentru a participa la o «consfătuire». La fel s'a procedat pe intreaga tară.

Tinând seamă de faptul că toti prefectii si chestorii erau legionari, nu e greu de ghicit rostul acestei măsuri luate de Conducătorul Statului. In ziua loviturii, toate prefecturile de judet si politiile din tară, in lipsa titularilor lor, urmau să fie ocupate de armată, iar acestia inlocuiti cu ofiteri, oameni de incredere ai generalului Antonescu.

Cam asa s'au petrecut lucrurile.

Prefectii de judet habar n'aveau ce se pune la cale, ce rosturi ascundea in realitate convocarea lor la Bucuresti. La rândul lor, chestorii si sefii de politii stiau, incă de prin luna lui Noemvrie, că Generalul caută a «scăpa» de legionari, pentru a rămâne singur si absolut stăpân pe frânele tării. Totusi, nu cred să fi bănuit ca invitatia ce primiseră in 19 Ianuarie, de a se prezenta la inspectoratele regionale respective, ar sta in vreo legătură directă si imediată cu lovitura ce o pregătea Antonescu regimului national-legionar. Cu toate acestea, la Sibiu zilele de 20-23 Ianuarie s'au succedat sub un aspect cu totul diferit de acela din alte orase de provincie, datorită deosebitei vigilente legionare, astfel că in momentul in care armata a primit ordinul de a ocupa principalele institutii: Prefectura, Chestura de Politie, Posta, Telefoanele etc., acestea se gaseau deja sub puternică pază legionară. La luarea acestor măsuri de sigurantă preventivă, a participat insăsi Politia de Stat, in urma dispozitiilor ce le-am dat in ajunul plecării mele la asa zisa consfatuire din Alba Iulia.

Măsurile de sigurantă ce luasem, in lipsa prefectului de judet, (care se afla deja la Bucuresti), păreau in acele momente, lipsite de orice justificare si total exagerate. Totusi, am avut motive puternice de a proceda astfel. Discutasem mai inainte cu camaradul Nistor Chioreanu, seful Regiunii Sibiu, manifestându-mi ingrijorarea cu privire la atitudinea curioasă pe care o are de-o vreme incoace generalul Antonescu. A fost de părere că văd lucrurile prea in negru. Bănuelile ce le nutream incă de mai demult, mi-s'au intărit insă in momentul in care, două zile după convocarea prefectilor la Bucuresti, o identică convocare, adresată de astă dată sefilor de politii, a venit să determine absenta acestora, pe timp de 48 de ore, dela institutiile pe cari le conduceau. In afară de aceasta, imi era incă vie in memorie «nota informativă» ce mi-o prezentase cu o lună inainte gardianul public I. R.

«In scurt timp lucrurile se vor schimba radical... La 24 Ianuarie nu va mai exista nici-o «cămase verde». Generalul va primi singur defilarea trupelor...»

Acestea fură cuvintele unui cunoscut Lt. Colonel din localitate, rostite in timp ce iesia dintr'un restaurant, acompaniat de un alt ofiter. Gardianul in cauză, care făcea serviciu de noapte la o incrucisare de strazi, fusese, fără să vrea, martorul conversatiei dintre cei doi ofiteri. Această informatie dealtfel, am adus-o imediat la cunostinta sub-secretarului de Stat Biris, prin telegrama cifrată din 12 Decemvrie 1940.

La Inspectoratul de Politie Alba Iulia, «consfătuirea» anuntată incepu dimineata, intrerupându-se la amiazi pentru 2 ore. După masa urma să continue, conform programului.

In timp ce luam masa la un restaurant, impreună cu alti chestori si sefi de politii, — tocmai demonstram colegului N. dela Făgăras inutilitatea «consfătuirii» la care participam — aflarăm printr'o stafetă, că in chiar acel oras, inainte de zece minute, chestura a fost ocupată de armată, conducerea ei fiind luată de un ofiter.

Fără a mai pierde o singură clipă, am urcat in masina care astepta in fata restaurantului, pornind in ce mai mare grabă spre locul unde prezenta mea, in astfel de momente, era una din obligatiunile de prim ordin, impuse functiei ce detineam.

Ajuns la Sibiu, am avut satisfactia să constat că măsurile ce luasem in ajunul plecării, nu fuseseră nicidecum exagerate.

In oras domnea liniste relativă. Străzile erau, intr'adevăr, mai putin populate ca de obicei. Lumea vorbea de o lovitură comunistă. Nimeni nu stia in mod precis despre ce este vorba .Versiunea că ofiteri ramasi credinciosi regelui Carol ar incerca rasturnarea regimului, era considerată ca cea mai verosimilă.

Chestura de Politie, păzită de un puternic cordon de gardieni publici si legionari — acestia din urmă sub conducerea insăsi a sefului garnizoanei legionare, instru. leg. G. B., — se găsea in aceiasi situatie in care o lăsasem cu o zi inainte.

Comandantul militar suprem din localitate, văzând că o ocupare cu forta a institutiilor intâmpină serioase greutăti si alarmat pe deasupra că un mare număr de ofiteri, subofiteri si trupă refuzaseră să lupte impotriva legionarilor, — unii din ei trecuseră fătis, cu armament cu tot, de partea acestora — se hotăriră să inceapă tratative cu capii institutiilor civile si representanti ai Miscarii Legionare.

Intretimp, din satele din imprejurimi si chiar din unele mai indepărtate, incepură să curgă inspre oras coloane intregi de tărani, demonstrând in cea mai perfectă ordine si disciplină, in favoarea regimului legionar, iar lumea, ce forma «spalir» de-alungul trotuarelor, ii primea cu urale si cu flori — scump cumpărate la florării.

In mijlocul acestei multimi, am vazut un mare număr de ofiteri si soldati germani, cari, fără exceptie, prin strigăte de «Heil der Eisernen Garde» si «Heil Horia Sima», tineau să-si manifesteze fătis simpatia pentru Miscarea Legionară.

Scurt după ce am sosit la Chestură, a apărut in fata portii acesteia, un ofiter in grad de maior, acompaniat de o escortă militară, cerând să fie lăsat să intre in localul politiei.

I-s'a comunicat că poate intra, insă fără escortă.

Deasemeni i s'au dat asigurări că, după ce se va achita de misiunea ce are, va putea părăsi chestura in orice clipă va dori, fără a fi impiedecat de nimeni. După câteva minute mi s'a comunicat că maiorul — comandantul unui regiment de artilerie din localitate — s'a hotărit să intre singur.

Semnificativ a fost faptul că după ce i-am garantat cu cuvântul meu de onoare cele i-au fost comunicate la poarta chesturii de catre un comisar si de chiar seful garnizoanei legionare, mi-a solicitat «cuvântul de legionar» (!) — pe care, bineinteles, i l-am dat.

Scurt in urmă a fost condus in cabinetul meu, care se afla la primul etaj, unde l-am primit cu toată atentia cuvenită. Dela primele cuvinte schimbate cu maiorul, mi-am dat seama că am de-aface cu un om educat, cu un om cult. Conversatia ce a urmat a fost dusă intr'un limbaj foarte ponderat; un comisar, ce intrase la un moment dat, pentru a-mi prezenta niste hârtii spre semnare, a povestit afară, spre mirarea tuturor, că «dl. chestor discută cu dl. maior ca si cum ar fi doi prieteni vechi.» (De altfel, in cursul acestei intrevederi, s'au servit si cafelute turcesti.)

In executarea misiunii primite dela superiorii săi, ofiterul mi-a inmânat apoi o hârtie ce continea doar câteva rânduri bătute la masină, semnată de insasi Comandantul Corpului de Armată din localitate. Textul acestei hârtii era cam următorul. «Dl Maior .. este delegat de noi cu conducerea Chesturii Politiei Sibiu... Veti face imediat predarea .. etc.»

Desigur, ca functionar public, numit si instalat in functiune de guvernul prezidat de insusi generalul Antonescu, am refuzat să dau urmare acestei invitatii (somatie) redactată si semnată de un comandant militar, lipsit, in acest caz, de orice calitate legală

Discutia ce a urmat — si care a fost aproape in intregime fonografiată — mai târziu a fost bătută la masină in 6 exemplare, din care unul sau poate chiar mai multe se mai găsesc si astazi pe undeva.

Iată ce i-am răspuns — cu aproximatie — maiorului, in timp ce-i restituiam ordinul scris prin care mi se cerea predarea chesturii.

«Numirea mea in fruntea institutiei ce conduc nu mi-a fost retrasă până in clipa de fată sub niciuna din formele prevăzute de lege. Din partea Ministerului de Interne, vă dau cuvantul domnule Maior, n'am primit nici un fel de ordin; nu am nici-o cunostintă să fi fost destituit sau suspendat din serviciu. Mă găsesc deci in exercitiul legal al functiei in care am fost numit, iar datoria mea este de a apăra, in acest oras, ordinea legală impotriva oricăror incercări de tulburare sau răsturnare a ei, din orice parte ar veni... Tinând seamă că nu ne aflam nici sub stare de asediu, refuz categoric a lua in considerare un ordin venit dela o persoană sau autoritate lipsită de competentă...»

Maiorul a recunoscut că situatia ce s'a creiat este intr'adevăr confuză, că el insusi nu intelege nimic din ceeace se petrece; el execută doar un ordin.

Discutia s'a continuat apoi pe un ton mai familiar, iar la sfârsit am adăugat zâmbind:

«Ce ati zice dvoastră, domnule Maior, care sunteti comandant de regiment, dacă intr'o bună zi m'as prezenta la d-voastră cu o hârtie semnată — să zicem, de prea sfintia sa Mitropolitul Ardealului — cerând să-mi predati comanda regimentului...? Mi-ati preda-o?»

Refuzul meu de a mă supune unui ordin provenind dela o persoană incompetentă, a fost strict legal. Ilegalitatea si abuzul de putere s'a dovedit a fi de partea celor ce porniseră a pune mâna, pe frânele tării, intrebuintând in acest scop siretlicul si forta brută. Dacă m-as fi lăsat induplecat si as fi predat serviciul — asa cum mi-se cerea prin acel sfert de coală de hârtie — luându-mi apoi pălăria si plecând linistit acasă, iar evenimentele ar fi luat altă turnură — si ar fi luat fără indoială, dacă n'ar fi sosit acel faimos ordin al lui Hitler, in urma căruia armata germană stationată in tară si-a schimbat brusc atitudinea — oare n'as fi fost tras la răspundere pentru lasitate si părăsire de serviciu? As fi fost trimis in judecată — si cu drept cuvânt — iar invocarea acelui faimos ordin din sursă incompetentă nu mi-ar fi folosit la nimic.

Pentru această atitudine a mea, am fost declarat «rebel» (!) si, potrivit dispozitiilor date de generalul Antonescu, trimis in judecata Tribunalului Militar, pentru «crimă de răzvrătire».

Fiind acesta unul din primele procese de «rebeliune» ce s'au judecat, «instructiunile speciale» dela Bucuresti nu sosiseră incă, astfel că Justitia si-a făcut datoria, după lege si constiintă: atât eu, ca principal acuzat, cât si ceilalti coacuzati, am fost achitati.

Scurt in urmă insă, au inceput presiunile «de sus», iar Tribunalele Militare nu au mai pronuntat decât sentinte de condamnare... din ordin.

Pentru cei cari s'ar indoi de veracitatea afirmatiei făcute mai sus, voiu reda in cele ce urmează un epizod elocvent, menit a le spulbera orice rest de indoială si care le va evidentia in acelas timp, ce a insemnat «justitia» militară in timpul dictaturii lui Antonescu.

Mai lipseau circa zece zile până la judecarea procesului de «rebeliune» al unuia dintre principalii sefi legionari din Sibiu: Dr. Nistor Chioreanu. Acuzatul nu se afla sub stare de arest, dar ca legionar, nu intelegea să fugă de răspundere. Magistratii militari stiau prea bine acest lucru. Si mai stiau — cred — că acuzatul in chestiune, in ipoteza că judecătorii ar fi fost liberi a judeca după constiintă, trebuia să iese achitat din acest proces.

Era pela sfârsitul primăverii 1941, intr'o dimineată cu soare, când, in timp ce treceam grăbit prin fata Academiei Teologice, mă aud chemat pe nume. Pe trotuarul opus, l'am zărit atunci pe Lt. Colonel Magistrat Bălută-Dumitrescu, care imi făcea semne ca să trec strada. Am urmat invitatiei, si in timp ce traversam strada, mă tot intrebam in gând, ce o fi dorind dela mine? Lt. Colonelul Balută-Dumitrescu fusese presedintele completului care judecase procesul meu pela inceputul lunei Aprilie, iar de atunci — in afară de un scurt salut schimbat când ne intâlneam pe stradă nu ne mai vorbisem niciodată.

Ajuns pe celalt trotuar, in fata catedralei, n'am apucat să spun vre-un cuvânt de salut, căci Lt. Colonelul B. Dumitrescu, dând semne de mare grabă, a si inceput cu voce scăzută:

«Fii atent la ce-ti spun, — imi dau seama că risc mult, dar am incredere in dumneata, stiu că nu mă vei nenoroci. Nu vreau decât să vă ajut, mă intelegi? Ati suferit destul, e păcat să mai suferiti de geaba... Anuntă-l neintârziat pe colegul dumitale Chioreanu, până nu e prea târziu, să fugă, pricepi? **Am primit ordin să-l condamn**... Nici cuantumul de pedeapsă nu mai depinde de noi! Il asteaptă doisprezece ani de recluziune. Pentru el, pentru familia lui si pentru constiinta mea, este mai bine ca să dispară... Hai, să nu ne vadă vre-un nechemat că stăm de vorbă impreună!...»

Locotenent-Colonelul Bălută-Dumitrescu era presedinte de Tribunal Militar si prezida, de mai bine de două luni, unul din cele două complete cari judecau procesele intentate legionarilor. Era magistrat militar de carieră. Nu era legionar si nici in listele prietenilor Miscării Legionare n'a figurat vreodată.

Orice alt comentar ar fi superflu.

●

Camaradul Chioreanu a fost anuntat despre primejdia ce-l paste. Si a «dispărut», refugiindu-se, până la urmă, in Germania. A fost condamnat in lipsă la doisprezece ani.

N'au făcut rău cei ce, incă de prin Ianuarie, inainte de a incepe arestările si faimoasele procese de «rebeliune», si-au luat calea spre alte tări, punându-se la adăpost de suferintele si nedreptătile regimului antonescian. O bună parte dintre acesti legionari, fără indoială, si- au salvat in felul acesta viata.

In această ordine de idei, mi-aduc aminte că imediat după terminarea asa zisei rebeliuni, am fost invitat să intru urgent in contact cu locotenentul german Von Papen (fiul diplomatului Franz v. Papen), care isi avea biroul in hotelul Bulevard. Iată ce mi-a spus atunci:

«Antonescu hat sein Versprechen nicht eingehalten. Es war festgelegt, dass nach der Streckung der Waffen, alle Legionaere frei nach Hause ziehen duerfen und dass keinem was zu leide geschehen werde. Nun sehen wir dass unzaehlige Vernaftungen und sogar standesrechtliche Erschiessungen

vorgenommen werden. Wir bedauern es sehr. Unsere Lage ist peinlich Ich habe soeben den Befehl erhalten all denen von Ihnen die sich irgendwie bedroht fuehlen, ins Ausland fliehen zu helfen...»

(«Antonescu nu si-a respectat promisiunea. Fusese stabilit ca după predarea armelor, toti legionarii să se poată intoarce liberi la casele lor si ca să nu li-se intâmple nici-un rău. Acum totusi vedem că se produc nenumărate arestari si chiar executii pe loc. Regretăm aceasta foarte mult. Situatia noastră e penibilă... Am primit chiar acum ordin ca să ajut tuturor acelora dintre dumneavoastră, care se simte in vre-un fel amenintat, pentru a se refugia in străinătate.»)

Intr'adevăr, locotenentul Von Papen si-a tinut cuvântul. Gratie lui, au reusit să părăsească tara un anumit număr de legionari, mai cu seamă dintre aceia cari se refugiaseră din alte orase si judete, cautând azil la Sibiu.

«Situatia penibilă» la care făcuse aluzie Lt Von Papen, era o consecintă a faptului că mai inainte, atât el, cât si alti ofiteri germani, ne asiguraseră, că dacă legionarii vor depune armele, nu vor fi pasibili de nici-o pedeapsă, — aceasta in baza cuvântului dat de insusi generalul Antonescu.

Dar să revenim la procesele de «rebeliune».

Intr'o zi mă intâlnesc, pe o stradă dosnică, foarte putin populată, cu maiorul magistrat D., cu care eram in relatii de prietenie, si printre altele, ii spun: «Lumea cam bănueste că judecati si condamnati din ordin. E un fapt destul de trist... Legionarii vor face bine să dispară, să nu se mai prezinte la procese .Dece să vie ca oile la abator...?»

Maiorul D. a incercat să mă intrerupă, — părea nervos. Mi-a spus că e mai bine să nu vorbim despre lucrurile acestea — «situatia e cu adevărat exceptională» — a adăugat, intinzându-mi mâna si dându-mi să inteleg că e foarte grăbit. Dar nu a contrazis cu nici un cuvânt aluzia mea la condamnările «din ordin».

Intretimp sentintele date de Lt. Colonelul Bălută-Dumitrescu in procesele contra legionarilor erau vădit mai blânde decât cele aduse de către celalt complet de judecată. Faptul nu putea rămâne neobservat. Si intr'adevăr, omul a fost «luat la ochiu» — cum s'ar zice — iar intr'o bună zi s'a văzut transferat. Unii vorbeau că ar fi fost suspendat. Nu stiu care a fost adevărul. Tin doar să precizez că dacă susnumitul judecător militar a pronuntat pedepse «mai blânde», cum spuneam mai sus, a făcut aceasta in primul rând fiindcă asa ii dicta constiinta. In ce-l priveste pe legionarii cari au beneficiat de această blândete, nu cred să fi resimtit vre-o bucurie deosebită alegându-se cu pedepse intre 5 si 7 ani temnită grea, in loc de 10 sau 12 ani. Totusi, noi nu-l vom uita niciodată pe acest brav magistrat militar, a cărui constiintă s'a zvârcolit cât a putut in favoarea dreptătii si a omeniei. Fără indoială, a riscat. Si-a riscat cariera si poate mai mult decât aceasta.

●

Să fi trecut un an dela cele relatate mai sus, când intr'o bună zi aflu despre moartea — intâmplată in imprejurări destul de nebuloase — a bravului locotenent-colonel Balută-Dumitrescu.

Am avut o strângere de inimă. Unii camarazi cari au observat cât de mult m'a afectat această stire ,nu au putut intelege. Ei nu stiau ce stiam eu...

Iar ziarele au scris: sinucidere (!).

Dumnezeu in ceruri stie. Noi nu putem decât să ne rugăm Lui, pentru odihna sufletului aceluia care a fost Lt. Colonelul Bălută-Dumitrescu.

(S. 24 Iunie 1944).

La Carmen Sylva

General Platon Chirnoagă

Legionarii si răsboiul national contra Uniunii Sovietice.

IN istoria popoarelor, după perioade de mari frământări interne si externe, urmează epoci de liniste in care natiunile se refac material si spiritual, printr'un efort general indreptat către idealuri pornite din adâncurile sufletesti ale poporului. Dacă in astfel de epoci natiunile au norocul să fie conduse de oameni clar-văzători si cari, intelegând svâcnirile si aspiratiile instinctului national, se integrează lor, ele se vor putea desvolta armonic, pe o linie ascensională, către culmile idealurilor. Dacă insă interesele de partid, de clan sau personale sunt prea puternice si nu pot fi lăsate in umbră, ciocnirea dintre aceste interese si aspiratiile neamului este inevitabilă si se pot produce conflicte foarte grave, care să impiedice orice progres.

Aceasta a fost situatia in România după primul războiu mondial. Implinirea idealului national prin impingerea frontierelor pe liniile etnice de margine ale neamului, a asezat România in fruntea tuturor statelor din Sud-Estul european. Unitatea de limbă si vointa unanimă de unire usurau mult conducerea noului Stat românesc, nepunându-i probleme interne provocate de desbinări regionale.

Acordarea dreptului de vot universal si improprietărirea tăranilor puseseră capăt unor vechi teme de agitatie in massele poporului.

S'ar fi putut, asa dar, porni la clădirea pe baze solide a Statului; dar o umbră nelinistită incepuse să se intindă dinspre Răsărit. Comunismul, de-abia infiripat in Rusia, căuta să-si facă loc si in România. Este drept că tăranul si intelectualul român se dovediseră imuni fată de această ideologie, in timpul când trupele rusesti contaminate se găseau incă pe teritoriul nostru; dar muncitorii din fabrici incepuseră să plece urechea tot mai mult la propaganda comunistă, făcută de agentii Rusiei. Manifestatii si miscări de stradă au avut loc la Iasi si Bucuresti. S'au găsit chiar oameni politici cunoscuti cari s'au asezat in fruntea manifestantilor cu drapelul rosu. Autoritatea de stat nu reactiona nici intr'un fel si lăsa lucrurile să se desfăsoare in voia lor, ca si cum nu si-ar fi dat seama de pericol.

In aceste imprejurări, studentimea nationalistă dela Iasi s'a ridicat cea dintâi si prin exponentul ei cel mai valabil, Corneliu Codreanu, a inceput actiunea anticomunista. Aici trebuesc căutate originile miscării legionare ale cărei baze au fost puse la 24 Iunie 1927. Rusunetul pe care l-a avut in rândurile poporului român, numai după câti-va ani de existentă, a fost atât de larg, pătrunzând in toate clasele sociale, incât se poate afirma că ideologia miscării legionare, asa cum era propovăduită, manifestată si pusă in practică de aderentii ei, a răspuns aspiratiilor profunde ale instinctului national.

Prin realizarea idealului national, poporul român s'a simtit chemat la o nouă viată si si-a creat o altă viziune a conducerii Statului si a felului in care intelegea să-si exprime drepturile politice proaspăt câstigate. Nu mai era multumit cu ceeace fusese mai inainte si era in căutarea unei alte orientări.

Partidul tărănesc, care la inceput a atras o mare parte a massei alegătorilor, prin noutatea spiritului pe care se presupunea că-l aduce in obiceiurile noastre politice si prin titulatura pe care si-o alesese si care cuprindea intr'insa un intreg program politic, a deceptionat de la prima guvernare. Celelalte partide erau bine cunoscute si nu aduceau nimic nou. Această stare nu era marcată de nemultumiri grave, prevestitoare de revolutii, dar nici nu se manifestau entuziasme in massa pentru vre-o idee. Cel mult, câte un om politic de mai mare suprafată, Maresalul Averescu sau Iuliu Maniu, reusiau pentru un timp să se ridice la inăltimi de mit, pentrucă apoi, după ce si-au dovedit putinta sau neputinta la guvernare, să fie readusi la valoarea lor umană reală si să se retragă la Turnu-Severin sau la Bădăcini.

Nemultumirile erau provocate mai ales de evidenta slăbiciune a oamenilor politici, cari nu reusiau să iasă din sfera intereselor personale sau de partid. Măsluirea urnelor in favoarea partidului dela guvern, declararea de localităti contaminate pe timpul perioadei alegerilor, interventiile autoritătilor si alte metode tot atât de incorecte, au arătat că democratia in România avea un sens si o aplicare specială, care nu corespundea de loc imaginii pe care si-o făcuse natia după primul războiu mondial.

Cei doi ani de transee, in care tăranul si intelectualul au luptat cot la cot, au suferit si s'au bucurat impreună, au atacat si au sângerat unii lângă altii, au creat o mentalitate nouă, bazată pe incredere reciprocă . Soldatii disciplinati, cari vedeau in ofiterii lor comandanti hotărîti si capabili intorsi acasă si deveniti tărani, vroiau să găsească la reprezentantii lor politici si la autoritătile statului aceiasi corectitudine si loialitate.

Spectacolul care s'a oferit insă a fost deceptionant si, după câtiva ani, avântul provocat de democraticul vot universal a scăzut simtitor, făcând loc unui dezinteres tot mai larg pentru treburile publice. In locul entuziasmului general si al efortului comun, care ar fi trebuit să urmeze după implinirea idealului national s'a creat o atmosferă de nemultumiri, un fel de stare de asteptare si o dibuire in ceată intru descoperirea unui drum spre lumină.

Astfel când Corneliu Codreanu a inceput activitatea de educare a poporului, pentru formare de caractere si de buni cetăteni, glasul lui a fost ascultat tot mai cu atentie si natural, actiunea legionară a fost privită cu tot mai mult interes de o mare parte a natiunii.

Ingrijorat de această popularitate in crestere, nu numai intre tărani si muncitori dar si intre intelectuali, Regele de tristă memorie Carol al II-lea folosindu-se de politicieni ahtiati după putere in orice conditii, a inceput o prigoană fără crutare. Mii de tineri, printre cari intelectuali de mare valoare, a căror vină era că se ridicaseră in contra luptei de clasă, in contra comunismului, in contra relelor politice si predicau o viată privată si publică bazată pe principiile crestine, au căzut victimă sadismului regal. In repetate rânduri Miscarea legionară a fost dizolvată si legionarii urmăriti, inchisi si impuscati. In aceste tragice imprejurări interne s'a dovedit lipsa totală de spirit democratic a partidelor politice. Nimeni dintre oamenii politici din acea vreme, nici in nume personal, nici ca reprezentant al vre-unui partid, nu s'a ridicat să vestejească actele sălbatece prin care se manifesta autoritatea de stat din vointa Regelui, in contra Miscării legionare. Chiar Iuliu Maniu, care incarna pe democratul autentic, n'a găsit cu cale să protesteze nici atunci când Corneliu Codreanu si ceilalti 13 legionari au fost asasinati in pădurea Tâncăbesti.

Situatia internă ajunsese extrem de incordată când evenimentele din 1939-40 si nepriceputa conducere in politica externă au aruncat România in prăpastie. Urmarea a fost isgonirea odiosului Rege Carol si venirea la conducerea Statului a Maresalului Antonescu, sprijinit politic de Miscarea legionară.

Normal ar fi fost ca acum agitatiile interne să se termine, cu atât mai mult, cu cât era de prevăzut că războiul care pustiia Europa ne va atrage si pe noi. Totusi n'a fost asa. Maresalul Antonescu rău sfătuit si cu bună stiintă rău informat că miscarea legionară ar avea intentia să-l inlăture dela conducere, a provocat actiunea dela 21 Ianuarie 1941. După trei zile de tulburări, ordinea a fost restabilită. Miscarea legionară acuzată de rebeliune si legionarii, parte reintrati in inchisori, iar altii, un grup destul de numeros, au luat calea exilului in Germania.

Aceasta era situatia când România a intrat in răsboiul pentru eliberarea Basarabiei si Nordului Bucovinei si pentru inlăturarea imensului pericol ruso-comunist. Rasboiul a fost acceptat de toată suflarea românească ca o necesitate vitală, era incordarea supremă a neamului pentru a se salva dela distrugere.

Desigur că legionarii nu puteau lipsi dela această inclestare si cei cari se găseau in inchisori sau refugiati au cerut să fie chemati la unitătile lor militare si trimesi să lupte pe front. La acest act românesc al legionarilor, maresalul Antonescu, a răspuns [illegible]

Desi pusi in atât de umilitoare conditii, legionarii si-au făcut datoria luptând cu tot elanul pe frontul din Răsărit, constienti de responsabilitatea fiecăruia in parte si a tuturor românilor la un loc, când tara era angajată in răsboiu

In acelas timp, elemente apartinând altor partide, rămase acasă, in loc să-l sprijine pe maresalul Antonescu in conducerea [illegible] centrală toate informatiile pe care le puteau avea despre trupele noastre. Centrala le dădea englezilor, iar acestia le transmiteau rusilor.

[illegible] ca atitudine a bătrânului sef de partid Petre Carp, in primul războiu mondial. Adversar politic al lui Ionel Bratianu, in perioada de neutralitate a României (1914-1916) a sustinut cu tărie necesitatea intrării României in războiu alături de puterile centrale. După ce insă România s'a alăturat Frantei si Angliei, Petre Carp a incetat orice actiune in contra guvernului. După ce Bucurestiul [illegible] ocupat de germani, aflându-se in capitală, a refuzat să primească pe maresalul Mackensen, care l-a anuntat că doreste să-i facă o vizită. [illegible] isi dădea seama că in timp de războiu toată natia trebue să fie unită, chiar dacă părerile politice se deosebesc.

Rezultatul manevrelor opozitiei a fost 23 August. Anuntarea precipitată a unui armistitiu care nu exista, arestarea maresalului Antonescu chiar in interiorul palatului regal, transformarea in prizonieri a unui număr de peste 100.000 de ostasi români, capabili incă să lupte si trecerea cu arma alături de cei cari ne-au dusmănit intotdeauna constituie indiscutabil fapte care au atras prăbusirea noastră.

Ridicându-se in contra situatiei create in România, membrii Miscării legionare aflati in Germania, impreună cu alti patrioti români, au constituit un guvern la Viena si au organizat o divizie de infanterie, din care numai un regiment a intrat in foc impotriva rusilor, in regiunea Stetin, pe Oder. Această manifestare politică legionară a reprezentat prima rezistentă activă in contra stăpânirii rusesti. Ca fortă militară a insemnat foarte putin, dar simbolic ea a exprimat refuzul Românilor liberi de a accepta situatia din tară.

Actul de la Viena este un protest si rămâne in istorie ca un act de inalt patriotism, in care ideea de sacrificiu pentru tară a fost voluntar consimtită de toti Românii — legionari si nelegionari — cari au luat parte la realizarea lui.

Datorită actiunii politico-militare a Miscării legionare dela Viena, drapelul românesc a fluturat încă până in ultimile ceasuri ale răsboiului pentru apărarea civilizatiei crestine, in contra invaziei ostilor lui Anticrist.

A fost careul dela Waterloo.

Dr. Constantin Sassu

Valoarea epocală a fenomenului legionar.

S'AU scurs deabia trei decenii dela intemeierea Legiunii in Iasul binecuvântat de nobile reminiscente si de jertfe rodnice. Dela 24 Iunie 1927, decând cea dintâi generatie a României intregite si-a conturat aci, in minunata cetate spirituală a Natiunii, un profil istoric exceptional, pare ca au trecut veacuri si milenii, nu intervalul scurt al unui singur sir de oameni.

Intr'adevăr, perioada noastră de tranzitie spre noui forme de convietuire natională si socială e sguduită până in străfunduri de repetate eruptiuni vulcanice si de mari răsturnari de straturi pe plan istoric, existential cum s'au produs aproape numai in semi-eternitatea erelor geologice, până ce pământul a dobândit consistenta si stabilitatea pe care i-o cunoastem.

Traectoria de foc purificator lăsată de trăirea patetică, de o intensitate rar intâlnită, a generatiei legionare, n'a corespuns numai ritmului prăpăstios a unei epoci revolutionare, a determinat participarea activă a neamului românesc, prin sacrificiul elitelor sale la procesul istoric, — de valoare universală, — de nasterea unei lumi noui. Jertfa legionară reflectează asadar intr'un fel concentrat, ca o oglindă providentială, toată adâncimea tragică a destinului national. Drumul de calvar pe care a păsit, in deplină constiintă, generatia eroică a Legiunii, a ferit toată natiunea de o sinucidere rusinoasă prin inec in minciună putregai si nihilism, asa dupăcum suferintele neamului românesc in decursul timpului au contribuit in mod decisiv la apărarea civilizatiei europene in clipele de primejdie.

După primul război mondial, când puterile constructive si elanurile idealiste ale ordinei burgheze de import, de natură materialistă, se consumaseră in actiunea de formare a României moderne, neamul se afla din nou la un greu impas. Felul economic dezastruos de infăptuire a reformei agrare si escamotarea rusinoasă prin furturi de urne a exprimării votului universal, au dovedit că un ciclu istoric se incheiase, că energiile creatoare ale ordinei social-politice se sleiseră, că deosebirea dintre tara legală si cea reală luase forme deadreptul catastrofale; că natiunea era supusă unor regimuri de uzurpatiune, ce nu s'au dat indărăt să anuleze chiar principiile de bază ale sistemului democratic parlamentar, a carei fictiune se complaceau totusi să o afiseze cu o ipocrită ostentatie.

Prin asemenea nesocotiri cinice ale vointei nationale, guvernele dintre cele două răsboaie mondiale au săvârsit chiar acte de inaltă trădare, căci au redus autoritatea actelor de autodeterminare, dela 24 Ianuarie 1859 pe care se intemeia clădirea României moderne pana la 1 Decembrie 1918.

Si in alte părti, insă intr'o formă atenuată, s'a evidentiat tristul adevăr că toate creatiunile legate de imperfectiunea omenească după implinirea rostului avut, sunt sortite pieirii. Chiar si in Apus, democratia parlamentară trecea in acel timp printr'o criză destul de accentuată, cu toate ca acolo ea reprezenta stadiul necesar al unei cresteri organice. Debutand cu strălucire prin arta renasterii, civilizatia moderna, nascută din spiritul inventiv, mercantil, speculator, al cetătilor comerciale italiene, s'a transformat apoi, ca in Elada antică, intr'o constructie indrăzneată de deductii rationaliste fascinante, spre a decade, până la sfârsit, in masinismul rigid al unei conceptii materialiste si a se mistui in convulsiuni de autonegatiune spirituală plina de dramatism. In momentul actual partidele comuniste din tările occidentale reprezintă forma negativistă cea mai alarmantă a deceptiei produsă de faptul că planurile generoase ale protagonistilor ideologici din secolul luminilor si cuvintele inaripate ale tribunilor revolutionari burghezi din veacul trecut, nu s'au implinit integral. Libertatea si egalitatea de drept n'au putut preveni sau impiedeca nici o inegalitate si exploatare economică provocătoare, nici asupririle nationale si nici repetarea catastrofală a unor conflagratii internationale imperialiste, de o violentă si amploare necunoscută inainte. In scurt timp, dezamăgirea si-a găsit o expresie intelectuală de neuitat, prin intoarcerea romantica spre un trecut dominat de tendinte transcendente si de obsesia absolutului, printr'o prosternare estetică a elitelor in penumbra mistică a catedralelor medievale. Premisa nemarturisită a pesimismului filosofic schopenhaurian, a imprecatiilor anticrestine ale lui Nietzsche sau ale conceptiilor lui Spengler, sunt diferite expresii ale repulsiei fată de «minciunile civilizatiei contemporane». Nota individualistă a civilizatiei moderne a fost exagerată de Max Stirner, până la lansarea unui egoism absolut, iar trăsăturile ei laiciste au fost mărite si ingrosate de critica socialistă până la postularea unui ateism neconditionat. Simtind totusi setea după o nouă ordine existentială, dialectica marxistă a căutat să o canalizeze in sens partizan, inoculându-i mit proletar, dirijat «stientist», prin teoria materialismului istoric economic si a legilor sale crezute incontestabile, după care evolutia ar decurge cu precizie si indiferentă mecanică spre o fericire deplină pe acest pământ, intr'un viitor nu prea indepărtat. Singurul său defect era insă că acest ideal, se indepărta tot mai mult, pe măsură ce timpul inainta. Experienta sângeroasă bolsevică a risipit cu nemaipomenită cruzime toate iluziile de acest fel, demonstrând adversitatea de neimpacat intre asazisa dictatură a proletariatului, titlul eufemistic dat celui mai crunt despotism totalitar, si cerintele elementare ale unei vieti omenesti demne de acest nume. Statul sovietic s'a desvăluit ca o formă satanică de asuprire a unui cerc restrans de profesionisti ai teroarei, organizati in partidul comunist. El s'a demascat ca un anacronism scandalos, ce incearcă prin fortă brutală sa tie pe loc evolutia istorică firească. Comunismul coboară fiinta umană la cea mai joasă treapta, o sileste săsi renege propriile resurse de vieată, ca să se resemneze la starea de mizerie in care a fost adusă.

Deoarece simpla existentă a unor forme superioare de convietuire colectivă este o permanentă primejdie pentru statele comuniste, ce nu poate fi conjurată la infinit nici prin izolare ermetică de restul lumii, nici prin propagandă criminala sau prin conjuratii copios plătite ori actiuni subversive montate cu perfidie. Uniunea Sovietica se vede constrânsă să sleiască resursele bogate ale Rusiei intr'o industrie gigantică de armament, pentruca, la momentul oportun, să suprime prin actiuni militare fulgerătoare feluritele trepte de libertate relativă din restul lumii. Evident că o amenintare de atari proportii, ce stă la pândă folosind orice slăbire a puterii de rezistentă in lumea liberă, nu poate fi combatută si biruită cu mijloace politice sau militare obisnuite, ci ea poate fi numai distrusă printr'o idee fortă, printr'un ideal spiritual, in măsură să insufle increderea oamenilor. Toată lumea a simtit instinctiv această nevoie. Asa se explică răsunetul puternic stârnit inaintea ultimului rasboiu mondial de cartea emigrantului rus Berdiaev, asupra unui nou ev mediu, in care preconiza revenirea la o forma spiritualizată de viată, cu o disciplină colectiva liber consimtită impusă automat de recunoasterea unanimă a unei ierarhii a valorilor. Setea mistuitoare după noui forme de viată este atât de adânc inrădăcinată că a supravietuit marilor cataclisme prin care am trecut, cu toate că triumful răului in lume, lătirea extraordinară a comunismului si a materialismului empiric para a dovedi contrariul. Există totusi unele indicii simptomatice asupra directiei pe care desvoltarea istorică o va lua. Ea poate fi dedusă atât din opiniile marelui teolog catolic Romano Guardini, cu privire la sfarsitul epocii moderne, cat si, mai ales, din noua conceptie a microfizicii care a inlocuit principiul cauzalitatii mecanice prin cel al finalitatii. Papa Pius al XII a remarcat si subliniat in diferite rânduri marea importantă a acestei revolutii spirituale tocmai in acel sector stiintific care s'a arătat prin definitie refractra unei evaluări spirituale.

Fermentii dinamismului actual, inainte amintiti, au permis din nenorocire instalarea unor dictaturi aventuriere care au trecut cu cinism peste toate angajamentele luate, pentru a practica un imperialism anacronic, amoral, primitiv, revansard sau grandilocvent. Dupăcum ereziile n'au fost insă instare să anuleze valoarea religiei crestine, tot asa nici aceste aberatii falimentare si de rea credintă nu pot sa compromită la infinit dorinta legitimă de innoire.

Pe când in alte părti dorinta de innoire a vietii n'a depăsit până acum sfera discutiilor teoretice, la noi ea s'a cristalizat in fapta, prin geniul Capitanului. Valoarea istorică a fenomenului legionar va fi scoasă tot mai mult in evidentă, in pofida tuturor detractărilor izvorite din rea credintă sau din trândăvie de gândire. Când vecinătatea amenintătoare a colosului rosu moscovit deoparte si degenerarea până la caricatură a vietii noastre de stat, in epoca lui Alecu Constantinescu P., a afacerii Skoda si a celor două dictaturi catastrofale pe dealtăparte, se intreceau diabolic să frângă resorturile intime ale existentei noastre etnice, să ne impingă printr'o demoralizare la un egoism personal desnădăjduit, ce echivala cu o renuntare de a trăi ca natiune. În acest moment decisiv Căpitanul ne-a ridicat prin jertfa sa răscumpărătoare si a camarazilor săi de sacrificiu, la inaltimi de epopee, redând neamului românesc dreptul la vieată si increderea în misiunea sa pe acest pământ. Asa a făcut Stefan cel Mare când a scuturat suzeranitatea Portii, primită in mod rusinos de predecesorul său pe tronul Moldovei, si Mihai Viteazul, cand a chemat creditorii la vistierie. Pilda celor două mari figuri din trecut ne-a dat energiile sufletesti ca să infruntăm în decurs de secole toate vicisitudinile istorice, cutoatecă, în decursul vietii lor, nu si-au atins decât in mod trecător tinta propusă, neatârnarea si unirea. Jertfa Căpitanului si a martirilor legionari a reinoit această putere sufletească, ajutand Natiunea să nu se lase doborata de jugul crunt al cutropitorului si a cozilor de topor din slujba sa si sa creadă cu tărie in clipa izbăvirii ce trebuie sa vină.

Factorii constitutivi ai vietii noastre nationale reapar asadar dinamizati in creatia Căpitanului, altoindu-se pe un străvechi, fond spiritual al substratului nostru etic. Nu poate fi lipsit de semnificatie faptul că Legiunea a luat fiintă la un an dupăce a apărut Getica lui Vasile Pârvan. Idealismul dac, structurat de disciplina romană si transfigurat de credinta crestină, s'a topit in steaua polară care a luminat drumul lui Mota si Marin dela Majadahonda, jertfa Căpitanului si a martirilor legionari, in lagăre si inchisori in batalioanele de sacrificii din războiul cu Sovietele si în atâtea echipe din lupta, de rezistentă, ca a martirului Ică Tanase continuă dăruirea pe altarul Patriei

Acest drum de glorie n'a putut fi parcurs decât prin credinta fără margini cerută de Căpitan in prima sa circulară dela toti cei cari vor să-l urmeze. Ea suportă comparatia cu religiozitatea neconditionată ce a umplut sufletul si a condus bratul lui Stefan Vodă cel Mare si Sfânt, cum s'a mărturisit, după lupta dela Vaslui, in memorabila scrisoare circulară trimisă principilor crestini cu urmatoarele cuvinte: «Iară noi, din partea noastră, făgăduim pe credinta noastră crestinească si pe jurământul Domniei noastre, că vom sta in picioare si ne vom lupta până la moarte pentru legea crestinească, noi cu capul nostru».

Fara indoială că pentru o societate care trăia în cultul vietii usoare si se pleca in fata ascensiunilor imorale, asa cum era societatea noastră in momentul când lua fiintă Legiunea, proclamarea unor asemenea intentii reprezenta o bravură prea minunată ca să poată fi tolerată. Tonul colturos ce exprima deplină sinceritate si hotarire, era ceva nou, ce distona cu decorul unei ipocrizii colective, dornic să ascundă toate nelegiuirile sub haina strălucitoare a unei retorici sententioase. Moralei exterioare, conventionale si fariseice, ce practica cu pasiune si virtuozitate minciuna, inselăcunea, denuntul si crima, i se opunea una interioră, reprezentată de Căpitan, ce se baza pe respectul demnitătii omenesti si pe un simt al onoarei, ce condamnă cu revoltă necinstea sufletească, ca o renegare si o insultă a flacării divine ce trebuie să pâlpâie in orice făptură. O asemenea tinută intransigentă, care nu cade la tranzactie asupra valorilor, se numeste caracter. El coincide cu maturizarea poporului nostru si numai el ii dă putinta să scuture tutela imorală a levantinismului oportunist si dizolvant, ca să păsească pe propria sa răspundere, cu capul ridicat, pe calea destinului.

Fuziunea originală a elementelor multiple ale poporului românesc intr'o sinteză dinamică si generatoare de vieată, conferă Legiunii valoarea ei epocală. Această valoare nu poate fi redusă, dupăcum nici esenta ei dinamică nu poate fi paralizată prin inchistarea in forme statice de natură conjuncturală si lipsite de orizont. Caracterul spiritual deosebeste esential Legiunea de toate curentele totalitare care, în fond, sunt doar rămăsite retrograde ale unui imperialism agresiv. Spiritualitatea Legiunii, cu finalităti transcendente, se afirmă prin conceptia bărbătească a onoarei, ce infătisează polul, opus al resemnării fataliste, cuprinsă in dictonul «capul plecat sabia nu taie». Această spiritualitate ii dă acea putere tainică care o plasează în centrul de polarizare al năzuintelor de eliberare a Neamului Fiindcă natiunea cutropită nu nutreste dorinta de a schimza regimul actual de uzurpatiune brutală cu cel ipocrit din trecut, ci e setoasă de o libertate clădită pe temeiurile eterne de viată, intr'un stil propriu si potrivit cu procesul tragic, in curs de desfăsurare, prin care trece intreaga omenire spre noui forme exsietentiale.

I. P. Oană

Rarăul, o conceptie din spiritualitatea legionară.

> «De acolo, pe cărările inverzite, m'am ridicat incet in munte, ducând poveri in suflet, durerile umilintei de ieri si chinurile nelămuririi pentru ziua de mâine. Pare că nu mai aveam nici un prieten in lumea din afară de muntele acesta: Rarăul, cu schitul de pe el».
> (C. Codreanu, Pentru Legionari)

Obosit de frământările marilor hotăriri, urcă incet, încet, spre culmile Rarăului, acolo undeva intr'un schit singuratec. In linistea si taina înăltimilor, sufletul chinuit al Căpitanului aveà să găsească o deslegare. O fortă nevăzută il mâna acolo de unde ii putea veni ajutorul, pe un munte, unde aveà să stea de vorba cu măretia naturii.

Plecând dela acest moment cu totul caracteristic din istoria unei miscări cu pronuntată spiritualitate, vom intelege atât sensul acestei urcări spre piscurile unui munte, cât si problema atât de subtilă a influentei mediului cosmic asupra spiritului omenesc.

Luând două elemente din cadrul naturii, cu totul diferite, muntele si marea, vom constata diferenta sufletului si fizicului locuitorilor acestor spatii. Stabil, linistit, senin, contemplativ si mistic, omul dela munte se confundă cu stâncile, cu vârfurile ametitoare, cu vultanii văzduhurilor, cu orizonturile indepărtărilor nemărginite, cu lumina pătrunzătoare a inăltimilor... La mare, pescarul, cu pasul rar ca legânarea valurilor, cu nostalgia nesfârsitelor drumuri fără pulbere, pe care le-a cutreierat si spre care tinde mereu, aspru ca furtunile cari l-au biciuit deatâtea ori

Din tot cadrul naturii, muntele, mai mult decât celelalte elemente a format o preocupare de prim ordin, jucând un rol transcendental in viata omului. Rolul mitologic ce l-a avut in antichitate isi are o puternică ratiune. Dar acest rol mistic am putea zice, nu l-a avut numai in vechime si numai in lumea păgână, ci l-a avut intotdauna si cu un caracter preponderant si in religiile spiritualiste si chiar in lumea crestină. Lăcas al zeilor, de pe înăltimile Olimpului se coborau nemuritorii ca să guverneze lumea, spre aceste inaltimi tindea mintea filosofilor, de-aci, conducătorii ostilor si ai cetătilor asteptau ajutorul

De pe înăltimile Tibetului coboară mereu sirurile de eremiti, ca să mărturisească celor dela câmpie conceptia unei vieti superioare. In spatiul Incas, pe inaltimile cordiliere ale Anzilor se crează toată mitologia si spiritualitatea acestui popor transcendental. Această notiune a inăltimilor a creat o conceptie de viată, o adevărată filosofie Incas, care defineste pe acest om de la munte cu o notiune caracteristică de «om al înăltimilor».

Cogeonul, e muntele sacru al Dacilor nemuritori. Intr'o pesteră din înăltimile lui sălăsluiă Zamolxis, care-si impărtăsea credinciosii cu sulitile eternitătii.

Pe muntele Sinai, Dumnezeu coboară din slăvile cerurilor si face contactul direct cu pământul, inmânând Tablele Legii lui Moise.

Mântuitorul nostru pe muntele Măslinilor se urcă cu ucenicii după El, ca să le spună cele ce sunt scrise să se'ntâmple: sângerarea si agonia.

Pe munte seamănă credinciosilor, cuvântul Domnului, in sublimele Fericiri.

Pe muntele Taborului se face schimbarea la fată, se inconjoară de lumina transcendentală a lui Dumnezeu, iar Golgotă rămâne in permanentă simbolul urcusului prin suferintă si moarte spre lumina Invierii eterne.

Mai târziu, in desvoltarea crestinismului, pe un munte va sa se atingă culmile spiritualitătii crestine, pe muntele Atos, prin scorburile căruia se vor ascunde cei ce-aveau să vadă numai cu ochii sufletului lumina irealâ a Taborului...

In Spania, Montserrat formează centrul misticei lui Raymond de Lulle, chintesenta spiritualitătii crestine iberice; Saint Jean de la Croix in «Oeuvres spirituelles», in conceptia muntelui Carmel vede ridicarea si purificarea sufletească, vede drumul spre inăltimea mântuirii.

In spiritualitatea Miscării legionare vedem că această conceptie a ridicării, a inăltimii, a muntelui, e sintetizată in două etape: una, cea dintâiu, urcarea pe muntele Rarău intr'un moment de disperare «Sufletul imi era străbătut de indoieli. Eram la răspântie de drumuri». Aceasta depresiune sufletească avea să-si găsească o deslegare, acest intuneric din suflet avea să se alunge, să se răspândească spre orizonturile ce le cuprindea Rarăul. «Privesc peste munti, peste dealuri, la sute de chilometri»... Mai târziu Capitanul avea să concretizeze această conceptie a ridicării omului spre inăltimea spirituală, prin greutate, prin suferintă, prin jertfă, prin efort continuu, analog in lumea materială cu atingerea piscurilor muntilor, in «Cărticica sefului de cuib», in capitolul «Muntele suferintei».

Urcusurile se fac prin cazna, prin persistentă, prin oboseală. Coborisurile sunt usoare. Deaceea conceptia prezentei spirituale e inăltimea, iar a lipsei spirituale este adâncul. Spiritul bun locueste in inăltimi si in lumină, iar cel rău in adâncuri si intuneric.

Limpezimea naturii si mirajul orizontului usurează spiritul si-l inaltă. Urcarea Rarăului in acel moment tocmai această misiune o avea. Rarăul apare in imprejurări cu totul tragice, asemănătoare altor imprejurări din istoria noastră sbuciumată când muntele avea sa fie ocrotitor.

Muntele a fost un leagăn care a alinat suferintele neamului milenii dearândul, cum rar se intalneste in istoria altor popoare.

Pe crestele Carpatilor s'a format spiritualitatea poporului român, după timpi intregi de convietuire pe inăltimile lui senine, linistite si fermecătoare. Aci s'au creat obiceiurile cele mai frumoase, cusăturile fără seamăn de pe iile si fotele femeilor, melodiile armonioase ale doinelor si cea mai mare parte din tezaurul folclorului nostru. Aci, undevà, pe la cotitura Carpatilor, pe plaiurile vrâncene a luat fiintă balada care caracterizează splendoarea sufletului românesc, Miorita. Există un suflet al muntilor, al câmpiilor, al stepelor, al mărilor, al desertului, al pădurii. Iar intre munti se poate distinge un duh al Olimpului, altul al Tibetului, al Anzilor, al Alpilor, etc., diferite intre ele. Dar există si un duh al Carpatilor, si acesta este sintetizat in Miorita.

Conceptia vietii si a mortii aici se altoia pe sufletul dac si se inspira din religia nemuritorilor Daci.

«Muntele suferintei» avea să se altoiască pe acelas suflet, dar in conceptul religiei mântuirii, in conceptul crestin.

Pe Rarău mai târziu această scoală crestină se făceà direct de către Căpitan, intr'un moment de luptă, suferintă, purificare. Iar mai târziu coboară la celălalt capăt al Tării, Carmen Sylva, intr'un alt moment, de cucerire, de expansiune, de victorie.

Intre Rarău si Carmen Sylva se'ntinde un mare drum din conceptia de trăire legionară. Muntele avea să joace un rol principal in purificarea si spiritualitatea legionară.

Muntele face sa reflectezi la marile probleme ale lumii, să intelegi mistic cărările infinitului si ale vesniciei. El nu te stăpâneste, ci te face să stăpânesti necunoscutul.

Muntii nu sunt nici reci,nici muti. Ei vorbesc despre splendorile universului, ei ajută pe om sa se ridice la Creator.

Nicolae Gheorghiu

Ică Tănase.

IN anul 1940-41, am cunoscut pe camarazii mei inginerul Ică Tanase, Ciobanică si Sorin la Centrul de Instructie-Sărata. Tănase era la Bat. 991 cu Plut. TR Sorin; eu eram la Bat. 999, Comp. Arm. Greu.

Desi departe cantonati, Ică Tănase venia mai la două seri să vadă pe cunoscuti sau necunoscuti, să spună o vorbă de frate, să-i imbărbăteze: «Lăsati, măi fratilor, că vor veni si zilele noastre frumoase, de glorie mare, vor veni măcar după moarte. Dumnezeu vede tot si va răsplăti pe fiecare»...

Am plecat pe front, incotro ne-a impins soartea. Eram impărtiti pe sectoare. Cam doi ani nu ne-am mai văzut, dar cei ce-au avut ferichea să-l cunoască pe camaradul acesta, nu-l vor uita niciodată.

Târziu, ne-am intâlnit din nou. De astă dată eram fericiti, luptam in Armata Natională Română, formată din voluntari. Formată la Viena, ca să spele rusinea dela 23 August 1944 si să nu lase să se răsfrângă desonoarea pe fruntile noastre chinuite, dar cinstite. Armata Natională va ocupa un loc important pentru istoria de mâine a României. Este simbolul sincer la bine si la greu al ostasului român, care nu a fost trădător niciodată.

Acum eram voluntari si dornici de a lupta cu dusmanul nostru secular... Ne spunea Tanase mereu: «Măi, figurilor (era o vorba a lui) tara are nevoie de locomotive noi si sănătoase. Locomotiva e baza. Vagoanele, vin ele după aceea!

Si noi toti, nu-i iesiam din cuvântul lui, pentru că era pentru noi, chiar ca un părinte. Uneori, ne aduna la el, taie o tigare in două, o puneà in tigaretul lui de lemn de cires, si cu mâinile in solduri, spunea: «Am primit un ordin de zi si trebue să vi-l citesc si vouă, măi cocostârcilor! Măi, comandantul nostru, nu v'a văzut personal, dar vă stie pe toti... Uite, măi Ghită (asa-mi zicea el mie) asta e pentru tine. Uite... «Băiat muncitor, bun, dar nechibzuit. S'ar răsbuna pe dată, dar după aia îi trece».

Pe toti îi cerceta, roată, si-i ciugulea: Am si pentru voi, pruncilor — ăstia erau cei de 15-17 ani, ca Stoica, Petrut, si altii.

Unul singur nu gresea de loc. Tănase il tintea si-l arăta cu degetul: «Uite-l, ala de colo! Si-l arăta pe Tiu, un flăcăias dela Buzău, Inalt si slab, pentru ca era mâncare putină. Dealtfel, noi trăiam mai mult din vointa de a trăi. Si, o recunosc in fata lui Dumnezeu, că am trecut acele zile de mizerie cumplită, multumită lui Ică Tănase, care ne zicea să avem incredere in Dumnezeu si vointa de a trăi.

In curând Germania avea să capituleze, deaci incepeau zile grele pentru noi. Lagăr de concentrare la Americani si Englezi! Situatie de neuitat!

In anul 1945, Mai, in 6, după ce trecuserăm din nou o perioadă de zile bune si grele incepem drumurile amare, morti de foame si amărăciune.. Fără conducători, fără nimeni... Doar Dumnezeu! L-am pierdut pe Ică Tănase dintre noi, dar ne-am refăcut iaras o mână de frati, cu gândul la Dumnezeu si la Tară. Era prof. bucovinean Silvestru Dumitriu, Alex. Blaga «mândru si necrutător» si mai erau si unii» oameni-vagoane», cari incercau să se transforme in... locomotive, dar era greu de tot. Si ei îl cunoscuseră pe Ică... Mă gândesc cu infiorare la epoca de prizonierat la Americani. Fugeam de urgiile rosii, ca să dăm peste cele albe. Ce desiluzie! Ne-au bătut, ne-au jefuit de tot ce-am avut bun la noi: ceas, bani, stilou. Si fiindcă mai fusesem prizonier si la Nemti, care-mi luaseră doar armele, am tras concluzie amară de tot. Vorbele lui Tănase: Treci peste tine insuti, că vei invinge! m'au adus la realitatea de a nu fi făcut cine stie ce prostie.

Americanii ne-au transportat până la Hamburg, unde ne-au dat pe mâna Englezilor, cam vreo 9000 de ostasi, si cu tank inainte si tank din urmă, in pas alergător, am ajuns la Neuengamme. Am fugit fără să ne oprim cam 7-8 km. Pe câti nu i-au impuscat Englezii din fugă si nouă ne plângeà inima văzându-ne fratele de luptă căzând mort, pe drum...

Cam sase luni am stat aci. Aproape schelete ne-au trimis pe o parte dintre noi in Belgia. Din Noemvrie pana la Februarie, am stat in corturi de pânză, aproape inghetati. Eram pedepsiti de ultima sentinelă engleza, să stam cu picioarele goale in zăpadă, si cu pătura pe umăr in bătaie de joc. Marea noastra bucurie fu alta, căci am uitat toate suferintele indurate, când l-am găsit pe Ică Tănase acolo. Tot iadul par'că dispăruse! Nu-mi trebuia nici mâncare, nici nimic! Ca să ne treacă foamea, ne strângea seara in corturi si ne spunea bătrâneste: «Hai pruncilor, să mai tragem o cântare de-a noastră». Si era gata; S'au găsit insă si cozi de topor, cari să ne reclame că noi Românii cântăm cântece legionare in lagar. A doua zi, pe usa lagărului era lipit un afis: «Toti legionarii din lagăr să se prezinte la biuroul englez». Era acolo cap Cook dela Int. Serv. Canaliile credeau ca ostasii credinciosi Tării si Comandantului nostru Horia Sima or să fie omoriti si dati peste garduri ciorilor hoit. S'au inselat amarnic insă... Tănase ne-a imbărbătat inainte cu vorbele: «Mergem, pruncilor, unde ne chiamă dreptatea. Asa vom invinge!»

Si Dumnezeu si-a aratat puterea. Tănase avea dreptate. Nu ne-a zis nimic. Ba, cap. Cook ne-a tinut si-un discurs: «Mergeti mai departe asa, băieti, drumul vostru e deschis. Chiar dacă suferiti acum, să stiti, că sunteti respectati. Răsboiul atârnă numai de-o ată. S'a rupt de partea de unde erati voi, si gata, dar mai e timp să se rupă si de partea noastră!

Prin Martie am fost trimisi in Germania: o parte in Schleswig-Holstein, iar altii la Grube. Ne despărteau cam vreo 40 km unii de altii. Tănase căzuse cu cei din Grube. Cu prof. Silvestru Dumitriu au ajuns la concluzia ca trebue să iesim afară casă muncim la tară. Era si practic, si sănătos. Noi ne pricepeam cu totii la agricultură, că doar de-acolo veniam Toata lumea trebuia să se angajeze pe la tăranii nemti, si să-si facă un fel de rostisor... Dar nu ni s'a implinit visul. Am fost mutati la Munster-Lager. Dinauntru, Tănase a reusit, cu toata atentia sentinelelor, să expedieze o parte dintre noi afară la muncă cinstită, la câmp. Numai el era ultimul la orice profit. Cu riscul vietii lui. Pentru el nu era nimic mai sfânt decât să muncesti pentru binele Tării. Pentru onoarea Ei A colindat toata Germania, că să afle pe ultimul Român in suferintă si să-l ajute cu ce-o putéa el. Mânca, ce gasea dar aceasta nu-l preocupa deloc Mânca uneori un fel de murături cu sare si apă. Primea dela Americani, de exemplu, daruri: 5 cămăsi pentru 9000 de Români. Buna socoteală Si zicea: «Mă, pruncilor, astea nu sunt ale noastre sunt pentru Dumitru Răbciuc, Loghin, Bilinschi si Poleanschi, astia au fost partizani si au luptat in Carpati. Sunt mai bătrâni, nu mai pot lucra. Bietul Dumitru are pieptul bolnav de oftică.. Cine să mai zică ceva? Nimeni.

In 1948, mă trimite să muncesc in agricultură lângă Paris, la o fermă. El voia să stie de rostul ficcăruia. Să nu ne pierdem, la ora chemării să ne adune la datorie... Astăzi Tănase nu mai e in vieată. Este mort trupeste. Dar noi toti, cari l-am cunoscut si iubit, il simtim aproape, in momentele noastre grele, din vieata de pribeag. Ică Tănase trăeste in inimile noastre, puternic, cald si duios ne conduce firul vietii, asa cum a făcut-o intotdeauna. Poate că sunt alti prieteni mai buni, si cari pot scrie despre el o carte întreagă; rândurile acestea însă scrise de un admirator al lui, pleacă din inimă, să meargă la alte inimi cari l-au cunoscut si asa să spunem basmul despre el. Sunt convins că numai făcându-ne datoria si luptând cinstit pentru binele si liberarea Tării, vom multumi marele si curatul suflet al lui Ică Tanase.

Jertfa lui Ică Tănase este o piatră mare, pusă la baza României de mâine.

Să ne închinăm jertfei lui sfinte...

N. Teban

La 6 septembrie 1940.

CA să auda glasul noului sef al Miscării legionare, Horia Sima, au venit o mare intreaga de Români. Marea piata din Dealul Mitropoliei din Bucuresti gemea de lume. Cât vedeai cu ochii numai câmăsi verzi, ba si albe. Doamne, asa o fi fost si pe câmpia Blajului la 1848?

O regulă cum nu se poate decât regula legionară. O disciplină de necrezut la tinerii veniti din toate colturile Tării, clocotind de bucuria biruintei, cu focul nestins ale dreptătii in vine, cu ochii inlăcrimati de suferintele trecute si fericirea căzută asupra Tării prin mâna vitează a Comandantului.

Se proslăvea in ziua minunii sfântului Arhanghel Mihail, amintirea Căpitanului biruitor de dincolo de moarte... Biruinta lui... Jertfa lui...

Dusmanii sărbătoriseră cu cupe de sampanie ingreparea Gărzii de Fier. Credeau că ucigând elita si pe Căpitan, Garda s'a nimicit complet. Se'nselaseră insă.

Căderea tiraniei se vestea prin trúmbite de aramă, cari sunau peste codri, munti, si câmpii. Sufletele nevinovate, arse pe rug, strangulate, innecate in băltoace, veniau să chinuiasca pe asasinii lor. Nu să-i ucidă, ci să le arate măretia biruintei legionare, splendoarea ei sub binecuvântare dumnezeiască. Splendoarea pentru care se jertfiseră ei bucuros.

Ce insemnă acea imensă manifestare românească? Insemnă un cutremur de supunere a intregii lumi nelegionare dornică să se vadă in cămasă verde, o nesfârsită iubire si o convingere că biruinta Miscării este coborită din cer si deci binecuvântată de Dumnezeu.

Sufletul legionar era unul singur, plin de mândrie si de demnitate, intărit prin jertfa Căpitanului. Sufletul legionar dealtădată si de totdeauna, nealterat si viteaz. Ce mândri eram toti in uniformele verzi si cum priveam in jurul nostru, la lumea care ne admira. Unire, unire, ce suflu sfânt flutură in tine...

Freamat deodată. Un «Drepti» tare, răspicat sparge văzduhul. Domnul Radu Mironovici, Comandant al Bunei Vestiri dă raportul Sefului Miscării. Natura întreagă a incremenit să asculte graiul de stâncă al viteazului comandant si ctitor de Legiune alături de Căpitan. Imi sună si-acum in urechi acel freamăt. Intr'o clapă din pieptul a mii de cămăsi verzi sbucneste «Sfântă tinerete legionară»... care urcă in slăvi.

Cântam cu lacrămi de bucurie, să amintim lumii întregi biruinta Căpitanului, care a invins Moartea...

Bucurestiul cel blestemat care ca un Moloh nu se mai săturase de jertfă legionară era in sărbătoare. Verdele stejarilor il coplesise. Suflà greu sub povara biruintei. Acum strânsese la sânu-i pe toti cei ce supravietuiau marei prigoane a unui rege descreierat si pervers: temnitele lagărele, umbrele mortilor, cei vii din toate colturile Tării stăteau laolaltă.

Steagul tricolor pretutindeni se'nfrătise cu steagul verde al Legiunii. Erau ingemănate!

Muzicile de pretutindeni cântau cântecele legionare. Lumea se bucura nespus. Balcoanele înflorite cu covoare frumoase aruncau flori in uriasa caloană ce se pregătea să defileze inaintea comandantului.

Asa a fost atunci, la 6 Septemvrie 1940, dentunci au trecut ani si ani.

Măcar acum si aci, să ne strângem suferinta in noi să ne gândim la momentele de glorie dela Septemvrie 1910 si tot ar fi o mângâiere pentru viitor...

Sandu Marin

Lagărul din Vaslui la 21-22 septembrie 1939

AJUNSESEM in lagărul din Vaslui in dimineata zilei de 19 Septemvrie 1939, deci cu două zile inainte de impuscarea camarazilor nostri. După ce ni s'au făcut formalitătile de rigoare, am fost dusi in dormitorul nr. 1 dela etaj, care dădea cu ferestrele spre comandamentul lagărului. Aci ne-au fost fixate posturi duble de sentinele la usă, iar la nevoie, eram condusi de-o sentinelă ca să nu putem lua contact cu «cei vechi» inchisi mai demult decât noi. «Cei vechi» insă au aranjat de-asa fel lucrurile, că s'au stabilit numaidecât legăturile intre noi. De pildă, când intâlnea pe vreunul «nou» ii da mâna zicându-i «noroc, măi» si'n acelas timp ii strecura si-un biletel, pentru camaradul «X» sau «Y», fixandu-i ora si locul. Si'n felul acesta simplu, se putură afla vesti reciproce. Asa, am putut vorbi pentru ultima data cu camarazii Radu Dobre si Dorin Constantiniu dela SIB, impuscati a doua zi amândoi de jandarmii români, alcoolizati si criminali. Era pe la două noaptea, când mă trezesc că in dormitorul nostru apare un om in vârstă, mărunt si cu barba mare neagră. Era cap. Ungureanu din Craiova, care ne spune ca-'n lagăr se petrece ceva curios, si faptul il pune in legătura cu pedepsirea lui Armand Călinescu de-o echipă prahoveană. Mai mult, ne citeste un comunicat din ziarul «Universul» care anunta intamplare.a

Căpitanul Ungureanu ne spune că un grup de băieti sunt strânsi in curte spre a fi trimisi la Ciuc. Se obisnuia asa ceva in «lumea detinutilor». «Comunicatul» din ziar insă mi-a dat alt gând prin cap. Am făcut noi tot ce-am putut, ca să comunicăm vestea din ziar si celor vechi, ca să stie si să-si ia eventuale măsuri de apărare. Intrarea jandarmilor in lagăr si prin camere ne-a trezit pe toti, si intr'o clipă s'a stiut adevărul. Un camarad macedonean Adrian Bujina striga in dialectul lor ca: «Cinorul a fost impuscat». Sigur, că la auzul acestei vesti, lotul de camarazi [illegible] au inteles că mergeau la jertfă. Si faptul că erau legati cot la cot, cu otgon gros, si că nu-si luaseră nici un bagaj cu dânsii, le-au dat să inteleagă moartea lor... Au fost mintiti de un ofiter de jandarmi, că n'au masini ca să-i transporte, si vor merge pe jos. Iar ca să nu fugă vreunul, i-au legat pe toti...

Pentru ultima dată i-am văzut strecurându-se pe sub pomii curtii, ca niste umbre din altă lume pornind in convoi mortuar spre... gara Vaslui. După o clipă dela iesirea din curte se-aude o muzică militară ce intonează cu toată forta un mars, si'n acelas timp trăsnesc rafale de ZBuri hăuind văile dimprejur si acoperind cu totul marsul «triumfal».

Cei 7-8 majuri alcoolizati de cu vreme n'au tras exact să-i ucidă imediat, ci cu oscilatii, asa că unii au fost răniti usor, iar unul singur, zice-ce Tudose Toader, ar fi scăpat teafăr, a fugit vreo 2 km inainte, dar a fost prins de soldatii unei divizii de infanterie care inconjurase de cu seară, pe rază oarecare, lagărul, bănuindu-se c'ar putea să se'ntâmple ceva... Ceilalti au fost usurati de vieată de care nu se despărteau cu gloante in cap.

Toate astea din ordinul unui rege nebun si criminal, condus de o camarilă odioasă. Noi toti, cei rămasi, am căzut in genunchi si ne-am rugat lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor fratilor nostri omoriti miseleste.

Camaradul Petrică Nicolau ne indeamna să luăm contact cu ceilalti mai vechi si să vedem ce trebue să facem dacă se face un alt lot pentru executare. In scurt tot lagărul a fost pus in miscare, dar nimeni n'a reactionat cu nimic. Destinul, este mai presus de om... O tristete si o jale se asternuse peste noi toti, vechi si noui, si nimeni nu se gândea la moarte, care ar fi fost o izbavire...

Intr'adevăr atunci am putut să-mi dau seamă ce inseamnă iubirea legionară. Să-ti simti mereu fratele lângă tine, desi sufletul lui sburase spre alte zări, in eternitate... la sânul lui Dumnezeu...

Toti erau obsedati de neuitata imagine: 28 de camarazi de elită, ucisi bandăteste la margine de drum, lăsati descoperiti să-i vadă lumea si să-i judece după niste pancarte puse lângă ei prin care erau arătati ca trădători de tară si că asa vor pieri toti, cari vor face asa. Metode sugerate de dusmani străini de neamul nostru, metode necunoscute de poporul român. Ne'ntrebam mereu unii pe altii, ce-or fi zis ei in ultima clipă, la ce s'or fi gândit, ce imagini vor fi avut inaintea lor? Ne chinuiau intrebări de soiul acesta si ne mai gândeam iarăs că nu se poate ca sângele nevinovat să nu ceară răzbunare. Si, Doamne, a venit, asa de cruntă si infiorătoare, ca să fie pildă pentru nenumărati ani ce-or trece de-acum incolo...

Marin Bărbulescu

Momente dintr'o prigoană.

MAI 1938

CAPITANUL arestat... lagărele deschise cu generozitate pentru legionari...

O bestie slugarnică a unui rege dement isi ia rolul de călău...

...Sumbre sunt zilele acestui an, 1938.

Grupul timisoarean, alături de toti camarazii lor din toate unghiurile tării, aduce prinos de jertfă pe altarul credintei ce-i insuflase, El, Căpitanul, caruia fortele întunericului îi pregateau mormantul.

O după masă de sfârsit de Mai. Nu stiam de cât timp ajunsesem in camera lui Fritz. (Petru Fleschin). Cu ochii mari, îl văd că se ridică de pe pat, si, râzând, parcă ne chiamă la un chef, ca n vremuri:

— Măi, sunteti gata de moarte?

Petrus Stănescu, gures, oltean si încă vâlcean, îi răspunde:

— Gata de moarte? Nu, nu sunt pregătit, pentruca nu o pricep, nu am senzatia ei. Si apoi, n'am terminat toate. Avem altceva de făcut si inca mult, foarte mult.

Eu, la fel îi spun. Moartea poate fi un accident, mai devreme, mai târziu. Nu o caut, insă nu mă dau la o parte. In miscare am intrat după ce am chibzuit bine pasul, pe care-l fac si nu mai am intoarcere...

Ne-am despărtit cu aripi la picioare. Fixasem ce vom face. Reorganizarea Centrului, apoi a Regiunii, iar de aici vom lua legătura cu celalalte centre. Petrus trebuia să rămană la Lugoj, la Caransebes, Costică sau Oreste, eu la Resită. Fritz la Timisoara, pentru coordonare. Micu si Clement, la Bucuresti si Cluj. Nu ne îndoiam că si în celelalte centre se vor găsi legionari ca să se ocupe de organizare. Mai tarziu ordinea de reorganizare s'a schimbat in raport cu vederile comandamentului dela Bucuresti. Micu, Clement si Ghită trec la Bucuresti. Eu, in Oltenia, ca să refac legăturile.

Cu ocazia drumurilor mele la Bucuresti, am marea bucurie să cunosc pe Bădita Iordache Nicoară, apoi pe domnul Comandant Nicolae Pătrascu. Spune Capitanul: intâlnesti in drum un camarad, inima lui apă vie. Acesta era Bădita Iordache Nicoara. Pătrascu, rupt din cremene, cum ar zice poetul Aron Cotrus. Dela prima intâlnire cu dânsul mi-a rămas in minte vehementa cu care cerea să fie scos Căpitanul din închisoare. Pentrucă nu se îndrăznea să se treacă peste voia Căpitanului, Pătrascu riposta: «Vrea sau nu vrea, trebuie să-l scoatem, in sac, legat, oricum. El trebuie să stie că nu mai e al lui. E-al nostru, al tuturor, al neamului intreg. Dusmanii îi pregătesc mormântul. Acesta era de altfel spiritul nostru al tuturor. Dumnezeu a vrut altfel...

IUNIE 1938.

Pentru a doua oară, in decurs de trei săptămani, de când primisem misiunea să refac legăturile organizatiilor oltene, veneam la raport la Bucuresti. Întâlnirea cu domnul comandant Horia Sima o aveam pe Antim. Era o zi frumoasă de sfârsit de Iunie, soare, cald, nu prea multă lume pe stradă. Mergeam agale răsfoind într'o carte...

Pe dreapta observ că mă depăseste Comandantul cu Romi Tincu, de fel din inima Moldovei, desigur si el venit in misiune ca si mine.

Mă văd luat de brat. Tresar bucuros, căci era Gheo, inginerul Gheorghe Clement, absovent al Scoalei Politechnice din Timisoara, venit din Făgăras. Nu ne văzusem de vreo două luni. El fusese chemat la Centru, ca si Micu Augustin. Ne impărtăsim noutătile ce aveam fiecare, unele mai bune, altele mai rele. Subiectul principal era reorganizarea, lupta ce se simtea acum foarte grea si mai ales preocuparea pentru procesul Căpitanului. Călăii câstigaseră prima mansă, condamnarea in proces. Trebuia să urmeze lichidarea Căpitanului si cu el, asta era convingerea lor, a Miscării.

...Tinem pasul asa ca să nu ne indepărtam prea mult de cei din fată. Comandantul si cu Romi iau primul colt, noi pe partea noastră; trecem pe lânga un cersetor, mai facem câtiva pasi si traversăm strada, ca să ne luăm după ei.

— Gheo, îi zic, ăsta nu-i cersetor, ăsta-i agent...

El isbucneste in râs, râsul lui sănătos, molcom, de tăran ardelean.

— Mă, provincialul a venit si el in Capitală si se si vede inconjurat de agenti... Râdea cu poftă si mai să mă molipsesc si eu de râsul lui. Mai facem câtiva pasi si — provincial, neprovincial — îi suflu:

— Dar priveste pe stânga, in spate, si vezi că a apărut alt agent, care, de altfel, se pare că-i si grăbit să ne ia înainte.

El, in glumă, satisfăcut de frica mea de provincial, ca să mă linistească, se intoarce. Gluma ce-o avea pe buze, îi îngheată.

— Măi, măi, ai dreptate.

— Gheo, nu mai e de stat. Du-te si-l anuntă pe Bătrân.

Cum nu departe era o incrucisare de străzi, toti trei au dispărut pe străduțele, ce se deschideau intr'o parte si alta. Tipul, cu pasi repezi, mă depaseste. Eu încetinesc pasul deabinelea, preocupat să-mi regăsesc capitolul in cartea ce-o aveam cu mine. Dau si eu primul colt la dreapta si, la o nouă încrucisare de străzi, întru intr'un debit de tigări. Profit de faptul că mai era lume si privesc revistele din vitrină. Pe afară nu mai observ nimic suspect. Iau tigările si plec. Dintr'o strad. intr'alta, ajung jos la Biserica, de unde plecasem cu trei sferturi de ceas inainte.

Mă trezesc cu Gheo, negru, vânăt de furie.

— Ce dracu faci mă, pe unde umbli? Te caut de un sfert de ceas. Esti nebun să stai pe aici?

Luam un taxi si tăiem Bucurestii, mergând la un alt punct de intâlnire.

După ce am coborit din masină, văd ca se potolise.

— Măi Marine, cum dracu de i-ai ghicit?

— Observând totul cu grije si atentie.

— Eh...

— Ai văzut cersetorul?!

— Da.

— L-ai văzut că se uita spre stradă si nu spre poartă?

— Păi cersea la trecători, probabil.

— Ai văzut că avea ochelari de soare?

— ...

— In momentul cand am trecut pe lângă el, l-am vazut că nota ceva pe o hârtiută în podul palmei. Asta m'a făcut să trag concluzia că poate fi un post fix. Traversând strada, ti-am spus intr'o doară că-i agent si nu cersetor. Tu ai râs de mine. Privindu-te cum râzi, am văzut din sus venind un tip grăbit si ca să mă răsbun pe bătaia de joc, ti-am spus să privesti in spate. Când l-ai văzut că dă coltul si încă cu pasi mari, ai luat lucrurile in serios si ai sters putina. Iar dacă ai fi rămas cu mine, ai fi văzut că, la răscruce, voi ati luat-o la dreapta, din stânga a venit un alt tip, cu care celălalt a schimbat repede câteva vorbe, si au luat-o fiecare pe câte o străduță din cele mici, care se deschideau imediat dupa colt — probabil sperau să vă iasă în cale.

— Noroc ca ne-am alarmat la timp si nu s'a transformat intâlnirea in catastrofă

— De, ce vrei, renghiul provincialului venit in Capitală.

Noembrie 1938

Ne trezisem dintr'un vis frumos. Nu credeam că se va găsi o mână criminală care să se ridice contra Lui.

Eram impietriti... Nu ne mai vorbeam, doar mâinile se crispau ca pe mânerul unui pistol. De ne trezeam, doi trei la un loc, cine stie după cât timp ne desparteam fără graiu...

Ghita Constantin, baiatul popii din Brasov, era tăcut. Acum numai ochii îi licăreau. Lui Petrus Stânescu, vioiu altă dată, în pierise vorba. Gheo (Gheorghe Clement), galben verde negru, ca pământul. Fritz, sac de bancuri, chiar si tâmpite cum le numea el, cu chef si gata de chefuri, acum clocotea ca un torent. Gusti, (Augustin Micu), cu zâmbetul lui serafic, radia atâta bunătate, dragoste si întelegere si in această împrejurare. El singur reusea să fie calm.

Cu fiecare zi, cu fiecare ceas, ni se părea că trec ani, zeci de ani... iar noi?

Juraserăm că nu vom permite nimănui sa se atingă de un fir de păr al Capitanului...

O jurasem in fata lui Mota...

Si... am fost doar de paradă!

«Nu mai sunt legionari afară», a strigat Nicki când auzi, din fundul ocnei, că iar a fost arestat Capitanul.

1939

Ne-am inclestat in luptă cu forte adunate din tot iadul.

S'au dăruit val dupa val legionarii.

Suflete de o curatenie de fecioară, de o credintă nestrămutată, dârzi ca mosneanul care-si apără mosia. «Moartea numai moartea legionarii».

Petru Fleschin, Petrus Stănescu, Popa Ion si Ghedeon au fost impuscati in pădurea Huedinului, impreună cu profesorul Hodrean, Gruită si locotenentul Borza. Micu Augustin, Ghită Constantin, Marius Cioflec, Coriolan Todan, frati de Cruce din grupul timisorean, au căzut in lagărul dela Miercurea Ciuc.

Clement, dupa ce l-au purtat pela Cluj, l-au adus la inchisoarea din Brasov. Aici m'a găsit pe mine, adus dela Craiova pentru rejudecarea procesului. Clement a fost luat din inchisoarea Brasov, la 12 Octombrie 1939 si agentii l-au sugrumat in masină, in drum spre crematoriu, unde l-au ars trupul, cum facuseră cu o zi inainte cu Gheorghe Curcă din Ploesti.

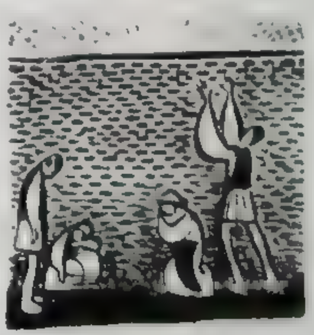

Chirilă Ciuntu

In propagandă prin Bucovina.

ERA în toamna anului 1937. Se apropiau alegerile. Legiunea se pregătea să înceapă propaganda electorală. Intr'una din acele neuitate dimineti de toamnă, când suliti de soare se îndreptau încă sfioase asupra Cernăutilor, de deasupra pădurii Tetenea, noi ne găseam în coloană de mars spre comunele Mămăestii Noi si Mămăestii Vechi, din judetul Cernăuti, locuite de asa zisi Ucrainieni. 13 soli ai neamului, în costume nationale, pornind spre meleagurile pe unde a păsit si a biruit cu mai bine de 400 de ani înainte, Stefan cel Mare cu răzesii lui. Pe aceleasi poteci pleacă la bătălie si cuibul meu.

Se vede că am pornit la drum cu piciorul drept. Soarele, ca un bulgăre mare de aur, se ridică îndrăznet spre zenit, gonind ceata si roua de pe ogoarele de pe care tăranii culegeau ultimele rămasite de recoltă. «Stefan Vodă al Moldovei fost-a pela noi prin munti...» se amesteca cu glasul păsărilor si sopotul apelor. Tăranii isi sprijinesc mâinile noduroase pe coarnele plugului, pe sape, pe greble si privesc spre noi intrebători. Astfel de manifestatii poate ca n'au văzut până acum. Ca suntem propagandisti electorali, isi dau seama cu totii si unii dintre dânsii sunt chiar legionari si ne salută cu «Trăiasca Legiunea si Căpitanul!» Câtiva dintre dânsii lasă sapa pe ogor si ne insotesc câteva sute de metri in cântece, apoi ne urează noroc bun si se intorc la brazdele lor cu sperantele intărite în biruintă. Cu cât ne indepărtăm insa de Cernăuti observăm că tot mai putini cunosc Legiunea, semn că incepem să ne indepărtăm de raza de actiune permanentă a Centrului Studentesc Legionar.

Primul popas il petrecem intr'un prânz frugal si in revizuirea planului de bătălie. In definitiv, nimic complicat. Programul nostru este sufletul nostru: cântec, tabără de muncă, cuib, inchisoare etc. Ce putem oferi? Un «om nou», o tară innoită din temelii, cu conditia insă ca toata lumea să contribuie la realizarea lor. Critica partidelor politice nu ne preocupa. Pentru asta n'avem nici timp, nici talent. Din punct de vedere tactic avem totusi un plan restrâns: intâi, cutreerarea ambelor comune in lung si'n lat cu mars si cântece, pentru ca să trezim lumea si interesul ei; seara, dupa intoarcerea tăranilor dela munca câmpului, adunare in centrul satului, cu cântece, câtevă cuvinte de introducere, discutii dela om la om si iarăsi cântece si cântece.

Cu cântecul inainte mars!: «Sfântă tinerete legionară, cu piept călit de fier si sufletul de crin...»

Primele case albe, sfioase, privesc intrebătoare de sub acoperisurile innalte de sindrilă. O barză ne răspunde de pe căminul unei case mai arătoase, cu aripile deschise si fâlfâitoare de bun sosit. Dela ferestre ne privesc copii si femei. O fi văzut cine-o fi văzut echipe de legionari, dar acest sat nu a mai văzut de bună seamă. Oare ne-o fi intelegând limba si cântecul copilasii ce incep să se apropie sfiosi de noi îngăimând câteva cuvinte românesti si alte câteva ucrainiene? Dureroasă intrebare pentru un român de pe meleagurile de glorie ale lui Stefan cel Mare. Guvernele dela Bucuresti n'au făcut nimic pentru aceste suflete, ca să le apropie de inima caldă si primitoare a neamului românesc.

Trecem prin fata postului de jandarmi. Ne oprim un moment, salutăm pe sef si pe cei doi soldati cu pustile la umăr si le spunem că aducem in sat pace, ordine si suflet românesc. Argumentul le place, căci dânsii se simt ca niste naufragiati ai guvernului intr'o mare de străini. Deci toate bune până in prezent. Ne continuăm drumul nestingheriti pe toate ulitele ambelor sate.

Către seară ne intoarcem in prima comună. Nimeni nu citea pe fetele noastre că am străbătut in mars si pe căldura zeci de kilometri de drum. Tragem in curtea unui prieten legionar care-mi fusese recomandat dela Centru. Intrăm in casa in care ne primeste cu aceeasi ospitalitate ca in toate satele românesti. O fată de masă curată ca neaua, o mămăligă cât o roată de car, brânză de oi, lapte acru de oi, sa-l tai cu cutitul, o tuică si o garafă de must. Ospătul nostru se termină repede căci lumea astepta cu nerăbdare să le spunem ce avem de spus. In jurul nostru se strâng cu duiumul copiii satului. Ii luăm in brate, ii aruncăm pe umeri si dela unul la altul ca pe niste mingi si le dăm apoi câte o iconită de-a Căpitanului. Stiu mai bine româneste decât părintii lor. Cel putin scoala isi face datoria cât poate. Iesind in curte, ne facem drum prin multime până la mijlocul ei, salutăm toată lumea si le spunem pe scurt cine suntem si ce vrem, apoi isbucnim in «Urla dusmanii in cărare si-si arată'n rânjet coltii». Minune: toată lumea cântă ca si când ar fi toată legionară. Numai cuvintele sunt stâlcite, pronuntia străină. Dar contactul s'a stabilit, atmosfera e splendidă. Sufletul a biruit instrăinarea de secole in câteva secunde. Incă un cântec si incă unul, căci lumea nu se mai satură de auzit acest program. Intr'adevăr, un astfel de program electoral n'au mai văzut, nici auzit. Un camarad traduce câteva strofe in ucraineană iar tăranii le cântă imediat, apoi scot un cântec de-al lor, ii schimbă putin sensul si-l cântă pe melodia lui Stefan Vodă al Moldovei.

Luna străluceste ca o lampă uriasă peste curtea involburată de idealuri si sperante si nimenea nu se gândeste să-si plece capul pe perna căci noaptea aceasta e prea frumoasă, prea scumpă si teama că s'ar putea termina in fiecare moment cu revenirea la realitate, incepe să-l doară pe fiecare. Oameni cu ochi vioi, cu plete si barbă ca si cei de pe columna lui Traian, oameni in port românesc, cu traditii românesti dar cu nume terminate in «iuc», ca Stanciuc, Gavriliuc, Bogaciuc, sau in «ovici», ca Nestorovici, Cotorovici etc., se chinuesc să descifreze cântecele românesti. Guvernele dela Bucuresti nu le-au sters pecetea instrăinării nici măcar de pe nume, dar mi-te din suflet. In noaptea descrisă insă cât si in cele ce-au urmat, noi am sădit in sufletul lor intrebarea, dacă nu cumva limba ce-o vorbesc in casă este minciună, si dacă este, de unde a căzut pe capul lor această minciună. Ne-am despărtit prieteni si camarazi după ce-am infiintat câte-o garnizoană si mai multe cuiburi in fiecare sat si am infipt stindardul legionar in sufletele locuitorilor. La alegerile care au urmat am câstigat 90 de voturi. In a doua campanie, din iarna anului 1938, ne-am regăsit pentru scurtă vreme cu acelasi elan, pe care numai prigoana carlistă ni l-a sfărâmat, aruncându-ne in inchisori. Consecintele cele mai grele le-au tras tot acesti urmasi instrăinati ai Dacilor, cari si-au regăsit intr'-o noapte frumoasă de toamnă neamul si-l poartă cu sigurantă si astăzi in suflet, impreună cu Legiunea, prin cine stie ce stepe siberiene, pe unde i-au dus masivele colonizări fortate ale Moscovei.

Dionisie Ghermani

F. D. C. Bucuresti.

Vara 1940

ERA către sfarsitul lunii August 1940. Terminasem in primăvară clasa a saptea a liceului «Sfântul Sava» din Bucuresti si incepeam acum, aproape de incheerea vacantei, să urzesc planuri pentru ultimul an până la bacalaureat. Vara o petrecusem toată in Capitală, in asteptarea a ceva nedefinit dar perceptibil, ce intârziase totus să se producă. Plutea in atmosferă un balast prevestitor de scadente.

In una din după amiezele calde de sfarsit de vară, a venit la mine un bun prieten si camarad, elev la liceul «Lazăr». Ne cunosteam de câtiva ani din epoca incadrării mele in Frătie. Venea acum la mine in calitate de curier al Grupului F. D. C., de care depindeau unitătile noastre. Mi-aduc aminte, că tot el venise, cu aproape doi ani in urmă, imediat ce s'a aflat de omorirea Căpitanului, să mă prevină să mi adun unitatea să fac rost de arme si să asteptăm eventuale ordine de actiune care nu au mai venit niciodată. De data asta eram putin surprins de vizita lui, si, fireste, ingrijorat, fiindcă păstrasem continuu contactul cu comanda grupului — pe seful grupului il văzusem in ajun — si legătura intre mine si esaloanele superioare fiind normal asigurată de altii.

Mi-a explicat lapidar că se'ntâlnise putin inainte cu cineva din comandamentul regional F.D.C. din Bucuresti si primise dispozitie să alarmeze imediat, fără să mai apeleze la reteaua rutinară de contacte si curieri, o serie de sefi de unitate. Avea la el o listă de nume si adrese. Mi-a transmis apoi ordinul să adun in cel mai scurt timp unitatea de sub comanda mea.

Această alarmă era ultima dintr'o serie intreagă, incepută cândva in luna Mai. In primăvară fusese organizată de către comandamentul regional F.D.C. o scoală de cadre, in una din pădurile dela marginea Bucurestilor, la care au fost convocati câte 2-3 insi din toate unitătile din Capitală. Rostul ei era să se creeze din resturile existente un cadru de conducere si actiune viabil, pe noui baze de organizare si cu o nouă distributie functională. Prigoana lăsase urme adânci si dureroase si in rândurile noastre. Legăturile intre diferitele unităti s'au subtiat si, in special, acelea intre grupuri. Cei mai multi pierdusem orice vedere de ansamblu asupra potentialului nostru global si ignoram soarta majoritătii celorlalte unităti. Imi amintesc că eu insumi, ca singur om al unitătii mele si numai dat fiind functiunea ce o indeplineam, mai intretinusem, in ultimele 6-8 luni, contact permanent cu seful grupului si numai in mod sporadic cu ceilalti sefi de unitate din grup. De destinul celorlalte trei grupuri bucurestene nu mai stiam nimic. Ceilalti frati de cruce, cu foarte putine exceptii, nu mai intretinuseră legături decât exclusiv in cadrul unitătilor respective. Se intelege atunci că am imbrătisat cu bucurie acest prilej de reintâlnire nestingherită in atmosfera luminoasă a sedintelor noastre, cu prietenii dragi. Eram plini de inflăcărare când, la finele celor câteva zile de frătietate absolută, cu decorul natural al pădurii care ne-a adăpostit de indiscretiile regimului, ne-am despărtit cu sufletele încărcate de elanuri, putin prea siguri de fortele noastre cei aproximativ 60 de elevi legionari ai tuturor liceelor din Bucuresti. In zilele acelea se coborîse peste noi ceva din spiritul si esenta mistică a «Dobrinei», a acelui spirit care ignorează ecuatia mercantilă a civilizatiei contemporane. Multi dintre cei ce l-au trăit atunci, s'au împărtăsit din el până la ultima suflare. Din cei ce l-au simtit cândva si mai sunt astăzi, câti pot si vor să-l mai mărturisească?

In vara care a urmat nu a părăsit aproape nimeni Bucurestii. Ni se recomandase tuturor să strângem legăturile între noi, să purcedem accelerat la reorganizarea unitătilor din subordine să mentinem contact permanent cu esaloanele superioare, să ne consideram, în fine, în stare continua de alarmă. In mai multe randuri s'au făcut exercitii de mobilizare grabnică. Ajunsesem după putină vreme să stăpanim o technică aproape desăvarsită, care ne permitea ca în mai putin de două ore dela darea ordinului sa ne adunam cu totii, în jurul a o sută de insi, în punctul indicat (deobicei o biserică sau o institutie publică, ca să nu atragem atentia). Eram cu totii animati de o frenetica dorintă de actiune. Elanul care ne stimula, puterea pe care o resimteam veneau din constiinta în vesnicia Miscării si din ferma convingere ca vom fi si noi, copiii Miscării, angrenati în lupta Neamului...

Si ordinul asteptat întârzia mereu... L-am primit a treia sau a patra zi... Tot timpul făuream planuri, brodam actiuni, discutam cu ceilalti frătiori cari mă vizitau. Doream anticiparea luptei, dar eram constienti si de răspunderea ei! Curios si inefabil amestec de copilărie si... maturitate.

Si iarăs am rămas... sapte! Frătia noastră isi plătise tributul de sângerari în prigoană.. Din cei vechi eram numai... doi. Cinci frătiori veniseră în vârtejul persecutiei, mânati de instinctul inimii lor calde. Si astăzi nu mai sunt. Zestrea inimilor curate i-a împins usor spre drumul calvarului, spre drumul de onoare al Neamului!

O concentrare a noastră în apropierea Gării de Nord! Stafete, legături, dispozitiv de luptă gata de actiune, plantoanele Centrului, etc. Eram cuprinsi de-o explicabilă iritare. Sigur iară o alarma... oarbă.

Si iarăs am fost trimisi acasă. Trei zile dearândul ne-au chinuit nelinisti lăuntrice. In coltul gurilor încoltea surâsul îndoielii. Descurajare vagă plutea nestingherită peste tot. Evenimentele erau nebuloase, dar noi mai puteam să le urmărim. Ancoraserăm în ierarhie si nici măcar intrebări nu ne mai îngăduiam.

Desfăsurarea unei lupte se presimtea. Autoritătile politienesti erau nervoase. Populatia exploda uneori pe stradă în invective. Un murmur surd parcă vuiă de sub pământ... Am asistat la o scenă înfiorătoare aproape: un functionar îmbrăcat în haina Frontului Renasterii era să fie linsat de multime, fiindcă pălmuise pe-un vânzător ambulant, poate insolent cu el, dar acea multime ani de zile tolerase fără să zică o vorbă măcar, toate abuzurile nemaipomenite ale regimului...

Ordin de concentrarea noastră pentru 1 Septemvrie, în grădina Cismigiu. Aci ne-a ajuns si istorica zi de 3 Septemvrie. Dar ce deziluzie! Cum asteptam noi, cu arma în mână să gonim satanele care înveninaseră neamul, care uciseseră elita noastră românească, care ne luseră pe Căpitan, visul nostru...

Dar porunca se execută. Frătiile de cruce aveau misiunea să întărâte multimea, să întretină focul acesta al revoltei... Echipele noastre străbăteau străzile cântând cântece legionare, alte echipe împărteau manifeste pa străzi, manifeste pe care le înghiteau oamenii de bucurie. în emotia lor de a asista la prăbusirea tiraniei carliste...

Niciun incident. Vreo câtiva au intrat în conflict cu politia, altii au fost arestati, dar li s'a dat drumul de către agentii, cari erau avizi dupa aceste importante foi volante. La fel majoritatea militarilor, acceptau cu bucurie manifestele... Publicul admonesta pe politisti, ca să evite arestările noastre. Atâtea declaratii de smipatie, asigurări de solidaritate, laude peste laude la adresa Miscării salvatoare, etc., au fost peste asteptările noastre.

La fel am procedat si în ziua următoare.

Ziua de 5 Septemvrie a fost fatală pentru tirani. Miscarea generală a luat proportii. În ziua următoare am avut biruinta de scurtă durată. Precara biruintă asupra unui dusman, care nu consimtise decât la o repliere tactică, spre a isbi, cu prima ocazie, cu aceiasi violentă si cruzime ca si în trecut...

Dela 24 Ianuarie 1941, deci peste câteva luni, intram cu totii din nou în prigoană.

Peste trei ani si jumatăte intra Tara si Neamul întreg!

Ing. Dumitru Mihăescu

Frânturi din lupta legionară.

ERA în vara anului 1938. Tara trosnea sub greutatea de plumb a dictaturei lui Carol. Planul acestui nefericit rege — de exterminare a Miscarii Legionare — era în plină desfăsurare. Mai toate căpeteniile legionare erau întemnitate. Insusi Capitanul se topea în umezeala ucigătoare a unei celule dela Jilava. Atmosfera era deosebit de încărcată. Se părea că lipsea doar o scanteie, pentru a se produce explozia atât de dorită de guvern, care sa-i dea acestuia acoperirea formala în executarea Căpitanului si evident si a Miscării.

Dar provocarea legionară întârzia. Atunci, acel sinistru personagiu al dramei românesti, Armand Călinescu, a conceput înscenarea unui lant de frictiuni si turburări universitare, care să-i servească drept pretext.

Sunt destul de cunoscute întâmplările studentesti dela Cluj, cu fostul rector Stefănescu Goangă. Cazul fals prezentat de guvern, a fost difuzat si speculat de acesta în mod criminal. Ca urmare, un nou val de prigoană s'a deslăntuit asupra Miscarii Legionare. Inchisorile si lagarele primeau o noua recoltă de legionari. Dintre acei cari în primele zile reusiseră să scape nearestati, multi si-au schimbat domiciliul. Era unica solutie pentru a însela urmărirea Sigurantei. Pleca omul la voia întamplărei; părăsea casă, familie, profesie, situatie, nume uneori, si pleca în necunoscut

Viată de câine! Legionarul nu a avut parte de altă viată. Aceasta a fost si este soarta lui. Din 1927, au lovit si continuă să lovească toti în el, atat «democratii» cât si comunistii, atât «românii» cat si neromânii.

Dacă neamul românesc poartă azi o cruce — pe care un guvern de simbriasi si neajutorati i-a asezat-o pe umeri acum treisprezece ani — legionarul poartă aceeasi cruce, dar nu de 13 ani, ci de 30 de ani.

Asa că, în aceea vitregă vară din 1938, după întâmplările dela Cluj, multi legionari goniti de biciul prigoanei, ajunseseră tocmai pe valea Jiului, unde se construia pe atunci linia ferată Bumbesti-Livezeni, destinată să facă legătura directă a bazinului carbonifer Lupeni-Petrosani, cu artera principală Timisoara Bucuresti. Soseau sărmanii legionari sfârsiti de oboseală, de foame si de o negrăită tristete iar în ochii lor se citea starea unui vânat abia scăpat din bătaia vânătorului. Unii erau cu hârtii «în regulă», adică cu documente emise de Siguranta Generală, altii fără nici-o «hârtie». Intrucât dintre inginerii de acolo, unii erau legionari iar altii simpatizanti, toti noii veniti erau primiti în serviciu fără cercetare specială.

Incât, calculul Sigurantei de a dispersa fortele legionare, cu scopul de a le intimida si dezorganiza, s'a dovedit gresit iar rezultatul diametral opus. Intr'adevăr, a trimete elemente legionare culese din toată tara, pe lângă un grup de ingineri legionari cari de fapt dispuneau de un santier imens cu aproape zece mii de lucrători, cu zeci de ingineri si sub-ingineri si cu sute de sefi de echipe, era o operatie nu de dispersare, ci de concentrare legionară si în orice caz, colosal de favorabilă tacticei legionare.

In mai putin de două luni, aproape toate elementele legionare de pe întregul santier erau identificate si regrupate în cuiburi. Cadrul natural de munti si păduri în care se aflau, precum si enormele lucrări în executie, ofereau frumoase posibilităti de activitate subterană.

La Sectia dela Lunca Mare se stabilise sediul grupului legionar. Sedintele diferitelor unităti se tineau ori în pădurile învecinate, ori prin tunelurile Rădulea, Carligul Caprei si Alunis, ori sub podul dela Pietrele Albe. Odată s'a tinut o sedinta simbolică de un minut, în conditiuni într'adevăr exceptionale: la o adâncime de 14 metri sub albia Jiului si la o presiune de 4 atmosfere, în interiorul unui clopot imens de beton, în care lucra o echipă la construirea piciorului viitorului pod de lângă Livezeni. Spatiul fiind limitat si lucrându-se sub presiune — pentru a nu intra apa de infiltratie sub clopot — echipa era formată numai din zece oameni care se schimbau la fiecare 2 ore. Asa că s'a putut aranja, ca una din aceste echipe să fie formată la un moment dat, numai din legionari si ca atare să aibe loc numita sedinta.

In astfel de conditii s'a realizat pe valea Jiului în 1938-1939, nu numai o serioasă regăsire si regrupare legionară, dar s'au obtinut si format unele elemente noui si chiar un număr destul de important de simpatizanti, dintre cari unii de cunoscută răspundere în conducerea Căilor Ferate.

***

Prin Iulie 1938, printre noii veniti pe valea Jiului a apărut si un tânar student dela Academia Comercială, Panu Mussuri, de sigur urmărit de Sigurantă. Era din Bucuresti, de origină macedonean. Rar un ins căruia cuvântul «fainic» să se potrivească atât de bine ca acestui vlăstar din Pind. Voinic si tare chipes era Panu. Inalt, spătos, dacă se poate spune, stejaric; ochi negri, sprâncene intr'aripate, frunte de Mota. Zâmbet de copil, inimă blandă, fire deschisă, încrezătoare, dotat cu un mare spirit de sacrificiu. Apoi era Panu Mussuri si vrednic. La serviciu, era elementul de bază al sectiei contabile, iar după serviciu era elementul de încredere si de executie al treburilor legionare. Era un excelent om de legătură.

Când la 30 Noembrie 1938, s'a transmis la radio vestea asasinării Capitanului [illegible], par'că o prăbusire în toti cei de pe valea Jiului, legionari, simpatizanti si chiar nelegionari. Monstruozitatea era atât de imensă, ca [illegible] înțelegere sau analiză logică. Cei mai multi, desi simteau o piatră de moară pe inimă, nu credeau. Panu Mussuri era în aceea apăsătoare zi, ca sfaramat. Toată făptura lui se retrăsese si concentrase parcă în dosul acelei frunti înalte. Rămăsese din el doar fruntea de Mota. A tăcut ca pământul toată ziua. Noaptea a dispărut fără urmă. Nimeni nu stia nimic despre el. Peste o săptămână a reapărut obosit, slăbit si tot atât de pământiu ca la plecare. Si-a reluat serviciul tăcut si trist. Câteva săptămâni nu s'a putut afla ce-a fost cu plecarea lui. Apoi s'a mărturisit la câtiva.

Plecase de unul la Bucuresti. Era hotărît să răzbune pe Căpitan el singur. In prima zi, în Bucuresti, îsi procurase un pistol; apoi a început să cerceteze cum s'a petrecut crima si unde. Criminalul, după aprecierea lui, nu putea fi altul decât Armand Călinescu. Intrebând încoace si încolo, ajunsese însă la concluzia — cum de altfel îi si convenea să creadă — că totusi Căpitanul traeste. Mai mult, se părea chiar că ar fi reusit să fugă în străinătate; că anuntul la radio, cu asasinarea lui, ar fi fost numai o manevră a guvernului, pentru a slăbi si dezorienta Miscarea. In fata acestei incertitudini, Panu renuntase la ideia răzbunării si revenise la serviciul său, ceva mai usurat, totusi încă trist si abătut.

Intre timp, aproape de peste tot soseau stiri, că avizul dela radio ar fi fost intr'adevăr o manevră a guvernului, pentru a-si camufla esecul cu fuga Căpitanului. Asa încât dela o vreme, nu numai legionarii de pe valea Jiului, dar si o bună parte din legionarii liberi din restul tării, erau într'o dureroasă confuzie asupra soartei Căpitanului.

— «A fost Căpitanul ucis sau a fugit?» Aceasta era întrebarea care circula peste tot.

Trecuse primăvara si acum se intra în vara anului 1939. Directia Lucrărilor Noui CFR deschidea un nou santier; începuse construirea soselei moderne Bucuresti-Alexandria. Noua Sectie de lucrări urma să aibe sediul în Alexandria; personalul necesar era detasat de pe valea Jiului, dela Sectia Lunca Mare. Soarta făcuse ca o parte din personalul detasat, inclusiv conducerea, să fie legionari. Printre acestia era si Panu Mussuri.

Noul santier Bucuresti-Alexandria, întins pe 100km. si fiind în directă legătură cu Capitala, unde functiona subteran un comandament legionar, prezenta un interes special pentru activitatea legionară. Asa că aflând de noutatea mutării, Panu si-a recăpătat seninătatea si voiosia de altădată; se începea acum o nouă activitate.

După organizarea noului santier, s'a trecut la organizarea legionară a lantului de sate însirate dealungul acelei sosele. Operatia de tatonare si identificare a elementelor legionare locale se făcea însă cu greu, deoarece jandarmii urmăreau orice miscare. Totusi echipa de sub conducerea lui Panu, pe două motociclete, reusea să se strecoare prin acele sate în toate duminecile si sărbătorile iar uneori si în zilele de lucru, seara.

Era prin Septembrie, în 20 ale lunei; o zi cu soare, caldă. Era pare-se Joi. Pe santierul de lângă satul Buda, se afla tocmai în inspectie un inginer din Directie, când apare cu mare viteză motocicleta cu Panu Mussuri. Tâsneste din motocicletă ca o săgeată, spunând tare:

— «Chiorul a căzut!»

Apoi a dispărut în aceeasi motocicletă. Toti cei de fată au rămas ca înlemniti, fără respiratie. Inginerul din Directie a plecat imediat spre Bucuresti.

***

In următoarele două zile tara a fost scăldată în sânge; cu o bestialitate apocaliptică, unică în istoria neamului nostru, Carol s'a năpustit asupra Miscării Legionare pentru a o extermina. Lagărele si închisorile din întreaga tară au fost secerate. Râmnicul Sărat, Vasluiul si Miercurea Ciucului, sunt cimitire de imensă durere legionară. In toate orasele, orăselele si satele mai importante din tară, au fost asasinati si expusi în stradă timp de câteva zile, multi legionari sau presupusi legionari. Oameni fără nici o legătură cu Miscarea, au fost ucisi ca niste câini. S'au infrânt în acele zile de urgie cele mai elementare reguli de omenie.

Se spune că la Târgu-Jiu, un preot ar fi fost ucis în odăjdii, chiar în usa bisericii. In măcelul din aceea fantastică noapte de 21-22 Septembrie 1939, 3 tineri: legionarul Ilie Minca, din lagărul dela Miercurea Ciucului; comandantul legionar Tudose Toader, din lagărul dela Vaslui; si comandantul legionar Ion Herghelegiu, din spitalul dela Brasov, cari printr'o minune a lui Dumnezeu scăpaseră toti trei din acel măcel răniti, dar cu viata — desi fuseseră legati cu frânghii în fata acelorasi mitraliere cu ceilalti camarazi executati — nu au fost iertati, ci au fost urmăriti timp de câteva ore, până au fost găsiti si ucisi chiar pe locul unde fuseseră descoperiti; cu toate că ori unde în lume este cunoscută si respectată ca sfântă, legea după care un condamnat pe care mâna lui Dumnezeu l'a ocrotit în momentul executiei, este iertat si lăsat cu viată.

In noaptea de 21-22 Septembrie 1939, Miscarea Legionară si cu ea tara însăsi, au pierdut numeroase si strălucite valori intelectuale si morale, forte de neînlocuit. Profile spirituale de înăltimea unui Iordache Nicoară, Puiu Gârcineanu, Valeriu Cârdu, Ion Belgea, Alexandru Cantacuzino, Ing. Gh. Clime, Gh. Furdui, Gh. Istrate Grigore Pihu... si atâtia altii, apar foarte rar în istoria unui popor.

***

Activitatea legionară întreruptă pentru câtva timp de aceste tragice evenimente, a fost reluată încetul cu încetul; ceia ce este surprinzător, de data aceasta chiar cu mai multă energie. Se părea că elementele scăpate de măcelul din Septembrie, preluaseră dela cei plecati o parte din forta si din răspunderea lor.

Panu Mussuri cu echipa sa era în plină actiune. Functionau cuiburi în Mihăilesti, Buda, Asanaga, Drăgănesti, Călugăru, Vitănesti, precum si în alte sate din judetele Vlasca si Teleorman.

Trecuse 1939 si intram în vara lui 1940. Evenimentele pe plan extern, ca si intern, evoluau într'un ritm galopant. Al doilea războiu mondial început în Septembrei 1939, era acum în plină desfăsurare. Europa se clătina. Constructia politicei românesti concepută de Carol — cu teroare în interior si cameleonism în exterior — intra într'o fază falimentară; la orizontul politic al tării românesti se îngrămădeau semnele unei îngrozitoare furtuni. In scurtă vreme, dictatul dela Viena venea să lovească neamul românesc în inimă. Dezorientarea, teama si haosul, puneau stăpânire pe tară. Situatia devenise extrem de gravă.

MAJADAHONDA
Omagiu adus primilor eroi români căzuti în lupta contra comunismului international

Miscarea Legionară, desi sfâsiată de hienele unui rege posedat, reprezenta totusi la aceea oră, pentru spatiul românesc, singurul organism politic cu autoritatea corespunzătoare pentru a stăpâni efectiv noua situatie creată; cu atât mai mult, cu cât si conjunctura internatională evolua în mod evident în favoarea ei. Regele însă, ros de o ură bolnavă si de pasiunea oarbă a puterii personale, refuza orice participare legionară la conducerea tării.

Fiind în joc însăsi salvarea tării, Miscarea Legionară nu putea să mai astepte; trebuia să intervină urgent. Incât, în noaptea de 3-4 Septembrie 1940, Miscarea Legionară condusă de Horia Sima, întreprinde o actiune de soc operată simultan în Bucuresti, Brasov si Constanta; totodată lansează un manifest fulminant către tară, cerând abdicarea lui Carol.

Acesta refuză însă abdicarea si încearcă o manevră prin Generalul Antonescu, cunoscut pe atunci ca simpatizant legionar; îl numeste în grabă prim-ministru. La gestul regelui, Horia Sima răspunde cu o serie de mari manifestatii legionare, atât în Capitală, pe calea Victoriei si în fata palatului regal, cât si în câteva din centrele mai importante din tară. Generalul Antonescu face un apel disperat la concursul Miscării Legionare. Aceasta îl promite, dar cu o singură conditie: abdicarea imediată a lui Carol.

Carol înspăimântat, caută atunci printre generali un alt prim-ministru, care să execute o represiune în massa legionară pe toată tara; toti generalii îl refuză.

De data acesta călăul era încoltit.

Toate încercările generalului Antonescu de a evita abdicarea au căzut. In zilele de 4 si 5 Septembrie, prin intermediul Generalului Băgulescu, Antonescu a făcut nenumărate eforturi în sensul amintit; inflexibilitatea lui Horia Sima a rămas însă inalterată. In cele din urmă Carol văzându-se detestat si respins de toată tara, a trebuit să se resemneze; în noaptea de 5-6 Septembrie 1940, semna actul de abdicare, obtinând în schimb permisiunea de a lua cu el tot «fructul» celor 10 ani de domnie.

In casa Generalului Băgulescu, câtiva legionari asteptau înfrigurati în aceea noapte, rezultatul dela palat; între ei era si Panu Mussuri, care încă din ziua de 3 Septembrie era în Bucuresti cu motocicleta, participând direct la toate actiunile conduse de Miscare. Când în zorii zile de 6 Septembrie, dela palatul regal chiar, generalul Antonescu a comunicat la telefon Generalului Băgulescu semnarea abdicărei, a izbucnit printre cei prezenti o explozie de entuziazm. Se manifesta în toti, în acel moment, simtimântul unei veritabile eliberări nationale. Se prăbusise blestemata tiranie. Panu Mussuri, ametit de fericire, s'a urcat pe motocicletă si a plecat iar; privindu-l, părea numai aripi...

★★★

In urma intelegerii dintre Miscarea Legionară si Generalul Antonescu, a luat fiintă Statul National-Legionar. Grupul legionar din Alexandria, s'a mutat la Bucuresti. Panu Mussuri a fost repartizat pentru organizarea legionarilor dela Directia Generală PTT. Devenise de o eficacitate si initiativă surprinzătoare. Până la sfârsitul anului 1940, reusise să organizeze multumitor cele aproape 400 elemente legionare din cadrul Postei.

De altfel în tot corpul postal atât din Bucuresti cât si din tară, începuse să se resimtă si impună duhul legionar. Prima măsură a fost o sporire dreaptă de salarii, sporul fiind invers proportional cu salariul existent. In plus s'a introdus sporul familiar, care a permis ajutorarea familiilor mai numeroase. Afară de acestea, în scurtul timp de câteva luni, din initiativa si cu concursul legionar, s'au inregistrat la Posta din Bucuresti câteva realizări notabile: un magazin de stofe cu preturi de fabrică si în rate; o croitorie, cu lucrul gratuit, croitorii fiind recrutati dintre functionarii PTT; o cizmărie, cu lucrul la fel gratuit; o băcănie, cu preturi de engros; o măcelărie, cu preturi destul de ieftine, carnea aducându-se cu vagoanele PTT din interiorul tării; o cofetărie, care servea la preturi de cost; o frizerie, cu preturi foarte reduse; un grup de băi, cu serviciul gratuit; două restaurante, unul de 500 de locuri cu o singură mâncare si pâine la discretie, pentru 5 lei si altul de 200 de locuri, cu 3 feluri de mâncare, pentru 20 de lei; o casă de economie, pentru imprumuturi urgente sau caz de boală.

Dar măsura cea mai «revolutionară» pentru vechile obiceiuri ale Directiei Generale PTT, s'a petrecut când cu două săptămâni inainte de sfârsitul anului, s'a pus problema distribuirii unui excedent bugetar de 20 milioane lei. Până atunci, astfel de excedente se repartizau în raport direct proportional cu ierarhia, adică Directorul Geneal lua cea mai mare parte, iar până la functionerul mărunt nu mai rămânea nimic. De data aceasta, Legiunea a înteles ca distribuirea excedentului în cauză să se facă invers proportional cu ierarhia si direct proportional cu greutatea familiară a functionarului. In acest mod, au fost postasi simpli si mici functionari, cari au primit de Anul Nou echivalentul a două-trei salarii, pe când functiile dela Subdirector în sus n'au mai primit nimic.

Totusi, desi Miscarea Legionară se străduia din răsputeri cu realizări în toate domenile, în Bucuresti se simtea de câtva timp o deficientă în atmosfera de colaborare dintre Legiune si Generalul Antonescu. Mai ales după Anul Nou, tensiunea era intr'o crestere alarmantă.

Soseau informatii că Generalul pregăteste ocuparea militară a institutiilor mai importante din Bucuresti si eliminarea regimului legionar. Intr'una din acele zile, 19 Ianuarie 1941, Panu Mussuri apare la raport agitat; spunea că circulă zvonuri grave si că el este pregătit pentru orice eventualitate si cu el intregul grup PTT. O zi după aceea, Luni 20 Ianuarie, svonurile se confirmă. Generalul Antonescu trece la atac direct. Unităti militare echipate de răsboiu — deci pregătite din timp — incep să ocupe diferitele institutii. In cele mai multe locuri legionarii nu se opun, intelegând să se mentină în cadrul ordinelor anterioare, de a evita cu orice chip conflicte cu armata. La unele institutii însă si mai ales la sediile legionare, legionarii au inteles totusi să se apere cu hotărire, fără insă să atace. Dacă ar fi primit ordin să atace, să fim convinsi cu totii, că situatia ar fi fost cu mult diferită.

Dar Generalul Antonescu, sigur pe tinuta legionară, a abuzat de comportamentul cavaleresc al Miscării si a atacat înarmat de răsboiu pe camaradul său legionar, dezarmat si în apărare.

Nu a sosit incă timpul ca istoria să pună la punct momentul Ianuarie 1941. In 22 Ianuarie, Capitala ardea. Trupele Generalului Antonescu trăgeau cu tunul si cu mitralierele în plin oras, în blocurile si casele din care legionarii răspundeau doar cu pistolul. O parte din institutii fuseseră ocupate de armată. Iupta cea mai dârză părea a se desfăsura în piata Teatrului National, pentru stăpânirea Palatului Telefoanelor, în care în ultimul moment un detasament militar reusise să se infiltreze.

In toate aceste zile, Panu Mussuri, cu intregul grup postal, era în actiune deschisă. Apărea când la sediul muncitoresc, când la Postă, când la Prefectura Politiei, când mărsăluind pe Calea Victoriei. In aceea dimineată de 22 Ianuarie 1941, Panu a plecat pentru ultima oară dela Postă. Niciodată nu apăruse ca acum, atât de inflăcărat si luminos. Era grăbit să nu lipsească de pe terenul de luptă. Auzise că armata era pe punctul de a ocupa Palatul Telefoanelor si mersese cu grupul lui acolo, ca să intărească rezistenta.

In piata Teatrului a aflat că un detasament militar a si reusit să pătrundă în interiorul Palatului si era pe punctul de a-l ocupa complect. Din exterior totusi nu se vedea nici un semn de prezentă militară. Panu, a hotărit atunci să atace Palatul cu intreaga lui fortă; să incerce prin aceasta tăierea grupului militar din interior, mic la număr, de fortele militare din afară, care erau numeroase. A atacat în formatie de cui cu el în vârf si frontal. Detasamentul militar din interior, s'a mentinut însă în complectă liniste, lăsând grupul legionar să se apropie până la o distantă de câtiva zeci de metri, când dela o fereastră a etajului intâiu, o mitralieră a început să tragă.

Primul căzut a fost Panu Mussuri, apoi Rădulescu Petre si numerosi altii. Restul grupului s'a împrăstiat. A doua zi, 23 Ianuarie, legionarii primeau dispozitia să înceteze lupta.

Generalul Antonescu era «invingător».

In 23 Ianuarie, Legionarul Panu Mussuri nu mai era la raport. Isi îndeplinise misiunea si plecase. Cazuse si el, precum Capitanul si atâtea mii de legionari, ucis de glontul unui frate român. Glont, care îi desemnase o stea de sânge chiar în mijlocul acelei mari si luminoase frunti de Mota.

Unicul copil si sprijin al unei mame văduve pleca acum la Căpitan, cu semnul eroismului legionar pe frunte.

Legionarul Panu Mussuri, din cuibul Fapta, familia Axa, nu va fi uitat.

Dumitru Leonties

Legionarul Aurelian Mândrilă.

ERA în toamna anului 1937, când te-am văzut intâias dată. Imi cereai manifeste legionare. Erai elev la liceul «Dragos Vodă» din Câmpulungul Moldovenesc. Te-ai prezentat legionăreste si mi-ai spus c'ai fi fericit săfii frătior de cruce.

De-atunci ai purces pe greul drum al suferintei spre biruintă, dealungul atâtor morminte legionare, ca intr'o zi să ti-l găsesti si pe-al tău .

Spirit de jertfă si desinteres, pretutindeni erai la o datorie sfântă neimpusă

La finele lui 1939 erai bacalaureat. Deja iti asumasesi o grea răspundere prin educarea fratiorilor liceului. Când? Când umbra mortii incepuse să ne invăluiască. Fără paradă, fără onoruri. Incet si sigur. Erai stâlp de foc în mijlocul copilasilor «tăi»

Te văd si-acum... inalt, bătut de soare, brad de pe Rarău, cu ochi de otel, nas de vultur, bărbie volitională, buze supte, un tânăr maturizat de un crez sfânt. Atât. Mi-ai dat raportul grupului FDC Câmpulung. Aveai 40 de feciori gata de examen Niciunul nu cunosteà bucuriile vietii, păcatele ei... Hotăriti, să lupte, să moară, să invingă oricum Sapte dintre ei, cu tine, indeplineau conditiile de depunerea jurământului de frate de cruce. L-am hotărit pentru 13 Februarie 1940, pe culmea muntelui Runcu, în fata Rarăului.

Mi-ai mărturisit atunci, că a fost cea mai frumoasă zi din vieata ta. Am urcat prin ceata deasă pieptis muntele, ca din vârful lui să vedem deschisă spre lume panorama de vis românesc. Muntii intotdeauna ne-au deschis sânul spre a ne ocroti la vremuri grele, deaceea trebue să-i iubim. Ai dat raportul pentru cei sapte frătiori nemiscati ca stanele de piatră, nepăsători la gerul si viscolul ce ne biciuia chipurile... Par'că erati din lumea mortilor lui Mota, morti fără hodină până la biruinta definitivă a Legiunii, a Neamului nostru .. Ce mândri erati cu bratele intinse spre culmea Rarăului, rostind formula de jurământ. O căciulă turcană adăpostea o lumânare, simbol de lumina pentru întunericul nostru în care ne sbăteam. Ati primit ca talisman ramura de pelin în tricolor national. Vi se reamintea că desăvârsirea legionară este amară si dureroasă. Voi stiati, sau mai bine zis simteati mai bine, în acel moment.

Si viscolul se înăsprea tot mai mult, Aurelian dragă!

Sub zodia lui ai depus jurământul .. Rarăul se arăta cu Pietrele Doamnei, leagăn de conceptie legionară. Umbra Căpitanului se profila peste sufletele noastre ca o uriasă cruce de stâncă Si cum voiam noi să-i impărtăsim jertfa lui cea mai mare. Dar ce pret aveau jertfele noastre fată de a Lui?

Peste alte piscuri se vedeau crucile de pe Pietrosul, trei cruci, cea din mijloc a lui Sterie Ciumetti, urcată până în vârf de Căpitan. Nu stiu cum, dar n'am mai simtit gerul amortitor, ci presimtirea că în curând va veni biruinta si noi vom contribui la ea. Entusiasmati am dat numele frătiei «Biruinta», iar poenii, «Poiana Biruintei».

Ne legaserăm să înăltăm pe acel loc o cruce amintitoare. Dar tu, Aureliene, ai intruchipat un tragic destin. Ai luptat cu frătiorii tăi până la biruintă, si-ai pierit înghitit de valurile năprasnice cari au înghitit si aceea biruintă

Ne-am despărtit iarăs. Prin Aprilie 1940, unii ieseau din închisori, voi intrati în ele. Iar ne-am intâlnit. Nu te pot uita cum te rugai tu, ce sperante aveai în ochii tăi. Bun ca un înger, si aspru si necrutător cu nedreptatea. Asa erai tu. Căutai să îndrepti fratii tăi spre actiune, spre fapte, spre jertfe .

După amnistia din Aprilie ai colindat Câmpulungul în lung si'n lat, fiind tu curierul organizatiei judetene .

De neuitat acele tabere de educatie prin munti organizate de mintea ta aprigă, în Bucovina si Moldova.

Dar când trebuiai sa conduci un grup de camarazi cari nu cunosteau muntii si pe căldura ceia mare, tu nu vreai de loc să-ti lapezi mantaua de [illegible]. Discret, arătai doar o bucăticà dintr'o [illegible] cu care te intovărăseai tu în drumurile [illegible] prin munti [illegible] munte [illegible] la pălăria neagră deschideai drumuri de sperante de mai bine. Totusi uneori tăceai mâlc. Toti te respectau, nu-ti furau tăcerea ta. Doar mergeai cu lumea ta de gânduri pe cărările lumii. Te văd si-acum cu pălăria ta împodobită cu crengute de fragi si flori de pădure...

Imi aduc aminte ca acum de tabăra dela «Moara Dracului», unde erai cu Batarluc, prietenul tău bun, si de ploaia aceia grozavă, cu păraiele umflate, cu bolovani rostogoliti, de seara aceia, când uzi până la piele, ne-am uscat cămesile la un foc haiducesc. Pe vremea ceia urită în trăznetele carabinei tale mi-ai speriat frătiorii de cruce, pe care-i trecusem păraiele în spinare... (unde-or fi acuma, bietii de ei!) Voiam sa atingem Rarăul cu 15 frătiori si câtiva absolventi. Te văd cu ochii tintind jeratecul, în vreme ce unii povesteam unele intâmplări în legătură cu Neamul sau Legiunea... Ce-oi fi văzut tu acolo, nu stiu, nici acuma... Te sculai câteodată si respirând adânc îmbrătisai cu trup si suflet tara intreagă cu ochii tăi de neuitat... Ceahlăul, regele muntilor nostri, de unde vedeai multe multe ce-au rămas în sufletu-ti dus undeva departe de noi... Si ochii tăi de otel s'au umezit atunci în seara aceia, cand de pe Ceahlau ne coboram deslungul Bistritei, ca să ne ducem pe Rarău

Cum urla Bistrita supărată si cum cântai tu ca s'o astupi... Dar la stâna lui Ulian, haiducul si prietenul nostru bun, cu dulăii lui ce erau cât gata să ne sfâsie. Doar pe tine te cunosteau câinii ceia fiorosi, că ti se gudurau înainte. Mă gândesc la tine, mereu... Tu erai un om al pădurilor, prieten bun cu fiarele codrilor, cu stâncile, cu vulturii. Iar când chiuiai se prelungea chiotul tău peste văi, topindu-se în tăcerea singurătătilor...

Si vremea se scurgea... Ai trecut 3 Septembrie 1940, cu bărbătie... Te-ai înscris la Facultatea de drept din Iasi. Ai luat comanda camarazilor de-acolo...

Ai venit pe urmă chemat la Bucuresti pentru «Gărzile Incazarmate». Te simteai în elementul tău. Părăsisesi cartea, erai în linia intâia de luptă, te găteai de nunta ta... In acest corp ai fost model de disciplină si camaraderie, desinteres si spirit de jertfă...

La 22 Ianuarie 1941 ai plecat, cu camioneta, spre Palatul Telefoanelor, unde camarazii nostri cădeau ucisi de mitraerele fratilor nostri ostasi. N'ai vrut să mori, dar nu puteai să nu înfrunti rafalele de foc cari încingeau cu braul mortii pe camarazii crescuti de tine... Ai căzut cu arma în mână. Ai murit încet, cu sângele cald picurând din rănile făcute de armele automate

Ai murit încet, ca să gusti din plin paharul durerii până la sfârsit. Ai murit încet, totus strigând: Trăiască Legiunea si Căpitanul! Trăiască Comandantul!

Nu te-am îngropat noi, în cântece, la locul nostru de onoare, în salve de pistoale. N'am mai putut. Ne-au înghitit închisoarile negre si surghiunul nesfârsit de dureros. Tu esti mereu în sufletul nostru, ca o pildă de iubire nestrămutată de Legiune! Esti prezent în vesnicie!

Patru ani după aceia bătrânul tău tată te-a căutat mereu pe toate meleagurile, fără să te găsească... Ce pildă de neuitat. Când a auzit dela mine totul, n'a mai zis nimic, s'a întors de unde a venit, cu umerii mai gârboviti, cu părul mai albit... Pierduse tot ce putuse să piardă mai scump. Mai mult ce se mai putea? Mut, s'a dus spre Tară... Ce să mai piardă timpul acolo. Singurul lui copil, mândria si nădejdea bătrânetelor lui zăcea într'un mormânt comun din Bucuresti, nestiut de nimeni, fără flori la căpătâiu, poate fără cruce... Răsplata că-si iubise Tara ca putini din lumea asta... Răsplata pentru o dragoste nemărginită de Neam si Legiune.

Ing. Nicolae Rosca

Inchisoarea Suceava.

DECE neam oprit aici?» Nimeni nu stia. Din indiscretia gardianului sef al dubei, aflasem că eram trasi pe o linie moartă a statiei Chitila. De câteva ore păstram acea stranie imobilitate. In ajun, de dimineată, legati de picioare câte doi într'un lant, treceam prin Aiud pentru a ne îmbarca în acel neîncăpător vagon. Eram îngrămăditi în el 42 de legionari. Toată averea noastră, o ranită cu boarfe. Era singurul bagaj îngăduit unui detinut, singura expresie de proprietate personală ce ne mai rămânea. Mâncarea ni se proportionase din Aiud, constând ratia de drum a fiecăruia din 2 Kg. de cartofi fierti si 1/4 Kg. ceapă crudă. Trebuia să ne insele foamea până la Suceava, noua resedintă gratuită pe care ne-o punea la dispozitie guvernul român... Iar acum, după aproape 30 de ore de drum, ne găseam stationati pe o linie moartă, în apropierea Bucurestilor. Cartofii si ceapa, dispăruseră de mult. Ce însemnau 2 Kg. de cartofi fierti pentru foamea noastră permanentă de luni de zile? In stomacurile umflate ca un cimpoiu se abenguiau simptomele dureroase ale excelentelor bucate mâncate cu o zi mai înainte. Ceapă si cartofi fierti, tot ceeace poate fi mai dezastruos pentru niste stomacuri slăbite si lihnite de foame. Fiecare, luate separat nu ne-ar fi făcut poate rău. Mai mâncasem cartofi, ceapă deasemeni. Ideia luminoasă a administratiei Aiud de a le uni într'un singur menú, fu însă deadreptul nefericită, asa că drumul nostru se transformă repede într'un chin, pe care încetineala cu care se misca duba aceea îl prelungea inutil. Crampele si svârcolirile măruntaielor noastre se proiectau pe fetele livide ale fiecăruia. Pentru cei ce nu au cunoscut voiajul cu duba pe căile ferate române, vom încerca schitarea acestei puscării ambulante. Imaginati un vagon ceva mai lung decât unul de marfă si mult mai scurt de cât unul de pasageri, normal, despărtit transversal în trei compartimnete. Compartimentul din mijloc, care comunica cu exteriorul printr'o usă în permanentă deschisă, era destinat sefului dubei si ajutorului său. Celelalte două compartimente adiacente, legate printr'o use în permanentă închisă cu acel al păzitorilor, erau domeniile exclusive ale detinutilor. Fiecare era înzestrat cu trei rânduri de bănci si cu două ferestre zăbrelite de asa formă, încât permiteau numai o relativă aerisire si tot o relativă orientare a noastră în timp. In fiecare din aceste încăperi rezervate celor neagreati de justitia română — si pe vremea aceea erau foarte multi căci prigoana era în tolul ei — încăpeau între 15 si 20 de persoane. Dacă acestia îsi presau putin ciolanele, încăpeau poate până la 25 sau 30. De data aceasta călătoream 42. Celălalt compartiment era complet neocupat. Incercaserăm să atragem atentia sefului gardian asupra acestui fapt absurd. Din spusele lui reiesea însă că trebuia să mai îmbarce în drum niste femei tot detinute, pentru nu stiu ce închisoare din Bucovina. Fiind vorba de femei am acceptat fără nici un fel de protest văditele incomodităti ale călătoriei. Fapt curios însă: până la Suceava nu a apărut nici o femeie, asa că în compartimentul nostru stăteam claie peste grămadă pe când celălalt era complet gol. Curiozităti administrative, ar gândi cititorii nostri. Ordine stricte de a ne îngreuia sub toate aspectele viata, de a ne umili sub povara unei arbitrarietăti insolente, gândim noi.

Cine eram noi? O ceata de oameni slabiti de necazuri, cu sufletele înegurate de nedreptăti, fiecare cu multi ani de condamnare în spate, căci justitia română — si în special cea militară, care dădea sentintele din ordine, la modă pe vremea aceea — era foarte darnică sub acest aspect. Motivele? Ce importau pe atunci motivele? Unul sau altul se găseau. Cu logică sau fără logică esentialul era condamnarea. Era singurul criteriu juridic căci prigoana se deslăntuise din nou cu toată cruzimea, într'o dementă svârcolire de ură. Pe piată apăruse o stupidă cărtulie oficială pompos intitulată «Pe marginea prăpastiei». Pentru a justifica aparitia acestei cărti se condamna cu sutele tineretul român de amândouă sexele si din toate conditiile sociale. Incă odată politica internă românească se repeta, cu aceeas bestialitate caracteristică regimului carlist.

Aveam totusi o vină. Pe aceea nu voia să o recunoască deschis oficialitatea noastră si încerca [illegible] pe alte căi lăturalnice, întortochiate si subtile. Vina aceasta era permanentă în viata noastră. O purtam cu noi de multi ani, prin toate împrejurările bune sau rele (mai mult rele decât bune). Era vina de a fi legionar, de a fi rămas legionar. Restul bazaconii fără sens. Nazisti, criminali, rebeli, hoti de castraveti murati si alte epitete unele mai fantastice decât altele, erau ridicole si [illegible] cu care oficialitatea noastră perfidă încerca să-si justifice actele de teroare. Ne omorîseră cu miile ca într'un bâlci nebun de sânge si cu o brutalitate neîntrecută probabil nici de actualii cutropitori ai tării, dar criminalii eram noi. Două accidente tragice, regretabile in viata noastră, îi transformaseră pe ei, [illegible] retului român în acuzatori feroci. Rebeliunea o provocaseră tot ei, [illegible] statul de atunci era Statul National Legionar. De rebeliune ne acuzau însă pe noi, ca si când noi ne răsvrătisem contra noastră însine. Hoti de castraveti murati? Ei [illegible] România intreagă ca o bandă organizată de răufăcători, ne acuzau acum pe noi de hotii. Cum nu se puteau lega de finantele publice pe care le mânuisem, căci acolo era controlabilă [illegible], inventară ridicola istorie a castravetilor murati. L-a văzut cineva? Cei de bună credintă desigur că nu, iar pentru cei de rea credintă de ce oare erau necesare acele sărmane justificări? Voiau să creeze confuzii în massa simplă. Acesta, numai acesta era motivul principal.

Imi aduc aminte de începutul războiului cu rusii. Primii care au fost arestati cu [illegible] si legati în lagăre de concentrare au fost legionarii. Acei pe care nici justitia, cu toată arbitrarietatea ei, nu-i putuse condamna, erau băgati acum în lagăr, [illegible] o măsură de prevedere. Pentru a nu [illegible]? Pentru [illegible] de trădare în favoarea rusilor? Ce sinistră farsă. Cât [illegible] cinism în aceste [illegible]? Acesta era [illegible] nostru [illegible] cu [illegible] mai înainte. Fu Căpitanul, asa [illegible] cu o ceată de tineri idealisti, cel care ridică steagul acestui război. El a fost omul care a stăvilit [illegible] infiltratiei comuniste la noi, într'un moment când [illegible] română din [illegible] sau [illegible] si deschidea larg portile tării. Tot noi ne găseam [illegible] care, pe [illegible] Odessei si [illegible] până în [illegible] de pe urmă [illegible] Europei. [illegible]

[illegible]

fost noi, stigmatizati de publicistica română, atât cea oficială cât si cea oficioasă. Înainte de război, pe vremea politicei benesiene a lui Titulescu, eram feroci nazisti. În timpul războiului, când tot castelul politicei pro-aliate căzu la pământ, eram comunisti periculosi. După război si numai pentrucă marele invingător fu comunismul international, am revenit, atât în tară cât si în exil, la nazism. Coincidenta face însă că, in lovitura de stat dela 21 Ianuarie 1941, nazistii să ajute banda lor, iar putinii camarazi ce au fugit în Germania Nazistă pentru a scăpa persecutiei românesti, să fie băgati in lagăre acolo. Straniu fapt, nu? Decenta nu fu niciodată partea tare a politicei noastre moderne.

Acesta era marele delict al Legiunii! Delictul de iubire de tară! Delictul de a fi intuit, cu intuitia marilor profetii, pericolul ce ameninta fiinta neamului nostru. Delictul de a fi incercat nebuneste, cu forte plăpânde incă, să impiedecăm destrămarea României. Nu am putut-o realiza insă. Coalitia urei fu mai puternică. Istoria însă ne dădu dreptate si din nenorocire, cu cât trece timpul, ne-o intăreste si mai mult. Suntem si astăzi primii care să plângem proportiile colosale ale acestei dreptăti ce o simteam in noi. E prea târziu însă pentru deschideri de procese. Ele se vor deschide în tară, de către cei mintiti si inselati. Istoria se va scrie odată in toată obiectivitatea ei, iar realitatea legionară va rămâne vie, ca o flacără puternică in această istorie românească.

Din această cauză călătoream noi cu duba spre temnita din Suceava, frânti de oboseală si cu membrele intepenite de nemiscare. Răzbiti de somn, dormeam in picioare, rezimati de un perete sau de alt camarad, ce rezista până la amortirea completă, pentru a ocroti somnul de câteva minute ale prietenului lui. Timpul ne trecea tot mai greu si acea blestemată dubă incremenise acolo pe o linie moartă a statiei Chitila.

Spre seară se puse din nou în miscare si agătată unui tren oarecare, isi luă drumul spre pământrurile Moldovei. Nu se vedea pe unde treceni, însă bănuiam importanta gărilor prin sgomotul caracteristic ce se desprindea din ele. Ascultam cu nostalgie, într'o religioasă tăcere, forfoteala veselă a călătorilor, strigătele vânzătorilor ambulanti sau câte un râs cristalin de fată... Dincolo de vagonul nostru, viata isi urma cursul normal. Ce putin ne despărtea de ea si ce departe totusi ne simteam! Eram setosi de viată, căci din cupa ei nu avuseserăm încă timp să sorbim. Unora de abia le mijea mustata. Ce crime grozave puteau săvârsi oare acesti copii, pentru a-si justifica locul pe care-l ocupau in duba aceea? Altii se arătau în floarea vârstei si erau destui si din aceia, pe tâmplele cărora se zărea drumul parcurs până atunci. În fiecare se închidea un univers intreg. Iluzii, aspiratii, responsabilităti, universuri intregi sufocate fără milă de peretii vagonului nostru. După iesirea din aceste statii păstram mult timp o duioasă tăcere. Fiecare, retras în el, pleca într'o lungă incursiune, liber acum, spre lumea amintirilor lui: spre casa lui, spre părintii lui, sărmani bătrâni cu sufletele impăienjenite de teamă si lacrămile dorului in ochi; spre fata bălaie de care se despărtise, parcă era eri, la coltul de lângă grădina publică; spre sotiile si copiii rămasi singuri în căsuta din târgul cu tei pe stradă. Ce-or fi făcând ei? Cum vor fi trăind? Desigur suferă cu gândurile îndreptate spre cei dragi, pe care destinul i-a smuls crud, purtându-i prin lumi de idealuri neimplinite.

Încet, încet, se revenea însă la realitatea tristă a vagonului celular. Părea că si durerile ne mai slăbiseră. Doar foamea începea să-si arate coltii, dar aceasta era prietena noastră, fidela noastră prietenă, din ziua când fuseserăm arestati... Frânturi de discutii incepeau să se închege, tema principală fiind închisoarea din Suceava si directorul ei Mănaru. Un nume cunoscut în istoria suferintelor tineretului român. Acest om se distinsese în prigoana trecută, faimoasa prigoană din 1938, prin cruzimea cu care trata detinutii politici. Era pe vremea aceea directorul închisorii din Chisinău. Celor ce au trecut pe acolo le rămăsese adânc gravat în carne bestialitatea acestui om. Schingiuirile la care fuseseră supusi legionarii în Chisinău, erau deadreptul înspăimântătoare. Perversitatea cu care lucra, rafinamentul diabolic cu care isi pregătea marile inchizitii, definea perfect tristul personaj. Îmi povestise un prieten de suferintă multe scene ce păreau ireale prin brutalitatea lor. Asa de exemplu unui camarad, legat de mâini si de picioare, i se introduce cu forta var nestins în cisme si după aceea apă. Când se trezeste din lesin si se descaltă, fâsii de carne rămân lipite de încăltăminte. Câte alte cruzimi ca aceasta! În timpul guvernării legionare, fusese arestat împreună cu câtiva dintre marii nostrii călăi. Dus la Prefectura Politiei din Bucuresti, omul acesta are o atitudine desgustătoare. Târându-se în genunchi în fata fiecăruia, plânge cerând repugnant iertare. Vina nu era a lui, ci a lui Gavrilă Marinescu, care dădea ordinele. Scârbiti de atâta lasitate, camarazii nostrii, printre care erau si câtiva ce trecuseră prin abatorul din Chisinău, îl pun să spele dusemelele Prefecturii si-l eliberează. Acum, odată cu reinceperea prigoanei, Mănaru revine la forma-i obicinuită. Iertarea ne-o plăteste acum cu vârf si indesat. Suceava, cu Mănaru în fruntea ei, se transformase în paroxismul suferintelor legionare.

Desigur, ordinele erau severe în toate închisorile din România. Provocările, umilintele, maltratările erau comune tuturor. Ceeace se urmărea era distrugerea noastră sub orice formă.

Petrescu, faimosul colonel Petrescu, astăzi generalul Petrescu si presedintele de tribunal militar în toate procesele din tară — si acel al Maresalului — era marele dirijor în functia de Director General al Inchisorilor, al acestei sinistre orchestre. De câte ori nu l-am auzit pe acest personagiu în discursurile pe care ni le tinea, când venea în inspectii pe la diferitele închisori pe unde mă aflam, acuzându-ne de comunism! El numeau aceasta reeducare. Reeducarea lor! Prima fază era constrângerea pentru a ne desolidariza de Conducerea Miscării; a doua, distrugerea pur si simplu. Nu au realizat nici una, nici alta. Încă odată puterea noastră de rezistentă le-a distrus planurile. Spuneam mai sus că obiectivul final era distrugerea noastră, pentrucă cei putini — eu am cunoscut numai 15-20 si acestia legionari mai dubiosi — incercaseră prima fază, cu speranta ca vor fi pusi in libertate, nu realizaseră nimic. Din contră, li se înrăutătise mult situatia. Fuseseră numai decât separati de grupul legionar si, amestecati cu detinutii de drept comun, duceau viata mizeră a acestora. Contactul cu noi le fusese complet interzis, pentru a nu-i trage cumva înapoi. Cu sufletele prăbusite, fără iluziile unor mari chemări, acesti prieteni nu mai stiau decc duc viata de închisoare. Multi dintre noi am plecat pe front, într'o altă formulă de reeducare, ce se numea acum, batalioanele dela Sărata. Ei însă, acei sărmani camarazi au rămas mai departe in inchisore. Opera Guvernului nu se terminase.

Viata în închisorile din România nu era deloc usoară. Suceava însă le bătea pe toate. Suceava era un caz special. Un caz patologic. Cazul Mănaru.

Noi alergam acum prin noaptea friguroasă de Martie spre domeniile acestei stârpituri umane.

★★★

De abia a treia zi seara dela îmbarcarea noastră, ajungem la Suceava. Călătoria s'a terminat. Pe fetele fiecăruia se citea epuizarea completă. Singura iluzie ce-o mai purtam in noi era un pat in care să ne întindem oasele chinuite.

Vagonul celular fu tras pe o linie moartă si, in lumină de reflectoare, se începu debarcarea. Intr'un careu format împrejurul vagonului, asteptau gardienii cu armele încărcate si cu degetele pe trăgaci. Cine oare s'ar fi gândit la fugă în momentele acelea? Mai bine spus, chiar dacă s'ar fi gândit, cine ar fi putut-o realiza in conditiile de extenuare completă în care ne găseam? Operatia debarcării nu era usoară nici ea. Tras pe linie moartă, distanta între singura treaptă a dubei si pamânt era destul de mare. Inlântuiti câte doi cum eram si trebuind să coborim unul câte unul, usa celularului nepermitând iesirea decât sub forma aceasta, debarcarea noastră devenea o problemă. Prima treaptă se cobora cu bine. Când era însă să se sară pe pământ inevitabil cel ce te urma, înlântuit si sleit de forte, se prăbusea. Tin minte că unul dintre noi si-a spart capul acolo, într'o piatră colturoasă de pe marginea liniei ferate. Cei ce rămăseseră mai în urmă, pentru a evita aceste căderi, coborau cu mai multă prudentă. Se vede însă că pe gardieni îi distra spectacolul ce le oferea oboseala noastră, căci primei perechi care făcu o miscare mai lentă, pentru a permite camaradului lui să-si armonizeze miscările, i se strigă de jos:

— Coboară, bă mai repede, ce, vrei să stăm aici toată noaptea?

— Dumneata nu vezi că nu se poate altfel? încercă să justifice cel interpelat.

— Cine te-a învătat, bă, să răspunzi unui Domn gardian? Se execută ce spune el si nu se discută. Las'că te învăt eu disciplină!

Ne-am uitat la cel ce vorbea. Un om de talie potrivită, îndesat, cisme lustruite si nasturi lucitori pe piept. O atitudine martială ce ar fi invidiat chiar si un general de armată. Trăsături comune, mai mult suave decât dure, ochi albastri, limpezi, aproape candizi. Asa l-am cunoscut pe primul gardian Vosnuc.

Am cutreerat multe închisori din tară si am cunoscut multi gardieni; specimene de toate soiurile. Am întâlnit si oameni admirabili, oameni care intelegeau nedreptatea ce ni se făcea, oameni ce nu încercau să îngreuieze prin atitudinea lor viata — si asa destul de grea a detinutilor. Unii te ajutau chiar, cum puteau, pe ascuns, fie cu o tigare vârită prin vizeta usii, fie cu o stire îmbucuratoare sau cu o vorbă bună în momente de deprimare, fie numai cu o privire umană, caldă, întelegătoare, expresie a unui suflet în care, cu toată meseria ingrată pe care o aveau, sălăsluiau încă sentimente nobile. Toată multumirea si recunostinta noastră pentru aceste suflete întregi.

ULTIMA FOTOGRAFIE A CAPITANULUI
Era în primăvara anului 1938

suflete neîndobitocite de viata unui penitenciar. Am întâlnit desigur si specimene abrutizate, oameni din care, dacă au existat cândva, sburase orice sentiment uman, orice nuantă de compasiune în fata suferintelor. Acesti oameni erau plaga închisorilor. Aveau ordine drastice si le executau întocmai, după măsura sufletului lor închircit.

Vosnuc însa îi întrecea pe toti. Vosnuc era canalia personificată. Era o bestie cu chip de om, pe care suferinta altora îl amuza. Împreună cu Mânaru formau o pereche ideală. Acesta îi dăduse mână liberă în tratarea detinutilor. Vosnuc se întrecea pe el în fiecare zi.

Fusese si el în Chisinău. Biet gardian pe vremea aceea, făcuse din plin scoala lui Mânaru. Acesta, descoperindu-i calitătile îl ia pe langă el. Va trece cu Mânaru prin toate închisorile în care acesta va functiona ca director. Îi face referate bune si, cu câteva luni înainte de sosirea noastră în Suceava, obtine avansarea lui la rangul de prim gardian. Suceava are alt stăpân. Mânaru poate sta linistit. Opera lui, marea lui operă, va fi continuată.

Prin închisoare umbla ca un cocos. Gardienii se temeau de el pentrucă îl stiau protejatul directorului. Se întreceau în a ne face viata imposibilă pentru a place acestui om. Cei ce schitau o atitudine umană în contactul cu noi, legionarii, erau destinati posturilor de importantă secundară Pentru celulari numise numai oameni duri ca sefi de sectie. Asa de exemplu, în sectia în care se găsea celula mea, domnea Pintiuc, o namilă de om cu fruntea de două degete si falca inferioară iesită în afară. Cu ochii tulburi, mereu încruntat, avea un aspect sinistru. O singură dată l-am văzut râzând, când un camarad, pentru a se distra, îi spuse că e un bărbat bine. Când se decreta operatia «Cazinca» — pe care cititorii o vor cunoaste în curând — acest gardian împreună cu Martiniuc seful de sectie dela etajul întâiu, erau însărcinati cu executarea ei. O executau săracii după toate regulile artei.

Toti acestia se învârteau ca niste titirezi în jurul lui Vosnuc. De multe ori ne amuzam — era singura distractie pe care o aveam — privindu-l pe «Prim» printre gardienii lui. Părea un stat major în toata regula, pătruns de o transcendentală responsabilitate. Se jucau asa de frumos de-a oamenii mari, încât ne veseleau si pe noi sărmanii.

Cu acesti oameni trebuia să convietuim si nu era de loc usor. Vosnuc îi încuraja în actele lor arbitrare. El insusi îsi petrecea toată ziua pe culoarele celularului, instigându-i să ne provoace, prin vorbe, prin gesturi, prin prostia lor de multe ori. Chiar si Vosnuc întrebuinta sistemul, căci orice reactiune din partea noastră, îi dădea motivul dorit pentru a suprima corespondenta, pachetele, vizitele, plimbarea reglementară, etc.

Acesta era omul. Nu suferam numai noi de pe urma închircirii lui sufletesti. Sufereau si familiile noastre, când, foarte rar ce a drept, puteau să ne viziteze. Nu stiu ce prostii le putea spune acest om, însă, după fetele preocupate pe care le aveau, după sfaturile prudente ce încercau să ne dea, deduceam că Vosnuc avusese discutii serioase cu ele. Vosnuc le insinuase că suntem expusi unor pericole iminente, dacă suntem refractari, «reeducarii» lor, etc. Omul se amuza probabil, scormonind în suferinta acelor fiinte, ce nu aveau altă vină decât aceea de a apartine familiilor noastre. Cu toate încercările noastre de a-i linisti, plecau întotdeauna cu teama strecurată în suflet. Lungile perioade de corespondentă nepermisă ce urmau, le adânceau suferinta.

Voiu povesti un fapt dintre cele ce s'au petrecut la Suceava, pentru a ilustra figura acestui ucenic al lui Mânaru:

Unui camarad al nostru îi muri, pe vremea când se găsea în Suceava, tatăl. O telegramă de acasă încearcă să-i anunte tristul eveniment. Vosnuc însă nu i-o dă, căci prietenul era pedepsit lucru foarte curent în închisoarea din Suceava Mama lui, neprimind niciun răspuns, pleacă să vadă ce s'a întâmplat. Prevăzătoare, trece prin Bucuresti, obtine, cu chiu cu vai autorizatie de vizită si, sosind la Suceava, solicită întrevederea Vosnuc o pune si pe ea la curent cu starea de permanentă rebeliune a detinutului respectiv si gravele pericole prin care trece viata lui. Biata femeie plânge în tăcere. O nouă teamă se strecoară în ea. Groaza mortii ce-o încercase de curând o năpădeste din nou. Vosnuc, impasibil — si când vedeai fata aceea aproape inocentă nu puteai bănui perfidia personajului — îsi seamănă veninul îl roade însă această întrevedere. Autorizatia era în regulă. El însă îsi are socotelile lui cu acest detinut. Acum îi va arăta el cine-i primul gardian Vosnuc! Prepară diabolic următoarea farsă: Administratia închisorii si închiosoarea propriu zisă se găseau în aceeasi clădire. Se pătrundea din una în alta printr'un culoar întrerupt de o usă. Vosnuc o lăsă pe Doamna respectivă în spatele acestei usi si chiamă pe camaradul nostru în fata ei de partea închisorii. Toată convorbirea fu ascultată perfect de mama lui.

— Ce, bă, ai de gând să te faci om de treabă?

Cum stia că slăbiciunea lui Vosnuc era să facă discursuri proaste, prietenul nostru păstră tăcere.

— Ce, nu vrei să răspunzi? Ce, te crezi destept? Un zâmbet crud îi trecu pe fată.

— Uite ce, Domnule Prim, muzica asta o cunostem de mult. Dacă numai pentru asta m'ai chemat, pierzi vremea degeaba.

— Vezi? Eu îti vreau numai binele. Îmi pare rău de tine, că tu nu esti ca ceilalti (trucul acesta îl întrebuinta cu fiecare). Stii că am ordine drastice pentru voi. De tine-mi pare rău. Stiu că mă urîti, dar eu execut ordinele ce-mi vin. Nu vă dati seama ce v'asteaptă. Nu vă e milă de familiile voastre? Cu o singură iscălitură poti fi pus în libertate. Stii, eu voiu pune un referat bun pe cerere (Era vorba de formularul de desolidarizare de conducerea legionară, ce se găsea tipărit si răspândit prin toate închisorile).

— E tot ceeace voiai să-mi spui? Pot să plec?

— Stai putin.

Acum începea marele joc.

— Dacă ti-as spune că ai o vizită? Hm, ce zici? Dacă ti-as spune că ti-a venit mama la vorbitor, tot asa mi-ai răspunde? Eu pot să-ti dau vizita sau nu. Uite, dacă-mi promiti că te faci om de treabă...

— Dece umbli cu fleacuri, domnule? Ce dracu, doar ne cunoastem, răspunse camaradul, ce întrezări un simplu santaj în toată discutia Primului. Păi nu mama, Dumnezeu din cer să vină si dumneata nu vei putea face armonică din mine. Nu vezi că e prostie goală ceeace încerci dumneata?

— Ce bă, mă faci tu pe mine prost? Eu sunt primul gardian aici. Eu pot să fac si să dreg, etc.

— Uite ce e(camaradul nostru începu să se enerveze), dumneata poti multe acum si poti să spui si mai multe decât poti să faci, dar viata nu se va opri aici, în porcăria voastră de închisoare. Mâine voiu putea face si eu câte ceva si te asigur că nu e fanfaronadă goală ca a dumitale.

În momentul acela poarta se deschise împinsă de un gardian ce intra. Lovitură de teatru? Un moment, un singur moment prietenul nostru îsi zări mama îndoliată, lividă, cu fata scăldată în lacrimi.

— Ce bă, mă ameninti tu pe mine? Îti voiu face proces! Te voiu condamna! Duceti-l de aici! La celulă! Te'nvăt eu minte! Asasinilor! Banditilor!... urla primul gardian, în timp ce camaradul încadrat de două namile, încovoiat de îndoieli si cu sufletul ca o rană deschisă, se îndrepta năuc spre celula singurătătii lui... Mama în doliu? De ce? Doamne ce s'a întâmplat afară? Cine a murit? Sora lui? Nu se poate. Era tânără, era mai mică decât el. Nu poate fi sora. Tatăl? Era cam bolnav când fusese arestat, dar doctorii asiguraseră că nu era nimic grav. Nu, desigur nu poate fi nici el. În nici un caz nu poate fi el, căci cu cine rămâne mama? Cineva din familie? Cine? Dacă totusi nenorocirea s'a întâmplat în casă? Doamne, de ce nu ne aperi de loviturile pe la spate? Nu-si dădu seama că era în celulă decât în momentul când poarta se închise cu sgomot în spatele lui.

Vosnuc avea acum motiv pentru anularea vizitei; amenintarea superiorului, art. x din codul penal.

Mama camaradului nostru pleacă distrusă din Suceava. Venise din altă margine a tării, pentru a-si vedea singurul fiu. Venise să-si plângă pe umărul lui, văduvia prea timpurie, înfruntase incomoditătile unei călătorii lungi cu trenul, în timp de războiu si se întorcea mai tristă, mai îndurerată, mai chinuită încă decât când venise. La Bucuresti, s'a plâns la Directia Generală care-i dăduse autorizatia. Lui Vosnuc însă nu i s'a întâmplat nimic. Guvernul avea nevoie de astfel de oameni. Trebuia să jucăm pe sârmă ca niste maimute, asa cum voiau ei.

După mult timp, când Mânaru plecă dela Directia închisorii Suceava si se reluă corespondenta normală cu casa, află si camaradul nostru adevărata cauză a doliului mamei sale. Mult timp se svârcolise singur în celula lui cu întrebarea dureroasă înfiptă în creer. Cine a murit?

Acesta era Vosnuc. Văzându-l acolo în fata vagonului, tantos ca un berbec, nu bănuiam de ce poate fi capabil acest specimen uman. .

***

Debarcarea terminată, luăm drumul închisorii. Fortele noastre prea slabe imprimau mersului un ritm mai lent, spre disperarea gardienilor nostri. Tot drumul nu am ascultat decât amenintările primului Vosnuc. Si în parte si le puse în practică.

Eram în Suceava, Capitala lui Stefan cel Mare, cuib de măretie a istoriei românesti. O străbateam acum în noaptea friguroasă, cu sgomotul monoton al lanturilor noastre târâte greoiu pe străzile desfundate. Visasem reînvierea spiritului Sucevei eterne, iar acum ne întorceam învinsi, legati de picioare ca borfasii de rând si mânati de la spate de armele încărcate ale fratilor nostri.

Închisoarea, asezată la marginea orasului, avea o faimă neagră în lumea detinutilor. Cei de drept comun o porecleau «mormântul fără cruce». Ca toate temnitele, — edificii ce nu excelează prin frumusetea lor — închisoarea din Suceava se ridica tristă si solitară în mijlocul unei curti împrejmuite cu ziduri înalte de piatră. Clădită, ca o cutie cu forme rigide si fără nici-o preocupare estetică, închisoarea din Suceava avea un aspect posomorât. Zidurile înegrite de vremuri si roase de [illegible], erau străpunse din loc în loc de ferestrele zăbrelite, părând niste ochi lugubri ce proiectau în afară tristetea vietii de puscărias. O aparitie dramatică, fără sens real, acolo pe dealurile seninei Suceve. Între zidurile acestea apăsătoare, o lume aparte, o lume desprinsă de lume, lâncezea încet; stranii fiinte cu obrajii ofiliti, cu mersuri tărăgănate, cu slabe pâlpâiri de viată în ochii întunecati. Interiorul era si mai deprimant. Întortochiatele culoare înguste si întunecoase, fumurii si ele, căci varul nu trecea prin închisoarea Suceava, erau complet izolate unele de altele. Lespezi grele de piatră, înegrite în fiecare zi cu păcură, trezeau sub pasi ecouri stranii, sparte de peretii grosi. Câteva usi de fier semnalau încăperile detinutilor. În contrast cu alte închisori, unde etajele erau despărtite prin plase de sârmă, dând astfel celularului oarecare atmosferă de familiaritate platforme grele, de piatră si ele, — totul era piatră masivă în Suceava — despărteau etajele acestea. În forma aceasta izolarea era completă, iar singurătatea lua forme dureroase. Fiecare culoar forma o unitate separată, închisoare aparte. Nu exista posibilitate practică de contact între ele. Nu se puteau strecura stiri de la un etaj la celălalt si de multe ori erau supuse la regimuri diferite, depinzând de buna sau reaua dispozitie a gardienilor sefi de sectie.

În subsolul mucegăit, serpuiau culoare. Acolo era instalată bucătăria si magazia de alimente în care abundau sobolanii. Într'un colt complet separată, zăcea faimoasa «Cazinca».

«Cazinca» era un fel de cuscă în perete, mai scundă decât înăltimea unui om, iar lătimea nu întrecea pe cea a unei persoane. O usă de fier îngustă o despărtea de culoar. Aici era locul de inchizitie al inchisorii din Suceava. Cred că foarte putini legionari au scăpat fără să fi cunoscut trista «Cazincă». Multi au trecut de nenumărate ori prin ea, căci Vosnuc o întrebuinta cu regularitate inspăimântătoare. Motive găsea el destule. La provocările deliberate ale acestei bestii, era imposibil să nu-ti pierzi controlul nervilor. Scandalul era gata. «Cazinca» îsi inghitea prada.

Pedepsitul era incuiat inăuntru. Acolo nu se putea sta nici asezat. Cu corpul in formă greu de imaginat, cu genunchii înfipti in usă si spinarea apăsată de zidul «Cazincei», orice miscare era imposibilă. In putine ore amortirea era completă. Seara după inchiderea celularului, urma invariabil ceasul de bătaie, căci individul complet amortit nu mai putea riposta in nici un fel. Nici glas să strige nu mai avea. Prin usa deschisă a «Cazincei», pumnii grei curgeau din belsug în pântecele si pieptul celui pedepsit. De cap nu se atingeau niciodată. Acolo puteau rămâne urme vizibile si asta nu le convenea. Pintiuc si Martiniuc erau maestrii executanti. Pedepsitul, când nu lesina, putea doar să injure si să scuipe aceste bestii. Isi stergeau linistiti de pe fata aceste salve si continuau să introducă pumnii in pântecele celui dinăuntru. Când oboseau închideau din nou cusca si până seara următoare domnea linistea.

Ratia de mâncare in astfel de cazuri era si ea redusă la o bucată de pâine sau mămăligă si o cană cu apă. Asa se petrecea in «Cazincă», o zi, două, sau chiar mai multe, depinzând de bunul plac al gardienilor.

Incarcerarea in «Cazincă» se făcea cu anumite precautiuni. Se scotea detinutul din celula in care trăia, sub un pretext oarecare. Fie o formalitate la cancelarie, fie anuntarea unei vizite, fie pretextul unui schimb de celulă, etc. In forma aceasta, camarazii lui nu aflau ce se petrecea in subsolul intunecos, decât numai după ce actul se consuma. Imi amintesc de un caz in felul acesta, dintre nenumăratele cazuri din Suceava. Unui camarad al nostru macedonean tare ca un taur, i se anuntă transportarea la altă inchisoare. Omul răsuflă usurat. Isi face putin de bagaje si isi ia rămas bun de la câtiva camarazi, cărora le putu anunta fericitul eveniment. Cu câteva zile înainte, avusese un conflict cu primul gardian, pe care putin lipsi să nu-l trăznească in cap cu pumnu-i de fier. In loc de transport însă ajunge la «Cazincă». Trei zile si trei nopti consecutive fu chinuit barbar in acea cuscă. Fu timpul cel mai lung pe care l-a putut cineva suporta in «Cazincă». Scos instalat in stare de inconstientă [illegible] o săptămână intr'o altă celulă izolată, pentru a se reface. Când apăru din nou in lumea noastră, numai atunci aflarăm adevărul. Si cât îl invidiasem că scăpase din Suceava lui Mănaru! În zilele următoare primul gardian îl evita în mod prudent.

«Cazinca» a avut influiente nefaste pentru multi din camarazii nostri. Acolo intre acei tragici pereti si-au lăsat fâsii din sănătatea lor.

Urcând atunci în noapte, pe drumul inchisorii, ignoram complet atâtea detalii pe care le-am cunoscut din plin cu timpul.

***

Coloana noastră pătrunde insfârsit pe poarta ce se deschisese lenes. Suntem înăuntru. Suntem pensionarii Sucevei. Alineati pe un culoar obscur, luminat de niste opaituri fumegânde, ce desenau pe pereti stranii umbre jucătoare, asteptam extenuati momentul inceperii formalitătilor de incarcerare. Ni se scot lanturile. Ce usurare! Majoritatea dintre noi aveam glezna roasă până la sânge de veriga ce-o târâiam de trei zile după noi. Dar bucuria e de scurtă durată, căci pretextând ora târzie — era mult după miezul noptii — perchezitia nu se mai poate face. «Domnii gardieni» — formula ce si-o dădeau ei — erau obositi. A trebuit deci să ne desbrăcăm, rămânând numai in indispensabili si cămase. Ni se tintuiesc din nou fiarele la picioare — nu stiu dece, căci eram intre zidurile inchisorii — si suntem condusi desbrăcati intr'o cameră comună. În forma aceasta, Vosnuc isi pune în practică amenintările de pe drum.

Nici unul dintre noi nu mai poate reactiona. Suntem prea obositi pentru a schita cel mai mic gest de protest. Camera noastră are un pat mare comun, rezemat de perete; pat de scânduri acoperit cu niste rogojini. Drept invelitoare, numai acoperisul, căci eram la ultimul etaj. Punem rogojinile pe jos si ne ghemuim cum putem in pat, pe scândurile goale sau pe rogojinile inghetate de răceala pietrei. Frigul era groaznic. Prin numărul nostru, căutam să-i domolim furia. A doua zi ne-am sculat mai obositi decât in ajun. Toate oasele ne dureau ca rupte în mii de bucăti, iar rănile de la glesna piciorului ne frigeau pe fierul inghetat. Frigul ne sgâltâia cu furie. Nu puteam vorbi, căci strângeam fălcile pentru a impiedeca dansul nebun al dintilor. Drept mâncare, ni s'a adus la prânz un terciu de mălai. Nu ne puteau oferi altceva pentrucă sosind târziu in Suceava, nu eram băgati in portie până in ziua următoare. Din bunăvointa d-lui director insă, — asa ne anuntă Vosnuc — ni se preparase special acest suculent prânz. Terciul era nesărat si cu miros de mucegaiu. Dar era ceva cald in stomac. De perchezitia lucrurilor si definitivarea stării noastre in penitenciar, nici vorbă. Nu aveau ordin sau nu aveau timp, ni se răspundea invariabil. Trei zile a durat starea aceasta. Desbrăcati, legati de picioare si claie peste grămadă in camera aceea. Făcea aceasta parte din opera de reeducare ce se intentiona cu noi. Iar când insfârsit ni s'a făcut perchezitia, am rămas cu aproape nimic din asa putinele lucruri ce aveam in ranita noastră. O cămase in dungi, reprezenta garda de fier si era confiscată. Un pulover de culoare verzuie sau albastra reprezenta verdele legionar si era confiscat. O haină ruptă, in carouri, avea pictată pe ea semnul fatidic pentru ei, iar batistele a căror dungă marginală forma câte o cruce la colturi, erau un lucru interzis. Majoritatea posedam hainele vărgate ale detinutilor. L-am intrebat pe primul gardian, căci el conducea operatiile si era el cel care făcea recunoasterea corpurilor delicte de pe boarfele noastre, cum se explică că nu se confiscau si aceste haine, căci purtau niste dungi mult mai pronuntate decât cămăsile noastre.

— «Să nu mă'nveti tu pă mine regulamentul inchisorii», fu singurul răspuns pe care-l putu da.

In sfârsit, ne-au scos definitiv fiarele, ne-au făcut fisele de incarcerare, cu amprentele digitale ale fiecăruia, si am fost repartizati pe diferitele culoare. Unii au fost băgati in camere comune — aveau condamnări mai usoare — iar cei mai multi in celule singuratece.

***

Astăzi toată lumea civilizată se ingrozeste de suferintele si chinurile temnitelor din spatele cortinei de fier. Dar lumea nu cunoaste în adevăratele ei proportii această tragedie ce s'a deslăntuit in jumătatea de răsărit a Europei. Numai cei ce-au fost striviti sub greutatea unei temnite, numai cei au suferit pe nedrept grozăviile unor represiuni sângeroase — si accentuăm, nu suntem numai noi acestia, căci multi au făcut după noi botezul suferintei — numai acestia pot simti in ei permanentul strigăt de jale, ce se inaltă de pe pământurile noastre. Deaceea poate, îngenunchem cutremurati in fata tragediei tărilor noastre si tot deaceea poate, suntem strigoii sbuciumati in mijlocul unei lumi linistite si conformiste.

Treisprezece ani sunt treisprezece palme rusinoase pe fata acestei lumi civilizate.

T. G. Dimitriu

Profesorul Mihail Tase.

POATE că acest ales camarad si coleg, profesorul Tase, să fie una din fiintele cele mai complexe din lumea legionară, pe care am cunoscut-o după 1938. Era o îmbinare foarte ciudată, pe care n'o puteai s'o descifrezi cu usurintă, dacă nu erai oarecum un cunoscător de oameni. De aci si unele păreri neserioase, cu cari căutau să-l caracterizeze diferitii insi străini cu totul de zăcămintele de aur din tainitele sufletului lui. Cu o cultură aleasă filosofică, cu o logică innăscută, un spirit discursiv intotdeauna colorat, cu idei aprioristice, cari te tintuiau locului (de-atâtea ori l-am văzut victorios in discutii cu teoreticieni superficiali) cu o asprime bonomă, cu o bunătate de copil, te uluia dela inceput, dacă nu te obisnuiai cu felul lui de a fi.

Vesnic ar fi muncit pentru binele Neamului (cum spunea el) si am putut să-l văd cum in timpul războiului, par'că se transformase în masină spre a da maximum de randament de muncă. Dar lutul vremelnic, care te fărâmitează cu încetul, dispune de om mereu.

Omenescul din el îl aducea în planul de vieată al celorlalti camarazi de luptă, dar atunci când peste frunte il mângâiau eternitătile, trăia adevăratul filosof traiul lui de singuratic. Nu vreau să spun că nu-l conveneau multimele, sau că se simtea incomod intre ele. Nu. Dar multimea nu-l stia, asa cum este el în singurătate, si voia să si-l apropie de ea, cu calitătile si defectele ei. Iată cum vede Mihail Tase pe om:

> «Atâta valoare rămâne din tine, câtă concretizare materială ai reusit să dai personalitătii tale. Aceasta concretizare materială nu este decât rezultatul muncii fiecăruia in domeniul vietii sociale. Munca nefiind altceva decât forta de expresie a personalitătii se poate deci afirma: atâta personalitate are un om cât se vede. Este o lege aspră a vietii in comunitate, dar este legea însăsi a omului in general. Din ciclul acesta: **individ — om — muncă — creatie** — personalitate nu poate iesi nimeni. Căci nimeni încă nu s'a realizat fără muncă. Produsele muncii unui om constitue ceeace numim personalitate». (Din «Introducere» la lucrarea «Contributii la o nouă sociologie si etică românească»).

Preocupările lui Mihail Tase pentru problemele de vieată socială românească l-au impins spre Miscarea legionară, unde isi găsise el rostul ultim al vietii. Vieata tărănească si vieata orăsănească, cu chinuitoarele probleme ce apăsau sufletele celor mai buni fii ai Tării, il obsedau si pe el. Numai că el trecuse la fapte concrete, imediat ce-si formulase, practic, planul de lucru.

Sociologii Dim. Gusti si Tr. Brăileanu, cu sănătoasele lor teorii rurale, fiecare cu punctul său de vedere si cu realizările, mai mult sau mai putin acceptabile, au răspuns vremii. Gândurile lui M. Tase priveau un viitor mare, care se desvelea fermecător inaintea unei lumi românesti neaose. Problema — **sat oras** — pentru el era obsesie. Isi da seama mai mult decât multi altii, de rostul acestor asezăminte sociale în constructia sănătoasă a Tării de viitor.

Vom spicui fidel si cu veneratie din notele lui M. Tase conceptii despre vieata socială cum o vedea el. Să nu uităm să spunem că lucrarea s'ar fi numit: «Influenta numărului asupra [illegible] sociale — Comunitate si societate, in spetă Sat si Oras».

... «încerc să dau problemei un cadru sociologic în cadrul stiintific si anume, nu vorbind despre un anumit tăran pe care l-am cunoscut, nu de anumiti tărani sau orăseni, nu de oameni legati de timp si loc, ci de problema în sine, valabilă pretutindeni. Si în stabilirea cadrelor în care mă pot misca, mă servesc de sociologia lui G. von Simmel, de problema formei si vieata socială stabilită de G. von Simmel.

Acest sociolog german reprezintă pentru cultura germană Bergsonismul — iar ca sociolog introduce si aplică conceptia lui Bergson în acest domeniu relativ nou din punct de vedere stiintific.

Care este problema pusă de acest sociolog?

Orice fenomen social este, ca orice fenomen de vieată, imposibil de tratat stiintificeste câtă vreme îl mentinem la concret. Vieata străpunge formele, sparge orice tipare intelectuale si depăseste orice încercare de reducere la un sablon comun. Orice forme se'nvechesc cu timpul pentru că vieata trece dincolo de acestea. Rămânând la forme, s'ar desminti pur si simplu ca fenomen de vieată. Tot ceeace se lasă redus la forme este materie moartă, materie inertă. Vieata oprită la anumite forme se numeste moarte (individuală, spirituală, ori socială).

. . . .

Aceasta fiind situatia, fiindu-ne imposibil a prinde vieata socială în scheme, cum mai putem vorbi despre sociologie? Căci stiinta lucrează cu notiuni. Scheme rationale comune, omogene si manevrabile în rationamente. Ori vieata nepermitând astfel de scheme, suntem în situatia: ori a face o stiintă necorespunzătoare cu realitătile, ori a renunta pur si simplu la sociologie ca stiintă, deci a renunta la orice enuntări pretentioase si a le mentine numai pentru o anumită literatura nostalgica, ori pentru romantism sentimental specific sec. 18. al cărui părinte si reprezentant este J. J. Rousseau.

G. von Simmel ajunge la stabilirea unei metode speciale, metoda cu care trebue tratată orice problemă socială, fără de care aceasta nu poate avea pretentie stiintifică — adică nu se poate bucura nici de obiectivitate — cinste intelectuală — nici de trăinicie, nici de influentă practică, de actiune fructuoasă, prezentă ori viitoare...»

Se întreabă M. Tase care este metoda lui G. von Simmel?

«Din capul locului trebue să eliminăm din problema de studiat, timpul si locul, concretul, înclinatiile personale, subiective, intentiile cu caracter restrâns si să rămânem cu fenomenul redus la relatii schematice, la relatii matematice de forme. Căci dacă formele se schimbă odată cu continutul, relatiile rămân într'o constantă de raporturi, constantă care permite egalităti proportionale; deci principiul logic A=A rămâne ca bază a premizelor si ca garantie stiintifică a concluziilor.

Urmărind acest proces de eliminare a concretului, a locului, G. von Simmel ajunge la stabilirea a două elemente constante de cari ne vom ocupa în această lucrare: numărul si omogeneitatea. Numărul rămâne, indiferent de materialul ce-l reprezintă, iar omogeneitatea elementelor nu poate avea ca opus decât eterogeneitatea si aceste două elemente fiind independente de procesul vital însusi, rămân ca elemente permanente în orice formatie socială.

Aceste două elemente pot fi urmărite în toate formatiile sociale, pornind dela cele mai simple comunităti până la state, ca cele mai complexe forme ale vietii sociale».

Acum să vedem convingerile lui M. Tase în cadrul prolemei care constituia lucrarea pomenită mai sus:

«Noi punem problema în cadrul restrâns al satului si orasului, sociologic vorbind, si ne vom opri si la indivizi, la formatia individuală a personalitătii, care este tot o formatie socială si înainte de a trece la privirea aspectelor pe care le ia această problema, să lămurim ce întelegem prin sat si oras, tăran si orăsean.

Satul este o realitate socială, strâns determinată de conditii geografice si de elementele direct necesare vietii, apă, climă si fertilitatea solului. Dealungul văilor si dealungul apelor, satele se'nsira ca niste mărgele. Aici îsi găseste omul elementele prime necesare vietii: **pământ** si apă.

Orasul este o formă socială cu totul de altă natură decât satul. Orasul nu este un conglomerat de sate; sau un sat mai mare (cu case suprapuse), ci este locul de întretăiere a intereselor diferite între regiuni, între munte si câmpie, între câmpie si mare, între tări diferite (N'avem decât să remarcăm asezarea oraselor noastre). Fiind o încrucisare de interese, orasul este si o încrucisare de drumuri. El este centrul unor linii de forte concurente si totodată din el pornesc alte linii, fie pe alte directii, fie ce aceleasi directii: reversibilitatea relatiilor.

Aceste linii de interese ce stau la originea oraselor, le întretin si le fac să înflorească pe măsură ce se mentin, pe măsură ce capătă importantă. Invers, orasele decad, vieata lor lâncezeste; pe măsură ce liniile de interese se îndreaptă către alte directii, orasele dispar, asa cum dispar satele dacă seacă râul sau lacul ce le garanta vieata.

Orasele reprezintă asadar vieata unei societăti, forta ei de creatie, pentru că cu cât o societate este mai puternică, cu atât liniile de interese se încrucisează si se întrupează mai temeinic si mai multilateral.

Cât de vie este diferentierea **sat-oras**, ne putem da seama privind satele ce parcă încremenesc în timp — sate în care timpul n'are nicio importantă (le găsesti azi la fel ca pe vremea Dacilor) si orase cari se schimbă asa de mult si asa de repede, încât nu le mai poti recunoaste, dacă le vezi la intervale de timp de câtiva ani doar».

«Orăsean se numeste omul ce trăeste în acest complex de relatii, omul a cărui personalitate este prinsă de aceleasi interese ce formează orasul, omul a cărui personalitate poartă'n sine ca niste linii de forte magnetice, interesele ce-au creat orasul; interese economice, culturale, stiintifice, artistice».

«Orăscan este omul pe care ori unde l-ai du-perialist prin natură, imperialist prin faptul că imaginea orasului ce o poartă în suflet, o imprimă ce, poartă cu sine complexul unei vieti sociale diferentiate, evoluate si o imprimă oamenilor cu care vine în contact».

«Orăscan este omul a cărui constiintă s'a identificat cu constiinta de expansiune a grupului, ca ritm de vieată oriunde s'ar duce».

cu tendinta imperialistă a lui. Orăseanul este im-

«Orasul are exclusii săi într'o măsură mult mai mare ca satul. Complicatia vietii sociale, desfăsurarea trepidantă a vietii cere zilnic energie de adaptare, o supletă specială, o atitudine cu totul contrară inertiei, o extensiune nemăsurată, extensiune si profunzime totodată, note ce formează ceeace numim personalitatea individului».

«Satul formează o familie, o comunitate. Vieata în sat se desfăsoară după o traditie lăsată din tată în fiu, după obiceiuri. Numărul restrâns si omogeneitatea indivizilor fac posibil ca vieata să se manifeste ca în sânul unei familii».

«In sat morala înlocueste justitia, oprobiul public înlocueste dreptul penal, respectul si veneratia înlocuesc prestigiul si eticheta. Tăranul ca reprezentant al acestei vieti de familie, trăeste profund orice fenomen social în sânul comunitătii respective, nicidecum cu indiferenta cu care orăseanul citeste în ziar spre ex.: un accident de muncă de circulatie, ori o crimă... etc. Legătura într'o comunitate este o legatură de sentiment, nicidecum o legătură ratională, de interese generale si abstracte; iar reglementarea acestei vieti o constituie «bătrânul» comunitătii. — Vieata patriarhală caracterizeaza satele».

«Tăranul vede lumea dintr'o bucată, asa cum este personalitatea sa. El este revolutionar în sensul restrâns al cuvântului, **revolutionar-conservator.** Oricât de ciudată ar părea îmbinarea acestor două cuvinte, ele constituesc totusi o realitate: **re**volutia tărănească».

Tăranul nu iubeste inovatia, n'o iubeste pentrucă nu vrea, ci nu vrea pentrucă nu poate si nu poate pentru că sufletul lui este plasat pe directive ce au legături milenare cu trecutul, care-i apare ca o mare înghetată, cu valuri monotone, încremenită într'o pozitie fixă, rigidă, odată pentru totdeauna».

Iată, mai departe, cu ce putere de sinteză zugrăveste M. Tase pe tăranul român, fapt ce denotă o perfectă cunoastere a psihologiei poporului român:

«Tăranul este expresia unei vieti de familie, restrânsă la anumite conditii si coplesită de o traditie milenară.

Vieata satului, simplă, monotonă, cu relatii reduse, face din tăran un om matur înainte de vreme. Ajuns la o anumită formă, tăranul se opreste: cresterea lui în înăltime spirituală se termină odată cu cresterea biologică. Avântul lui nu se întinde peste zările însorite ale satului său. Ajuns la bătrânete, el îsi poate trasa vieata alături de strămosii săi. El nu s'a abatut cu nimica dela ea. Abilitatea lui este întelepciune milenară, pe care a concretizat-o în proverbe. El nu stie să se târguie, nu trage de mânecă, nu stie să negocieze cu oamenii. Se frânge ca un stejar, ce nu poate să se îndoaie, căci el pune suflet în tot ceeace face, nu rationament rece, calcul. Unde vede calcul, i se pare că are de-a face cu dracul. De altfel această imagine vine destul de des în povestirile populare. Dracul este cel stie să se strecoare [illegible] dar în [illegible] în schimb sufletul.

Orăseanul se plasează dincolo de morală, în legi. El se strecoară printre acestea si câtă vreme nu este prins, este cetătean cinstit! El nu cunoaste mustrările de constiintă, pentrucă are tăria să se frângă pe sine însusi în vederea realizări scopului.

El se subordonează unui scop superior mai usor decât tăranul. Îsi vinde sufletul diavolului, asa cum face Faust pentru a se realiza, pentru a găsi un sens vietii.

Este superior tăranul, orăseanului sau invers? Care este mai bun? Este o întrebare foarte ciudată, tot asa de ciudată, ca si când m'as întreba ca să este superior leul, tigrului sau stejarul, bradului!... Tăran si orăsean sunt două realităti deosebite, cu sensuri precise. Cu o vieată închisă si cu calităti respective scopului vital respectiv. Nu sta nici unul mai presus decât altul».

Pe scurt, putem să ne facem o idee nu despre teoriile sociologice ale lui M. Tase, ci despre felul de a gândi, căldura cu care îmbrătisează [illegible] îndeobste si le prezintă [illegible] (vorba lui) si mai ales preocuparea lui pentru viitorul unei societăti românesti, sănătoasă, bazată pe glia străbună.

Cei ce l-au cunoscut l-au apreciat nu numai sufletul lui, ce l-a jertfit cu usurintă (să scape dela moarte niste copilasi ce-ar fi putut fi primejduiti de grenada ce i s'a spart în pieptul lui generos) dar stiinta si metoda lui, pe care un destin implacabil si inexorabil le-a sfărâmat dimpreună cu trupul ce se odihneste undeva în câmpia ungară.

Scoala a pierdut un ales profesor, Tara a pierdut un temeinic educator iar Legiunea un organizator si un element de elită.

Ovidiu Târlea

3 Septembrie 1940.

In memoria celor căzuti în această zi petru biruinta Legiunii, transfigurati de viziunea României Căpitanului: «o tară ca soarele sfânt de pe cer»; pentru constiintele curate, in care spiritul eroismului de durată a rămas nealterat în serviciul neamului, peste ani, spatiu si imprejurări.

O **PUTERNICĂ** emotie îmi domină fiinta acum, când după 17 ani, incerc să evoc acest mare moment din viata Neamului si a Legiunii. La această emotie contribueste si coincidenta calendaristică a aceluiasi Marti, 3 Septembrie. Timpul scurs de atunci, cu evenimentele ce au avult loc, mi-au intărit mai mult convingerea in dreptatea luptei noastre si in dreptul la viată al poporului românesc.

Actiunea de la 3 Septembrie 1940, a fost o interventie curajoasă de a pune sfârsit unei politici dezastruoase, de trădare, coruptie, jaf si crime, prin inlăturarea Regelui Carol II si a camarilei sale, de la conducerea tării.

După cedarea Basarabiei la 26 Junie 1940, se simtea că va avea loc o schimbare decisiva in viata politică a poporului românesc. Era un fenomen natural, intuit de intreg neamul si asteptat să se producă de pe o zi pe alta.

Această interventie a Legiunii, de a salva ceace se mai putea salva, a fost sprijinită de massa poporului, de toti aceia care nu trădaseră interesele Neamului si care vedeau in Miscare, unicul grup politic necompromis prin participare la politica Palatului.

Cea mai teribilă prigoană organizată contra Legiunii (1938-1940) — in timpul căreia cade omorât miseleste Capitanul, impreună cu Nicadorii si Decemvirii, când sute de camarazi au fost măcelăriti in lagârele de tristă memorie de la Vaslui, Miercurea Ciucului si Râmnicul Sărat ca si pe tot cuprinsul tării, expunându li-se corpurile pentru a fi batjocorite pe străzi sau margini de santuri — isi incepuse declinul cu căderea lui Armand Călinescu.

In ciuda acestor cutremurătoare si ireparabile jertfe, spiritul de luptă nu descrescuse in rândurile legionarilor.

Cu cea mai mare discretie, cu săptămâni inainte de această dată, Comandantul Miscării Legionare, Horia Sima, pusese la punct cele mai mici detalii ale interventiei legionare.

După 15 August mă intâlnesc cu Nicu Crăcea recent venit din Germania. Rămas singur cu el, mă intreaba dacă pot lua parte la o actiune periculoasa si dacă pot recruta si alte elemente din judet. Primesc propunerea lui cu tot entuziasmul. Voiu fi anuntat printr'un curier, ce se va deplasa in judet, unde si când să plesc si eu. Până atunci trebuia să-mi procur bani si un pistol. Mă roagă ca, la intoarcerea mea in judet, să-i vizitez părintii, care-l credeau mort incă din 1938, si să le dau o scrisoare din partea lui.

A fost indescriptibilă explozia de bucurie a familiei lui, când le-am dat vesti de existenta fiului lor. Imi dau 5.000 lei ca să-i predau la intâlnirea mea cu el, si să revină cât mai curând acasă.

Incep să caut elemente pentru actiunea noastră. Mă aflu insă in neplăcuta situatie de a vedea că elementele capabile pentru actiune, erau in totalitatea lor concentrate la unităti militare in afara judetului.

In ziua de 29 August, sunt vizitat de Ionel Fanolide, care mă anuntă să plec cât mai curând la Brasov, unde voiu fi asteptat de Nicu Cracea. Imi atrage atentia să-mi iau haine groase pentru clima de-acolo, căci eram la sfârsitul verii. Imi anunt familia că plec la Bucuresti pentru a-mi vizita fratele cel mai mare. De la convorbirea mea cu Nicu Crăcea am căutat să-mi procur un pistol, insă toate eforturile mele au rămas zadarnice. Nu era asa de usor, dat fiind măsurile de precautie, spre a nu trezi nici-o bănuială in aceste momente, când toată lumea era in asteptarea unui eveniment căruia nu-i prevedeau consecintele. Speram ca in Bucuresti să rezolv problema pistolului, insă nici aici nu am avut noroc, deoarece putinele arme ce se găseau, fuseseră expediate in diverse puncte de destinatie.

Vineri seara, in jurul orei 11, plecam cu trenul spre Brasov. In curând se pune in miscare, ducându-ne spre meleagurile unei provincii pe care nu o cunoscusem până atunci. Încet, încet, linistea pune stăpânire pe compartimentul in care călătoream. Cum nu puteam dormi, gândurile mă năpădesc si fără să-mi dau seama, timpul trece acum mai repede. Sunt fericit că mi-a fost incredintată si mie o părticică din această actiune a Gărzii de Fier. Nu stiu din ce va consta aceasta, insă aveam siguranta că este indreptată in contra regelui Carol II si că va fi decisivă. Eram pregătit pentru orice indeplinire a datoriei fată de Neam, Legiune si Căpitan.

Pe Comandant, ca si pe Căpitan, nu-l văzusem, nu-l cunoscusem; din ceace intreprindea insă, intuiam că actiunea pe care o conduce acum, nu-l va mai lăsa altă iesire regelui Carol, decât plecarea depe tron.

Trenul pătrundea din ce in ce mai mult pe valea linistită a Prahovei. Intunericul noptii mă impiedica să admir frumusetile fără pereche pe un de treceam. Spre ziuă, când trenul se puse din nou in miscare dintr'o statie căreia nu-mi amintesc numele, câteva persoane care urcaseră, incepură să comenteze cu voci sugrumate de durere cedarea Transilvaniei. Carol chemase la Palat pe reprezentantii tuturor partidelor politice, spre a-si da asentimentul si a-i face părtasi la acest act. Adăogând celelalte cesiuni, Basarabia, Bucovina si sudul Dobrogei, România apărea oribil mutilată, umplând toate sufletele românesti de o legitimă indignare si de dorinta de a indepărta pe autorul acestei tragedii nationale.

La 7 dimineata, sosim in gara Brasov. Pe peron si la iesire se pot distinge figuri de care nu ne indoim că sunt camarazii nostri, veniti cu aceiasi misiune. Fetele lor palide si triste trădau imaginea lagărelor si inchisorilor recent părăsite. Luăm un autobuz care ne lasă in Piata Transilvaniei. Ploua mărunt si frigul incepea să ne intre in oase. La un colt de stradă, apare Nicu Crăcea. Ne anuntă că intre timp a sosit si Jean Jurubită, pe care putusem să-l vizitez si imi promisese că in functie de vre-un permis-căci si el era concentrat-se va deplasa la Brasov. El însă plecase bolnav de acasă. Schingiuirile suferite in 1938, bătăile repetate la tălpi ii sdruncinaseră sănătatea. Sosit aici, a trebuit să stea tot timpul in pat.

Nicu Crăcea cu mine, plecăm să ne găsim o gazdă. Cu cedarea Transilvaniei, toate hotelurile erau ocupate de lumea care se refugiase. In sfârsit, după multă căutare, reusim să găsim o cameră, pe care o inchiriem imediat, fără a ne tocmi prea mult. Gazda era o evreică ce se pregătea să părăsească Barsovul, spre a trece in teritoriul cedat. Ne cere pe loc să complectăm clasica fisă de imobil, introdusă cu atâta strictetă de regimul politienesc al lui Armand Călinescu. Il câstigăm repede increderea si o convingem că noi vom preda această fisă la comisariatul respectiv. Bine inteles că această onoare am amânat-o, până nu a mai fost nevoie de ea. Orasul era plin de agenti deplasati dela Bucuresti in vederea eventualei participări a regelui Carol la concursul automobilistic ce trebuia să aibă loc la Brasov de 1 Sept. Tribuna oficială se construise deja, asteptând pe cinicul oaspe regal. In acele momente era din partea lui o mare imprudentă să mai apară in public.

Cum nu-mi procurasem încă nici o armă, mă decid să-mi cumpăr un ciocan. Poate va fi folositor in timpul actiunei. Având ceva cunostinte sanitare, cu ocazia cursurilor de infirmier ce făcusem in vederea studiului medicinei, cumpăr o trusă complectă pentru primul ajutor, spre a face fată, oricărei eventualităti: vată, alcool, iod benzină, apă oxigenată etc. După amiază, plimbându-mă cu Nicu Crăcea pe lângă Biserica Neagră mi-l prezintă pe Dr. Victor Apostolescu. Silueta lui era usor de identificat, cu înăltimea sa de aproape 2 m. si cu fulgarinul negru. Spre a nu atrage atentia curiosilor, umbla mai intotdeauna singur. Incepe să glumeasca: «In sfârsit si legionarii au ajuns burghezi. Isi permit luxul să petreacă sfârsitul verii la munte, in preajma venirii M. Sale Berilă». El nu intrebuinta pentru Carol II decât numele faimosului criminal.

Duminecă dimineata un deputat national tărănist se adresează multimei printr'un discurs, atacând dictatul dela Viena, pe Hitler si Mussolini. Nimic insă contra marelui vinovat Carol II. La sfârsit propune multimei să se deplaseze la statuia lui Andrei Muresanu. Peste câteva momente, Brasovul răsuna de muzica marsului «Desteaptă-te Române» și «Stefan Vodă».

Incidentele dintre populatia civilă ungară si română, se succed intr'un ritm din ce in ce mai accelerat, temându-se că vor degenera intr'o incăerare generală. Comandantul pietii Brasov pune in stare de alarmă toate unitătile militare de care dispune, la care se adaugă si cele retrase din teritoriul cedat. Patrulele circulă din 50 in 50 de m. Situatia devine explosivă. Alături de trupele retrase, încep să sosească grupuri de civili. Indignarea contra lui Carol era acum generală, insă lipsea o initiativă civilă sau militară, menită să-l inlăture in numele Neamului umilit, trădat si jefuit. Lipsea călăuzirea revoltei poporului, care identificase in această oră, in mod definitiv, pe marele vinovat.

Actiunea noastră ce trebuia să aibe loc pe data de 1 Sept., se amână. Ziua de 2 Sept. se scurge cu aceleasi caracteristice [illegible] pe [illegible] durere, revoltă. Noi suntem in asteptare. Tensiunea nervoasă creste cu fiecare oră ce trece. Nu cred că va mai intarzia mult ora actiunei. Toată această zi mă dedic să-l caut la toate regimentele din Barsov pe Nicu Marinescu ce se afla concentrat aici, fără a putea da de urma lui. Ne-ar fi fost de mare folos, căci ar fi putut participa si el cu un grup de soldati, inarmati cu mitraliere si pusti. Mai târziu am aflat că regimentul lui de artilerie antiaeriană era stabilit la Codlea, in afara Brasovului.

Marti, la 12, Nicu Crăcea imi spune că a sosit ziua actiunei. Nici acum nu-i cer detalii despre misiunea noastră. Este de părere să ne odihnim cât mai bine. Terminam masa si ne hotarâm să nu iesim inainte de orele 7.30. Imi spune, că actiunea noastră este destul de periculoasă, s'ar putea să cădem amândoi. Trebuie să ocupăm Palatul Telefoanelor, la ora 9 seara. Suntem putini. Ne vom impărti in două grupe mici: de 5 si 6 fiecare. Există două intrări. Una spre strada principală, iar cealaltă secundară, dosnică. La 9 fără un sfert trebuie să fim in fata obiectivului. Ne apropiem doi câte doi fără a trezi nici o bănuială, de cele două intrări. Ajunsi la o jumătate de metru, dezarmăm cu cea mai mare iuteală sentinelele si le facem prizonieri, împreună cu tot personalul tehnic si administrativ din Palatul Telefoanelor, pe care il tinem intr'-una din camerele din ultimul etaj. Baricadâm si stingem luminile, spre a nu o oferi tintă celor ce ne-ar ataca mai tarziu. Reusita depinde de repeziciunea, decizia si elementul surprizei. Nu uita să iei trusa cu medicamente si bandaje. Prepară-ti ciocanul pentru orice eventualitate. Dumnezeu să ne ajute si nouă după meleagurile Teleormanului, să fim demni de această bătălie a Neamului si a Legiunii. «Ne îmbrătisem si ne facem semnul crucii. Mai sunt 20 minute până la ora decisivă. La ora 8.45 ne aflam în parcul situat în fata Palatului Telefoanelor. Din echipa noastră sub conducerea lui Nicolae Popa, nu lipsea decât Ghită Brahonschi, pe care-l vedem apropiindu-se de noi. Toti muschii mi se încordează. Respiratia se accelerează. Minutele par o eternitate. Prin fata noastră trec grăbiti perechi, perechi, functionari, muncitori si patrulele militare. Strada unde ne aflam rămâne aproape pustie. Orasul pare că si-ar fi recâstigat calmul. Calmul acesta era însă prevestitor al furtunei care se va deslăntui peste câteva minute. La 9 fără trei minute, din mai multe puncte al orasului se aud impuscături, rafale de mitraliere, voci sugrumate de durere, de revoltă. In acelas moment auzim din ce în ce mai puternic «Stefan Vodă», intonat de sute de camarazi, ce străbăteau străzile Brasovului în coloană de mars. Desorientarea autoritătilor, a politiei si a patrulelor militare, atinge punctul culminant. Nu stiu cum să intervină si contra cui. Echipele noastre, deplasate aici pentru alte obiective, atacaseră anticipat, Chestura Politiei, Regimentul 41, etc. Sunt orele 9. Pornim spre intrările stabilite pentru fiecare grup. Garda Telefoanelor era buimăcită de refalele mitralierelor Ajuns cu Nicu Crăcea, lângă sentinela dela poarta dosnică a clădirei, îl somează cu pistolul în piept să se predea. Sentinela se retrage o jumătate de metru incercând să facă uz de pusca sa. Sunt în acest moment la dreapta sentinelei. Fără a mai sta la îndoială, mă reped la el si în busculadă îl rănesc. Il iau în brate. Predă arma. Il pun pe patul corpului de gardă ce se afla intr'o încăpere în partea dreaptă a intrării. In acest timp, ceilalti camarazi reusiseră să dezarmeze fără incidente toate sentinelele si corpul de gardă. Se începe cu cea mai mare iuteală închiderea intrărilor si baricadarea. Fără să vrem timp de câteva minute, tinem încă lumina aprinsă.

Apropierea patrulelor ne obrigă să le stingem. Prinzonierii, 8 soldati, 9 telefoniste si 1 tehnicieni, ce se aflau în acel moment în interiorul Telefoanelor, sunt condusi la ultimul etaj, sub supravegherea unui camarad. Scaunele, birourile, mesele si casa de bani, ajută să terminăm baricadarea completă a intrărilor. Toată actiunea de pătrundere si ocupare nu a durat mai mult de un minut. Transpiratia ne apare pe frunti. Prima etapă a misiunei noastre este atinsă. Ne răspândim pe la ferestrele edificiului, pentru a-l apăra în caz că vom fi atacati. N. Popa reuseste să vorbească la telefon cu orasul Ploesti, anuntând reusita actiunii noastre. Cântăm «Stefan Vodă» si «Imnul Oltenilor». Lacrimile ne umplu ochii. Sunt cântecele atat de dragi nouă. Dela celalat capăt al telefonului auzim: «Sfântă Tinerete Legionară». Peste câteva minute vorbeste si cu Capitala. Si acolo bucuria este de nedescris. Populatia, intr'un entuziasm delirant, se alăturase în masă la manifestatia legionară contra regelui. Suntem înconjurati de câteva sute de soldati ce instaleaza mitraliere în clădirile vecine. Minutele trec greu. Nu stim încă ce s'a întâmplat în restul tării. Nu se intreprinde contra noastră nicio actiune de a ne constrânge să părăsim Telefoanele. Însfârsit, avem ocazia de a ne cunoaste între noi, componentii echipei ce a avut misiunea de a ocupa acest obiectiv. E o echipa simbolica: suntem 11 din 7 judete: Tibi Novac, Nicolae Popa, Ion Puscariu, Ferestrău, Nicu Crăcea, Eugen Ratiu, Sogoreanu, Jurcă, Ghită Brahonschi, Gornic si eu. Jean Jurubită, împiedicat de boală, nu a putut participa la actiunea noastră.

La 12 fară un sfert, colonelul ce comanda unitatea ce ne încercuise, ne dă ultimatum: în 7 minute ni se cerea să părăsim edificiul. In caz contrar vor deschide focul. Nu trec nici două minute, si N. Popa îi răspunde că nu avem nimic de predat. Se adresează apoi ofiterilor si soldatilor.

— «După ce regele Carol II a adus tara la ruină, a cedat vecinilor atâtea provincii, cu atâtea milioane de frati, după ce armata a fost de atâtea ori umilită, acum i se cere să se păteze cu sângele celor care vor să se opună continuării operii de distrungere totală a poporului românesc. Nu ne vom preda. Vom rezista până la ultimul. Nu va fi o glorie să ocupati acest edificu, să ne omorâti, dar cu atât mai putin poate fi o glorie, pentru armata română, a' urma ordinele unui rege dement. De partea noastră stă poporul, justitia lui. Noi nu-l putem trăda. Acesta este ultimul nostru cuvant». Printre soldati încep comentarii. Ofiterii nu rămân indiferenti la elocventa cuvintelor lui N. Popa. Se aud voci: «nu vom trage, nu vom ataca; suntem alături de voi». Noaptea trece fără alte incidente. Nu putem închide ochii. A doua zi primul procuror ne somează si el să abandonăm Telefoanele. asigurându-ne că în acest caz vor fi foarte indulgenti cu noi. «Tentativa Gărzii de Fier de a lua conducerea tării. a esuat complect». I se răspunde că nu suntem obisnuiti a ne supune justitiei lui Carol II si camarilei sale si cu atât mai putin. să facem tranzactii cu idealul si lupta noastră. Ni se aruncă ziarul «Ardealul», care sustinea aceiasi informatie: «elemente necunoscute au ocupat în câteva centre anumite edificii publice. însă autoritătile au reusit să le reocupe. restabilindu-se imediat ordinea». Dacă totul este asemănător cu ceea ce se întâmpla în Brasov, ne dam seama de contrarul acestei stiri. In aceiasi zi, la amiază, se anuntă la Radio că Generalul Ion Antonescu este însărcinat să formeze un nou guvern. In după amiaza zilei de 5 Septembrie, Dl. Nicolae Pătrascu în fruntea unei coloane de peste 400 camarazi. străbate în mars străzile orasului în cântece legionare. In fruntea acestei coloane mergeau venerabilul Prof. Ionică. fostul primar al Brasovului si Dl. Nicolae Pătrascu. Mii si mii de cetăteni al orasului, cu un entuziasm indescriptibil îi urmează cu lacrimi în ochi si cu aplauze frenetice. Ajunsi în fata Telefoanelor, Dl. Pătrascu ordonă oprirea si apoi «pentru onor». Momentul este înfiorător de emotionant. O liniste absolută. Inimile românesti bat la acelas unison. Lacrimile se preling din ochii tuturor. Coloana, în pozitie de drepti, cântă «Stefan Vodă». Dl. Pătrascu spune: «acestei brave echipe toată onoarea si dragostea noastră camaraderească. Trălască Legiunea si Căpitanul!» Ii răspundem cu «Suntem echipa Mortii». Coloana se pune apoi în miscare să răspândească dragostea si bucuria biruintei în întregul oras.

In diminеata zilei de 6, Vineri, la orele 8 suntem chemati de către Dl. Prof. Ionică la telefon si ne anuntă că va lăsa receptorul său conectat la aparatul de radio, ca să putem asculta la orele 9 un comunicat de extraordinară importantă pentru tară. Lipsesc câteva minute până la ora 9 si crainicul dela Radio atrage atentia ascultătorilor asupra importantei comunicatului. Insfârsit cu voce sugrumată de emotie, anunta: «M. S. Regele se va adresa tarii». In adevăr, dupa cateva secunde auzim: «Români, fată de circumstantele actuale, am decis sa abdic in favoarea fiului meu Mihai». Cu fetele crispate de efectul acestei vesti, din piepturile noastre scoatem un urlet de: «Ura». Entuziasmul nu are margini. Un camarad spune: «azi este Minunea Arhanghelului, Mihail. Garda de Fier a invins. Berilă a abdicat».

Dupa 10 ani pierduti în mod criminal pentru tară aplicând «divide et impera» intre partidele si oamenii politici români, prizonier al camarilei, instrument perfid al tuturor nelegiuirilor sale, Carol este constrâns sa abdice. Comandantul, prin manifestul răspândit în seara zilei de 3 Sept., îl soma să abdice cât mai curând, avertizându-l că nu există altă iesire, că tara nu-l mai poate suporta si că Garda de Fier este decisă să ducă la bun sfârsit înlăturarea sa dela conducerea Tării. Ora răfuielii sosise. Totusi Carol nu a vrut să cedeze decât când a văzut că armata nu-l mai urmează, asa cum a demosntrat-o splendida atitudine de român a generalului Coroamă, care a refuzat să deschidă focul contra populatiei Capitalei, care cerea abdicarea lui. Garda de Fier câstiga una din cele mai mari bătălii în slujba Neamului, contra unui rege criminal. Gândurile ni se întorceau pioase spre marile jertfe, pentru pregătirea sufletească a Neamului, a biruintei lui: Căpitanul, Nicadorii, Mota, Marin, Sterle Ciumetti, cei executati în lagăre, exchipa Miti Dumitrescu si toti cei căzuti «pentru Legiune sau morti în credinta legionară». Sâmbata dimineata, Dr. Apostolescu, care ocupase împreună cu 60 camarazi Prefectura Politiei, ne comunica prin telefon, că a primit ordin din partea Comandantului de a părăsi acel edificiu, de oarece misiunea noastră a fost dusă la bun sfârsit. I se răspunde că ar fi bine să mai asteptăm putin, să vedem cum evoluează situatia. La amiază, camarazii liberi ne aduc alimente, căci de aproape trei zile nu mâncasem decât câteva bucăti de zahăr si apă, fiind întreruptă orice comunicatie cu exteriorul. Pela orele 6 p. m. vine Moisescu, trimis de Comandant, anuntându-ne că putem preda Palatul Telefoanelor Colonelului care ne încercuise dela 3 Sept. Dr. Apostolescu isi pregăteste echipa spre a veni să se unească cu a nostră, pentru a străbate străzile Brasovului în coloană de mars, cântând cântecele biruintei legionare. Comandantul dispusese ca toti legionarii să se întoarcă la organizatiile respective si să astepte în ordine instructiunile sale. Peste câteva minute auzim cântecele legionare ale echipei D-rului Apostolescu, care se apropia de Palatul Telefoanelor, si în curând îi avem în fata noastră. Figurile obosite radiau fericire fără margini. O multime imensă acompania echipa Drului Apostolescu. Când coborâm în stradă — el ne întreabă de ce nu ies si ceilalti. — «Nu am fost decat 11». Rămâne uimit, căci era convins că numărul nostru trebuie să fi fost mult mai mare. «Voi veti merge în fruntea coloanei. Meritati din plin această onoare». Mai bine de două ore, alături de întreaga populatie a acestui oras, îl străbatem străzile în cântece legionare. Din balcoane intesate de lume, ni se aruncă flori si auzim strigându-se: «Traiască Garda de Fier». Ne oprim în fata Prefecturii Politiei, spre a da onorul camarazilor căzuti la Brasov: Sultan Donat, Lucian Caramlău si Grigorescu. Cântâm «Imnul Legionarilor căzuti» si cu «Fruntea sus». Multimea este electrizată de durerea ce ne crispeaza fetele... «Cei ce-au căzut ucisi de gloantele dusmane, păsesc în rând cu cei ce au rămas.» Populatia românească a Brasovului se desparte cu greu de noi. Este un moment cutremurător de comuniune a sufletului românesc. Lacrimile brăzdează fetele celor care asistă la această scurtă ceremonie în onoarea fratilor căzuti. Ajunsi în punctul de plecare, ne îmbrătisem invocând ajutorul lui Dumnezeu si multumindu-i pentru biruinta la care am contribuit fiecare cu credinta si cu fapta.

Linistea pune stăpânire pe străzile Brasovului. Explozia actiunei revolutionare legionare aprinsese în sufletele românesti speranta intr'un viitor mai bun...

I. G. Dimitriu

Profesorul Ion Copuzeanu.

PANĂ în 1932, profesorul Ion Copuzeanu fusese membru marcant în partidul national-democrat prezidat de Nicolae Iorga, mentorul tineretului universitar pe vremuri. In acest an profesorul Iorga este premier si ministru al scoalelor. Toti membrii partidului cuibăriti în posturi grase. Fiecare voia să roadă la ciolanul slab si fără carne al bugetului Tării. Ministrul finantelor era Argetoianu, inteligent, cult, însă fără scrupule si de-un cinism revoltător. Impreună cu Armand Călinescu, au fost satanele cari l-au îndemnat pe lipsitul de experientă politică practică profesorul de istorie universală Iorga la multe rele, pe cari le vedea mai târziu, atunci când era cu neputintă să mai remedieze răul săvârsit. Mereu boicotat din ordinul Palatului si al ocultei din jurul criminalului Carol II, era pus adesea în situatii pe care nu putea să le domine. Spiritualul profesor de altă dată răspundea cu jocuri de cuvinte sau glume rămase celebre, dar cari nu mai multumeau pe oamenii din ce în ce mai nemultumiti de haosul ce s'ntindea peste Tară, amenintată.

Odată profesorul Iorga, desnădăjduit de controlul si boicotul care-l micsora în fata partizanilor săi si al lumii întregi, a strigat în gura mare în Parlament «Domnilor, eu nu sunt eu! Nu mai cereti dela mine nimic!»

Profesorul Ion Copuzeanu, care vedea în Miscarea Legionară rostul vietii lui, si care simpatiza cu sensul istoric al acestei tinere mari revolutii a sufletelor, a simtit el însus rusine, în fata celor spuse public de către bătrânul istoric, devenit ridicul.

La prima sedintă a Ligii Culturale din Bucuresti iritat ca nimeni nu întreabă pe profesorul Iorga, mobilul revoltei si exprimarea asa de tragicomică în fata Parlamentului, se scoala si foarte reverentios îl roagă să explice dacă int'adevăr a spus aceste cuvinte «Eu nu sunt eu» ca să dea ocazie de veselie unor politicieni de duzină, fără cap si fără suflet.

Incurcat, Iorga îi raspunde că într'adevar a scris asa: «Eu nu sunt eu». Toti cei de fată, n'au scos un sunet. Profesorul n'a mai zis nimic, ci l-a privit pe Copuzeanu piezis. Acesta, se ridică în picioare, palid la chip, cu glas tremurat si-i anuntă plecarea din partid si din Liga Culturală. Disperat de-o pierdere asa de mare, Iorga îl intreabă de ce face acest lucru, tocmai când sunt la puterea Tării si când se pregătea să-i dea o demnitate. Profesorul Copuzeanu multumeste frumos pentru gândurile bune, dar accentuiază că: «Domnule Profesor, plec din partidul Dvs, fiindcă **eu sunt eu**»!

Degeaba mai incearcă istoricul să se explice, căci omul de caracter si de mare demnitate Copuzeanu iese pe usă afară.

Asa a intrat în Legiune. Ca apoi să colinde puscăriile si lagărele de concentrare spre a nu-si desminti tăria sufletului si credinta în Căpitan si Miscarea pentru care a murit.

Era asa de pretuit de Căpitan ca aproape în fiecare zi trebuia să se ducă pe la sediul din str. Gutenberg, unde era intrebat în diferite chestiuni. Când odata l-a intrebat Căpitanul ce-ar vrea să fie intr'o biruintă legionară viitoare, el a răspuns cu o sinceritate de copil, c'ar vrea să fie judecător al fostilor oameni politici cari au jefuit Tara si căreia nu i-au jertfit nici un fel de munca cinstită măcar.

In fiecare Vineri făcea post negru si impreuna cu Căpitanul se duceau la baie la «Centrala», după care se ospătau amândoi cu ciorbă de fasole si ceapă. Pe urmă sedeau la vorbă despre felurite treburi. Căpitanului plăcându-i nu numai intelepciunea lui nativă, ci si felul lui de a judeca lucrurile asa de bătrăneste.

Când in 1938 a fost informat prin telefon de către un prieten bun, legionar sincer si politist dibaciu, că în noaptea Floriilor vor fi arestati Căpitanul si fruntasii Miscarii Legionare, el a strigat tare, că-i imposibil, întrucât este... ilegal, ce se săvârseste. Asa de mult credea el in tăria legilor si în crima de a le călca constient. In lagăre a păstrat o tinută demnă de vieata lui curată si cinstită.

N'a avut nici o functie publică in scurta guvernare dela 1940-41, dar atitudinea lui dârză si corectitudinea lui proverbială i-a atras mânia stăpâniri pătimase, care a dispus arestarea lui, si pe urma înscenarea unui proces, cu sfârsit tragic: executarea.

A murit însă neprihănit, însusindu-si cel mai mare si puternic exemplu pe care putea să-l aibă uciderea Căpitanului, care l-a sguduit profund.

Profesorul Copuzeanu este pentru noi toti o pildă de cum trebue să fie cineva, care se hotărăste să se sacrifice pentru ideia ce-a îmbrătisat-o, nu pentru invinuiri imaginare.

Ca alte multe sute de martiri, stiuti si nestiuti, Profesorul Ion Copuzeanu a murit nevinovat. Si s'a păstrat tăcere semnificativă în jurul mortii lui eroice.

In orice caz, moartea i-a fost adevărata nuntă, căci nu s'a sfiit niciodată de ea si murind pentru Căpitan, a murit fericit.

Grigore Arbore

Comemorarea «Daciei.»

ANUL acesta, odată cu comemorarea a trei decenii de existentă legionară, modesta noastră publicatie sărbătoreste si propria ei aniversare.

In Decembrie 1957, **«DACIA»** implineste 12 ani de existentă; 12 ani de eforturi si sacrificii, închinate luptei de eliberare a tării, de sub neagra robie comunistă.

Primul număr din **«DACIA»** a apărut la Paris, in Decembrie 1945. La acea dată nu exista nici-o altă publicatie românească anticomunistă; nici in tară, nici peste hotare. **«DACIA»** este si rămâne primul ziar românesc anticomunist, apărut după ocuparea tării de armatele sovietice.

Limbajul presei internationale era pe atunci deosebit de retinut si ceremonios cu Moscova. Ca atare, aparitia unei publicatii ca **«DACIA»**, cu un continut atât de ofensiv la adresa comunismului, era considerată la acea dată, cel putin ca o indrăsneală destul de riscantă, dacă nu o nebunie. Si totusi **«DACIA»** a apărut, apare si cu ajutorul lui Dumnezeu va continua să-si facă datoria.

Desigur, a inregistrat si intreruperi; acestea insă sunt inerente tuturor publicatiilor din exil nesubventionate cu fonduri speciale. Dar ceace merită a fi subliniat,, este faptul că în cei 12 ani de existentă, **«DACIA»** nu a schimbat nici de pozitie, nici de obiectiv; azi are aceasi orientare si aceiasi tinută, ca si in 1945. Forta motrice a **«DACIEI»** păstrează aceleasi caracteristice:

— Mare credintă în Dumnezeu si ajutorul Lui.

— Convingere nestrămutată în valoarea luptei pentru eliberarea tării.

— Certitudinea realizărei acestei eliberări.

— Sustinerea ideii de unire a elementelor active din exil.

— Evitarea de polemici si frictiuni intre românii din exil. Acestea sunt gândurile de eri si de azi ale **«DACIEI»**; sunt mărtusiri care se intâlnesc chiar din primul număr al ziărului. Astfel Ion Tolescu, sub pseudonimul Zamfir Tulniceru, înfătisa in prima **«DACIE»** idealul românesc, intr'o sublimă apoteoză de duh crestin:

— «Intotdeauna Neamul românesc a fost aruncat în prăpastia întunerecului, dar el niciodată nu s'a lăsat infrânt. Din abisuri s'a ridicat după fiecare ingenunchere către minunea ce ardea în cer pentru el. Suisuri istovitoare l-au însângerat tot asa ca si prăbusirile. Veacuri de beznă s'au năpustit asupra lui, dar n'au reusit să-l sugrume. A strâns acolo în umbră din ce în ce mai multă dârzenie, în aripile care vor căuta deapururi lumina. In aripile care astăzi năzuesc încă.

Aparitii istorice de fulgere scurte au aprins din veac in veac făclia care mereu se stingea sub viforul unei ursite fără de seamăn. Cel din urmă fulger insă a incremenit in lumină. In lumina celui mai sfânt ideal...

Lovituri grele au trebuit infruntate. Dar cea mai crâncenă dintre ele este robia de azi. Din fundul temnitelor bolsevice, tara ne cheamă. Frati Români, nimica să nu ne clatine; desnădejdea să nu ne doboare. Singura si cea mai puternică armă e în mâinile noastre: Credinta, Credinta în Dumnezeu. Că din această inclestare apocaliptică, numai Dumnezeu iesi-va biruitor».

Tot astfel Dr. Faust Brădescu, sub pseudonimul Dr. Radu Buzdugan, în articolul «Qui nous sommes», prezenta atunci linia de orientare a **«DACIEI»**, care e in functie si azi.

— «Suntem aceia care credem ferm că inamicul cel mai redutabil al poporului român este Rusia Sovietică, care amenintă nu numai independenta tării noaste, ci insăsi existenta noastră. Suntem aceia care am jurat să luptăm fără crutare impotriva acestui inamic, indiferent de sacrificiul cerut. Suntem aceia care nu vrem să trădam suferintele, sacrificiile si incercările luptătorilor din tară cari, din întunerecul carcerilor, din lagăre si câmpuri de concentrare, din mine siberiene, din munti si bălti unde luptă, asteaptă cu infrigurare ziua eliberărei. Suntem aceia pentru cari religia nu este un mijloc de a orbi pe cei simpli, ci suprema fortă morală, creatoare de civilizatie, izvor de viată vesnică si de fericire.

Noi vrem să arătăm occidentului dreptatea cauzei românesti si importanta eliberărei României pentru insăsi viitorul intregei Europe. Noi vrem să arătăm lumii intregi, drepturile României asupra Basarabiei si Bucovinei de Nord, vechi provincii românesti, răpite de rusi. Noi vrem să explicăm românilor din exil, nevoia unirii tuturor in jurul ideii de luptă impotriva dusmanului din tară. Noi vrem să devenim un instrument de documentare românească obiectivă si nici de cum un organ de polemică.

Atitudinea noastră va fi totdeauna demnă, stilul cât mai sobru. Vom evita orice fel de amenintări si insulte, indiferent de persoana in cauză. Nu vom ezita însă să denuntăm fără milă minciunile, lasitătile si trădările acelora care conduc azi «politica» poporului român si ale acelora care, in exil, lucrează contra intereselor neamului si fac jocul puterii ocupante».

Lupta devine acum tot mai grea Dusmanul ocupă noui pozitii, realizează noui cuceriri, atât in spatiul national cât si international. Chiar asa fiind, noi nu avem dreptul nici la disperare, nici la renuntare. Exilul românesc trebue să se mentină in pozitie de atac. Lupta continuă si trebue să continue si mai aprigă, si mai vie. Până la urmă, Adevărul va invinge. **«DACIA»** rămâne in luptă, pe aceiasi baricadă, ridicată in 1945 in Paris si continuată azi in Rio de Janeiro.

An I — N° 1 DECEMBRE 1945

« J'ai cru, c'est pourquoi j'ai parlé. »

DACIA

organe du mouvement patriotique roumain

PRO
PATRIA
SEMPER

Fondateur : STELIAN BISOCIANU
Directeur : GRIGORE ARBORE
Rédacteur en chef : ZAMFIR TULNICERU
Délégué politique : Dr RADU BUZDUGAN
Délégué administratif : Prof. VASILE COSMIN

COMITE D'ORGANISATION
Colonel ION VELCESCO — NICOLAE BELDUE — Prof. SMARANDA JIANU — D. DUMBRAVA — CONSTANTIN ANDRIESCO — Ing ST. DOMNESTI

Spheres of influences or international coopération!

by **Grigore ARBORE**

War's chapter has — at least theoretically — closed.

The world is waiting now for peace. Or, better still, the world is looking now for peace.

Messengers, coming from every nation, are traveling eagerly from country to country and from city to city and from town to town, trying to find out the olive-palm bearer.

But the Goddess of peace is hiding.

Why does she?

Aren't the castles built in her name and for her happiness in Teheran, Yalta and Potsdam, as charming as she could have dreamed of?

It is possible.

If that is the reason, the Goddess will go on hiding, till another conception of peace will be put to the foundation of this buildings.

We're agreeing that the last war meaned the consummation of one of the worst tragedys of humanity.

But, if we analyse the events that succeed each other in a breathless cadency, on the international politic chess-board, we see that the realisation of Peace means another tragedy, quite as impressing.

No doubt that the problem of the sought peace is more difficult than the problem of the war itself.

A complex of geographical, economical, social and ideological factors, working simultaneously, but in different directions and different ways creates serious, multiple and various difficulties to the mentioned problem.

But from the various impeding forces, the dominant characteristic element in the realisation of peace is embodied by the « sphere of influence » idea that has been proposed, sustained and accepted at the Big Powers talks of Teheran, Yalta et Potsdam.

By applying this idea, the small and middle-sized countries would have to belong, in the future, to one of these « sphere of influence ». According to the above-mentioned principle, one could say that the construction of Peace is starting from a mechanical simplification of the world, to three spheres of so-called influence.

This means that every small or middle-sized State becomes automatically « influenced » by one of the dominating three.

Or expressed in technical words, humanity will be reduced to an electro-dynamo made of three « conductors », each working on a certain number of « receptors ».

Certainly that this « rationalisation » of the working energys leeds to a good result in mechanics, a world of dead powers.

But we believe that, in the world's — the living world's — organisation, the application of mechanical principles — which the introduction of these spheres of influences means — erects the best generator of future conflicts.

The reason is obvious.

For the application of the sphere of influence means, in spirit and in letter, the alteration even of the principle of national sovereignity of the small and middle-sized States.

How is this to be explained?

(Voir suite page 3.)

...par la puissance de Dieu,
par les armes offensives et
défensives de la justice...
au milieu de la mauvaise
et de la bonne réputation ;
étant regardés comme imposteurs
quoique véridiques ;
comme inconnus, quoique
bien connus ;
comme mourants, et voici
nous vivons...
notre bouche s'est ouverte
pour vous...

SAINT-PAUL
II Corinthiens, 6.

Români

Ţara noastră se află astăzi în lanţuri
În lanţurile celei mai negre robii.
Peste sufletul românesc fâlfâie steagul roşu ucigător de neamuri : Steagul Rusiei Sovietice.

Români,

Vi se spune că România e liberă.
Auziţi însă strigătul de ajutor al fraţilor noştri...
Auziţi glasul plaiurilor româneşti peste care strălucesc baionetele bolşevice...
Adevărul, libertatea, dreptatea şi omenia, pe care Sovieticii le vântură'n lume, în ţara noastră sunt : minciună, silnicie, împilare şi crimă.

Români,

Am înălţat stindard de luptă în contra lor.
În contra hoardelor fără de Dumnezeu, ce ne-au hotărât moartea.
Să primim binecuvântarea străbunilor noştri.
Să ne unim conştiinţele.
Să cerem sprijinul tuturor neamurilor pământului.
În clipa când se desfăşoară planul de îngenunchiere a patriei noastre, auziţi din tainice strămoşeasca chemare la luptă.

Români,

Strigaţi către toate zările lumii :
Libertate sau moarte.

MISCAREA PATRIOTICA ROMANA.

CNEAZUL

par *Tudor Dava*

Io, ce rămân în duhul gliei
Zapisul statorniciei
Vreme-ar vrea să vă grăiesc
Stat din statul bătrânesc
Inălţatu-s-a să vă fie
Voia cum mi-e tot şi mie
Ochiul veghe la hotare
Prin ca apa'n [illegible] o vâltoare
Ca n volog de vale'ngustă
Când venea străin din pustă
Numai cât [illegible]
Sporea colbul de pielcea
Ca-i aburam săgeata drept
Lângă zaua de la piept
Şi-l dam stârv cărărilor
Sub prichiciul zărilor !
Legea mea : gorgan de piatră
Fie-vă deapururi vatră
S'o înconjoare zorile
Cu privighetorile
Şi de-o fi cu veacul meu
Să vă'ncerce Dumnezeu
Fiţi ca stânca malului
Sub mânia valului
Fiţi senini cum este cerul
Când se lasă iarna gerul
[illegible] avea toţi, veţi avea
Zodia ca lamura
De-au fost culmi în [illegible]
De-au fost ape căzătoare
Fost-am flacără şi val
Zilelor lui Decebal.
Şi-aşa după cum nu moare
Flacăra din lumânare
Nici eu n'am murit, nici eu
Când mă stinse vântul greu !
Astăzi iară mă năbuşe
Ca un viscol de cenuşe
Ca o negură pleavă
Ca o bură de otravă
Viaţa voastră, veacul vostru
Dus ca vita de căpăstru !
Când vă veţi urni ? Şi când
S'aud [illegible] sunând ?
Ca'n piept inima mi-e toată
Ca o ţarină uscată
Şi-mi tânjeşte'n mădulare
Ca pământul fără soare
Când l'ajung cutremurele
Când îl [illegible]

QUI nous sommes

par **Dr RADU BUZDUGAN**

Dans un monde bouleversé jusque dans ses profondeurs par un des plus terribles cataclysmes que l'humanité ait connus, nos infortunes pourraient paraître bien minimes à côté de celles de certains autres peuples.

Si l'on considère superficiellement la situation, on peut arriver à une telle conclusion, mais, en fait, les événements ont pris une tournure qui présage une ère d'incroyables souffrances pour la Roumanie et la menace dans son existence même d'État indépendant.

Un abominable et sournois travail s'accomplit entre les frontières de notre patrie, travail exécuté par les agents d'une puissance sans cœur et sans scrupules dont le but est de l'englober (de force) dans la sphère d'influence du colosse soviétique et, par là, de lui faire perdre, à la longue, toute conscience patriotique et tout souvenir d'un passé glorieux.

Les lourdes chaînes de l'esclavage se serrent autour de notre pays. Liberté, droits, justice n'existent que pour la poignée de traîtres qui — en reniant les sacrifices millénaires de leur peuple — se sont vendus corps et âme aux intérêts d'une nation étrangère.

L'arrêt de mort de notre patrie a été signé avec l'assentiment tacite de ceux qui, aujourd'hui, tiennent entre leurs mains les destinées de notre pays. Toujours avec leur assentiment et leur aide effective, les tortures préliminaires produisent déjà de grandes taches rouges dans la pureté immaculée de notre nation. Dans les prisons et les camps gémissent ceux qui ont protesté contre une situation de fait incompatible avec leurs sentiments et en contradiction avec les clauses de l'armistice de 1944. La misère et la famine s'étendent dans le pays de l'abondance. Les croix de bois s'alignent de plus en plus nombreuses dans les cimetières, dans les clairières des forêts et le long des sentiers. Le terrible « Pohod na Sibir » se poursuit régulièrement sous les yeux dociles de l'actuel gouvernement roumain, sans qu'un seul mot de protestation s'élève de ceux qui le composent.

La Russie soviétique poursuit son but de conquête et de destruction et malheur à celui qui n'est pas capable de s'y opposer. Son attitude est barbare et ne diffère en rien des procédés employés par l'avalanche germanique dans sa ruée éperdue vers la conquête du monde, mais ce que nous trouvons infiniment plus blâmable et criminel, c'est l'inconscience avec laquelle certains Roumains, tant en Roumanie qu'à l'étranger, acceptent la honteuse situation et encensent de louanges impudentes ceux qui ont enchaîné leur pays.

Dans cette situation, que faut-il faire? Que nous reste-t-il, à nous qui nous trouvons dans le pays le plus libéral et le plus juste du monde, à nous qui avons eu la chance de ne pas sentir directement les « amicales intentions » des Républiques soviétiques ?

En regardant le triste sort réservé à notre patrie et la formidable injustice qui s'est abattue sur notre peuple, il ne nous reste que deux possibilités : ou bien accepter humblement la situation — comme elle nous est imposée par la volonté des Soviets et, dans ce cas, laisser disparaître notre nation dans la masse agglutinante des Slaves, ou bien relever le gant et affronter le monstre de toutes nos forces pour em-

(Voir suite page 4.)

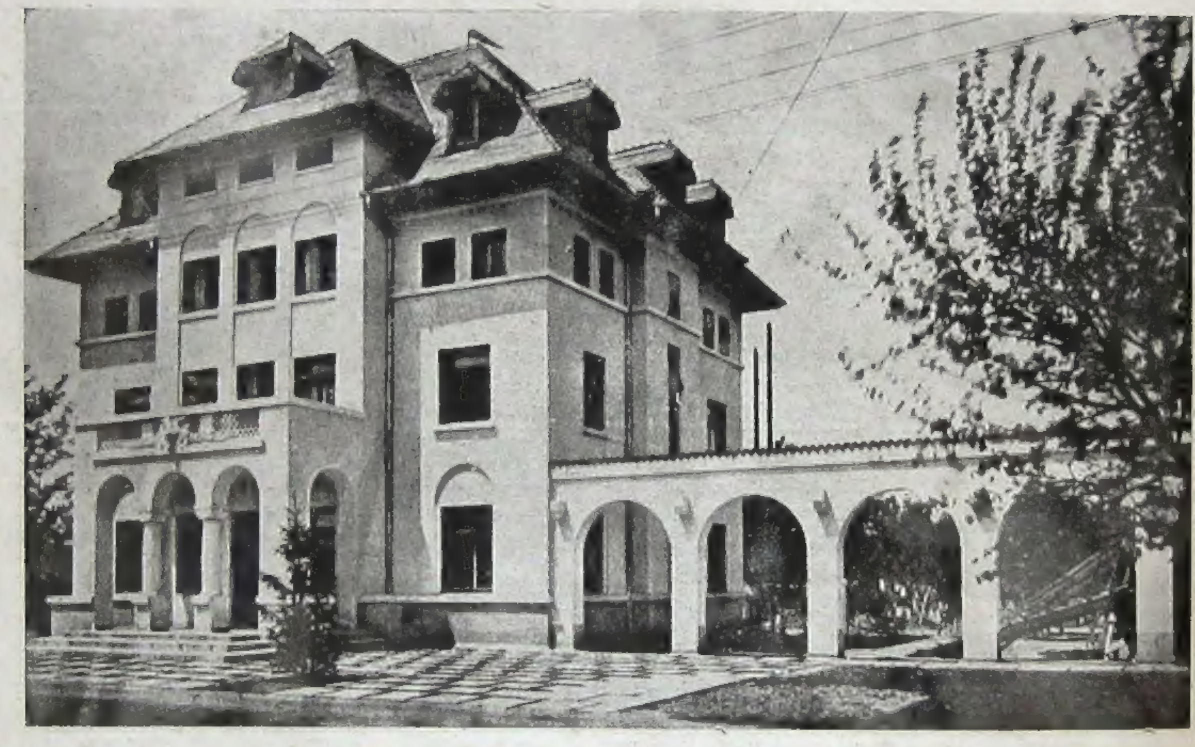

Casa Verde